८६५५

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ८७९-घ

Title केशव्युदाहरणम्

Author केशवदैवज्ञः – विश्वनाथः

Extent १०५ Age १९१८

Subject ज्योतिषम् · सम्पूर्णम्

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नं० ८६९घ

१०२ पत्राणि

ज्योतिषम्

कर्त्ता केशवदैवज्ञः

लि० सं० १९१८

नं० ८६९-घ

केशव्युदाहरणम् (ज्योतिषम्)

पत्राणि १०५ (संपूर्णम्)

कर्त्ता केशवदैवज्ञः/विश्वनाथः

लि० संवत् १९१८

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ श्रीगणेशं नमस्कृत्य केशवीनामपद्धतेः
गणितं विस्तनाथेन क्रियते बालबुद्धये । अहं केशवो जातकपद्धतिं
करवै जातकस्येदं जातकं बालस्य बालकस्य जन्मानन्तरं जनित सदसत्क
र्मजनितं शुभाशुभफलनिरूपकं शास्त्रं जातकमित्युच्यते जातक
शास्त्रे यानि कर्माणि गणितक्रियाः तेषां पद्धतिं मार्गं करवै किं कृ
त्वा नत्वा कान् विघ्नपशारदाच्युतशिवब्रह्मार्कमुख्यग्रहान् विघ्नपः
श्रीमहागणपतिः शारदा श्रीसरस्वती अच्युतः श्रीनारायणः
शिवो महादेवः ब्रह्मा चतुराननः अर्कमुख्यग्रहान् श्रीसूर्यादयो
नवग्रहाः एतान्नत्वा जातकपद्धतिं करवै कथंभूतां पद्धतिं स्फुटतरां
प्रकटार्थां कस्यै ज्योतिर्विदां प्रीतये ज्योतींषि ग्रहनक्षत्रादीनि वि
दन्तीति ज्योतिर्विदस्तेषां प्रीतये अत्र जन्मसमयः स्फुटतरः सूक्ष्मो
विद्योज्ञातव्यः कैर्यन्त्रैः घटीप्राक्चक्रफलकादिभिः अत्र जन्म

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ये खेटाः स्फुटा वेद्याः ते खेटा यत्र ते हि स्फुटंते तथा स्फुटगणकेन वेद्याः श्री
मत्केशवदैवज्ञैर्विद्यमानस्फुटत्वामवलोक्य साधितास्तेन गणितज्योतिर्वि
द्भिर्ग्रहलाघवे निबद्धाः । तद्यथा सौरे कोपि विधुम्भमङ्ककालिकोना
ज्ञो ग्रहलाघवे गोस्वग्रात् स्वकजनककेन्द्रकमजा ये सेतु ५ भागाः शनिः
शीघ्रकेन्द्रमजा ये मध्यगामितं ये यान्ति हृत्कल्पना सिद्धे सौरे हृष्यवेधमे
तथा सत्कार्यादिकं त्वादिशेत् । इह जन्मसमये उक्तः लग्नं साध्यं स्वो
क्तैः सउक्तमः सषड्भः षड्राशिफलं कोत्स्वतं सममभावो भवति । अथो
दाहरणक्रमो लिख्यते । संवत् ४९ भद्र शालिवाहनशाके १५८५
श्रावणकृष्णतिथि ७ सोमे घटिकाः २२ पलानि ९ उत्तराफाल्गुणन
क्षत्रघटिकाः ४२ पलानि १२ व्यतीपातयोगघटिकाः ११ पलानि २४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के० अत्रश्रीसूर्योदयादिष्टघटीषु ५१ पलेषु २७ तथा रात्रिगतघटीषु १८
टी० पलेषु ४. जन्मदिनमानं घटिकाः ३२ पलानि ४७ रात्रिमानं घ
१ टीः २७ पलानि १२ अयनांशाः १७ ५४ अक्षप्रभा ५ चरखण्डानि
४. ३२ २१ चा० ५४ ऋणं देशान्तरयोजनानि ४ धनानि अहर्गणः

गणेशं नत्वा विघ्नपं शारदां च शिवं ब्रह्मार्कमुख्यग्रहान् कुर्वे जात
कपद्धतिं स्फुटतरां होराविदां प्रीतये येनैः स्फुटतरो ऽत्र जन्म
समयो वेद्योऽत्र खेटाः स्फुटा यत्र लोके हि घटेन उक्तम् अस्माभिस्त
तेनेयं पद्धतिः स्मृता ॥ १ ॥

४६ चक्रं ६ । प्रथममध्यमस्पष्टसाधनार्थमहर्गणो लिख्यते ॥ अत्र
कल्याद्यतस्सौरैः कलिगतागतास्तद्गणस्य चान्द्रसावनार्थं स्पष्टमासोपायः कृत्व १

ज्योतिर्विदांश्लोकत्रयम्‌ तद्यथा करणार्कगतसमाभ्याभ्रषड्विंशिषड्वे
ह्निनागा ७१९३३९ ७४५२ सह्नितखेद्दखतल्पकापिंडः ३६
सभवति कल्पस्तद्दंकाद्रिभूमीनगार्कगपक्षाग्नेकम्‌ ९९ ७१९४
७१७५ मुञ्चकोष्ठाः १ शरामरगणभूषड्‌गगनामाभ्रवेदाब्धिधरा
ति ७१ ४४ ३२ ६१ ३१५ नगकक्रोबखतल्पकापिंडः ३६
सभवति खद्वेश्वायगोत्याद्रिरामाष्टभुजगाशरबाणांकेन्दु १९ ५२
८८ ३ २७ ५ फकः शाकोष्ठाः १ नागरामशारवेदषड्पारत्मा
५१ ६ ४७ ३२ फनोदिनगणः ज्ञात्ह्रले स्यादयंकलिप्रत्योथ।
गोद्रिभूराम ३ ७ ५ संफनशाकोत्रवत्सराः ३ खद्वतल्पका
पिंडः १४ ७ ३ ५ करणार्कगादिभिरंकैः ७१ ६ ३ ६

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के टीं ३ ३४ ५२ फक्को जातः कल्यहर्गणः ७ १· ६३ ६१ ५४ ७ ५७ नया
ग्रंकाद्रिभूम्यादिभिरंकैः १९ ३४ १४ ३१ ३१ फक्कः शाकः १५·
८ जातः कल्यादितो गतनाड्यः १९ ७ १९ ४४ ८६ ७ एवं शार
रसगुणादिभिः ३१ ४४· ३८ ६ ११ ६५ फक्को वस्वत्कल्पवत्कापिः
१४ ७ ३· ५ जातः स्पष्टाहर्गणः ३१ ४ ४· ४·· ८ ६ ७· गो
त्वाद्रिरामादिभिः १९ ५५ ८८ ३ १७ ९ फक्कः शाकः १५·८
जातः स्पष्टगतनाड्यः १९ ५५ ८ ४६ ८७ एवं नागरामनगादि
भिः १५ ६ ४७ ३८ फक्को हर्गणः १४ ७ ३· ५ जातः कलिस्र
ष्वोहर्गणः १७ ३· ४२ नयागोद्रिभूतामै ३ २७ ९ फक्कः
शाकः १५·८ जातः कलिगतनाड्यः ४९· ७ । प्रयोदयो ३

3

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

अथोदयांतचादेशांतर भुजफलसंस्कारात्तात्कालिकामध्यमालिख्यंते ॥

ल	वे	उ	मे	बु	जी	शु	श	रा	के	एते
२	५	११	११	६	१	०	१	६	१	मध्यम
१४	१२	११	१४	९	१	११	१४	१	५	ग्रहाः
१२	२९	४९	४	४१	३	९	२३	३	३	तात्कालि
२२	३८	५७	३८	०७	४८	२९	१९	४	४	सूर्योदयः
५९	७९	६	३२	८०	१	२०	३	३	२	
८	३१	४१	१९	१४	११	०	०	११	११	

ल	वे	मे	उ	जी	शु	श	रा	के	
२	१	१	२	२	२	०	६	०	स्पष्टग्रहा
१४	६	६	६	८	११	६	१	१	सूर्योदयः
०	११	४	३२	२२	१२	२८	३	३	
५८	३८	४९	४८	२	५४	५२	४	४	
५६	८११	४०	४१	३२	७४	४०	२	२	
५६	३८	२८	५१	४८	४८	४०	११	११	

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के० अथ स्वोदयैर्लग्नसाधनम् तत्साधनमुक्तं ब्रह्मसिद्धान्ते तद्यथा ।
४ तात्कालिकोर्कोयनभागयुक्तस्तद्भोग्यभागोत्तदयोऽहतः स्वैः खाग्नि
५ हृतस्तैः रविभोग्यकालं विशोध्येदिष्टघटीपलेभ्यः १ तदग्रतो राशिउ
दयांश्च शेषमशुद्धहृतान्वि ३ गुणं लवाद्यं युक्तं सर्वैर्भवनैस्त्वथाद्ये
र्कं नतं स्यादयनांशहीनम् २ भोग्याल्पकाले खगुणाहतेऽर्कः
स्वीयोदयांशाप्तमतो विलग्नात् । लग्नादिष्टकालसाधनम् ।
अर्कस्य भोग्यस्तनुभुक्तयुक्तो मध्योदयाढ्यः समयो विलग्नात् ३
यदैकभे लग्नरवी स्तस्तद्भागान्तरघ्नोदयखाग्निभक्तः रात्रौ इष्टका
लेन सषड्भस्य विलग्नतनोः भुक्तवदिष्टकालः ४ अत्रोदाहरणं
तात्कालिकोर्कः २ १४ २० ५८ रात्रौ जन्मइतिकारणात्सषड्भः ४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

८ ५४ ३० ५८ अयनभागा १७ ४४ फलं ९ २ ४ ५८ अस्य
भोग्यभागैः १७ ५५ २ मकरस्योदयो ३३० गुणितः खाग्निहृत
लब्धो जातो भोग्यकालः पलाद्यः २ तत ३८ ४० अभीष्टकालस्य ८
४० पलेभ्यः ११३० भोग्यकाले २ तत ३८ ४० शोधिते शेषं ८३२
२० मकरादग्रे कुंभोदयो २९७ शेषाच्छोधिते शेषं तत ३२ १३०
खाग्निगुणं ९६ ५९ । ४० अशुद्धोदयस्तस्योदयेन २९७ भक्ते ल
ब्धं लवाद्यं फलं ५ । ५९ ४९ मेषादशुद्धपर्यन्तं राशिः १० अस्मिन्ल
वाद्ये योजिते जातं १० । ५ । ५९ । ४९ इदमयनांशैर्हीनं जातं ल
ग्नं ० । २२ । ११ । ४९ इदं राशिषट्कयुतं जातं सममलग्नं ६ । २२
। ११ । ४९ ॥ १ ॥ अथ दशमलग्नसाधनं तत्रादौ नतोन्नतसाधनं

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के: टी: ५ 5

नतंचतत्रयथादिने सर्वंपश्चिमं रात्रौसर्वंपश्चिमं अर्धरात्रादुपरिरात्रिशेषं
दिनदलेनयुतंकार्यं रात्रौसर्वंनतंस्यात् अर्धरात्रात्प्राक् रात्रिगतंदि
नदलेनयुतंकार्यं रात्रौपश्चिमनतंस्यात् दिनार्धात्प्राक् अह्नःगतं

नाडेःशेषमितंयुतंदिनदलेनाह्नोगतंशेषकं विश्ले
षोत्थंखलुसर्वंपश्चिमनतं त्रिंशच्च्युतंचोन्नतम् यत्सर्वौः
न्नतषड्युक्तारविनः पश्चान्नतादिव्यतो यत्संकोदय
केस्युलग्नमिवतन्मध्यंसषड्भंहरवम् ॥ १ ॥

दिनदलेनविश्लेषं दिनार्धात्प्रागधिकं दिवसेसर्वोन्नतंस्यात् दिनार्धाद्
उपरि दिनशेषं दिनार्धेनयोजितं दिवसे पश्चिमनतंस्यात् नतंत्रिंश
च्युतं उन्नतंस्यात् तथया सर्वोन्नतं त्रिंशच्च्युतंसर्वोन्नतंस्यात् पश्चि ५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

मनतं त्रिंशाच्छुतं पश्चिमोन्नतं स्यात् दशमभावसाधने सर्वे उन्नतमानि
उन्नतकालमिष्टं सषड्भं तात्कालिके सूर्ये प्रकल्प्य लंकोदयैर्लग्नव
त्साध्यं तन्मध्यं दशमलग्नं स्यात् सषड्राशिषट्कयुतं सप्तमं चतु
र्थभावो भवति पश्चिमनतेनेनतमिष्टकालं प्रकल्प्य तात्कालिकसू
र्यात् लग्नवल्लग्नं साध्यं लंकोदयैस्तदेव दशमलग्नं राशिषट्कयुतं
चतुर्थभावो भवति । अस्योदाहरणम् । लंकोदयात् मेषः २७८
मी० वृ २९९ । ९ कुं मि ३२३ मं ॥ क । ३२३ सिं २९९ ५ वृं कं
२७८ त । रात्रिगतघटीभिः ८ ४० रात्रिमानं २७ २२ रहितं
ज्ञातं रात्रेः शेषं ८ ३२ इदं दिनदलेन १६ १४ युतं २६ ४६
जातं सर्वनतं त्रिंशाच्छुतं जातं सर्वोन्नतं ५ । १४ अयमेवेष्टकालः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ टी॰ ९ ५ १४ सप्तइभःसूर्यः ८ ४ १॰ ५८ तात्कालिकोर्क इत्यादिना
भोग्यकालः पलाद्यः २॰ १ २४ ३१ उक्तवज्जातं लग्नं ९ १ १८
२१ १ २७ इदं सप्तइं जातं चतुर्थभवनं ३ १८ २१ २७ ॥ पूर्वो

ऽपि पौ ब्रह्मत्वभस्य भूयः मध्यतो योज्यस्ततोऽष्टि १ युतो
ऽपि पौ लेपि च भागाभास्तत्र भागाः संधिस्त्रियोगोऽधिकः
स्नुत्वं संधिभ्रभावमेधिकफलं स्याद्भाव संधान्तरेणाः
मे संधिवगातान्तराद्व्ययवधभागाधिके त्यफलम् २

भावचक्रे सिद्धे तदन्तरा भावसाधनम् ॥ ब्रह्मत्वभस्य
अंशाः विगतमस्ते सप्तमभयस्मात् तत् ब्रह्मलेनलब नव् १९ ९
ब्रह्मत्वभस्वभनामदशमभवनं ब्रह्मत्वभस्यांशाः स्पष्टाभो

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

राश्यादिः सप्तमराहितं दशमस्यत्रिंशोराश्यादिः राश्यादियाक्षदन्यथैः
उदाहरणं सप्तमलग्ने ६ । ११ । ११ । ४६ दशमलग्नात् ९ । १९
३६ । ३७ शोधिते शेषं २ । १८ । २८ । ५९ शेषस्यत्र्यंशः ० । २६
४७ । ५७ प्रथमहृतलग्नेयोज्यः प्रकारणः १० । २६ । ४७ । ५७
लग्ने ० । १८ । ११ । ४६ योजितः जातो द्वितीयभावः ११ । १९
५९ । ४३ पञ्चान्तद्विगुणो १ । २८ । ३५ । ५४ लग्ने योजितो जातस्तृती
यभावः २ । १५ । ४८ । ४० एवं द्वितीयतृतीयभावोक्तः सप्तमशो०
२६ । ४८ । ५७ द्विगुणोद्वाभ्यां २ शोधितो २ । १३ । १८ । २ प्रथम
हृतो वर्धोयोज्यः प्रकारणः २ । १३ । ११ । १३ चतुर्थभावे ३ । १८
३६ । ३७ योज्योजातः पंचमभावः ४ । १५ । ४८ । ४० ग्रन्थयहि

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ टी॰ ७

गुणः २।६।२४।१६ चतुर्थभावे योजितो जातः षष्ठभावः ५
१९।१।१४२ एवं पंचमषष्ठौ भावौ लः एते द्वितीयतृतीयपंचमष
ष्ठभावाः एते सांगभाः राशिषड्ककलाः । अथ लग्नचतुर्थयोः
सिद्धैर्यथा सर्वे भावाः ससंधयो युगपदेवासिद्धंतितया प्रकारो लि
ख्यते लग्नं चतुर्थात् संशोध्य शोध्य शेषं षड्भिः तनोः क्षिपेत् स लग्नध
नयोः संधिः संधौ षष्ठः पुनः क्षिपेत् स भवेद्धनभावो धनं षड्भागः पु
नः क्षिपेत् स भवेत् संधिर्मा संधिरेवं यावच्चतुर्थकं तृतीयात् संशोध्य
षड्भागोनिः क्षिपेत् चतुर्थके उत्क्रमेण षड्भावा यदा ससंधयः
तदा नेराशिषड्काद्याः समभावा भवंतिते एवं युगपदेवात्र भावाः
ससंधयः ४ क्रमेणाष्टमनवमैकादशद्वादशाभावाः स्युः एवं ७

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

तत्रशुभोद्वादशभावाभवंति संधिरिति द्वयोर्भावयोर्योगार्धंसंधिः स्या
त् तद्यथा लग्नद्वितीययोर्योगार्धंलग्नस्यविरामसंधिः धनभावस्या
रंभसंधिः । अत्रोदाहरणं । तत्रभावः १। २२।११।४९ धनभा
वः १। ११।१० अत्र अनयोर्योगार्धसंधिः १।१५।३९।४४
ज्ञातोनलग्नधनयोः संधिः लग्नस्यविरामसंधिः धनभावस्यारंभ
संधिः अत्रभावद्वययोगकरणेचक्राधिकतायांनत्याज्यं किंचय
दाप्रथमभावेएकादशभावनानिस्थः अग्रिमभावेसप्तराशिस्तत्रदा
सूर्णाभेस्त्वदशांभंग्राह्यं यदाप्रथमभावेशून्यभवनानिस्थः अग्रिम
भावेएकोराशिः तदाप्रथमभेशून्यंग्राह्यमेवंशाद्रिमनाक्षेयं शून्यं
संधिश्च संधिन्नलेग्रहेशून्यंफलं भावसमेग्रहेसंपूर्णंचंफलंस्यात्

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ग्रंतरे ग्रहप्रयातः संधिरेवोगांतरं भावसंध्यंतरेणगतेसत्त ग्रहस्य भावफ
लंस्यात् भावान्न्यूनेग्रहेसति तस्य भावस्यारंभसंधिनासह ग्रंतरेका
र्यं भावाद्ग्रहेऽधिकेसति विरामसंधिनासह ग्रंतरंकार्यं फलंचप
ल्लयंज्ञेयं तद्यथा भावादधिकग्रहेलयफलं भावान्न्यूनेग्रहेचय
फलं । तदुक्तं दामोदरपद्धतौ । भावोनगः खगः पूर्वसंधिनारहि
तस्तदा अधिकश्चेद्विरामाख्यसंधेः शोध्यस्तदंतरं भावसंध्यंतरेण
संतद्भावफलमुच्यते तदारोहं
पूर्वसंधेर्विरोहं तांमितिमाहि
ति । रविः २ । १४ १२ ५८
रविनिकटसंधिः २ । १२ २४ ।

अथारोहावरोहचक्रम् ।

सू	चं	भौ	बु	गु	शु	श
०	०	०	०	०	०	०
१२	३९	३७	५९	१७	१७	२९
२७	११	५०	५९	१८	५८	२

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

	त	ध	स	सु	सु	रि	जा	मृ	ध	क	आ	व्य	
	०	१	१	२	४	५	६	७	८	९	१०	११	भावाः स्फुटराशादि ॥
	११	१९	१५	१२	१५	१९	११	१९	१५	११	१५	१९	
	११	०	४८	२९	४८	०	११	०	४८	२९	४८	०	
	४९	४२	४०	२७	४०	४३	४९	४२	४०	२७	४०	४३	
	१	१	२	३	५	५	७	८	९	९	११	०	सन्धयः ॥
	५	६	१९	२९	३	५	५	६	१९	२९	३	५	
	२६	१४	११	११	१४	२९	२६	१४	११	११	१४	२९	
	४४	४१	२८	२८	४१	४४	४४	४१	२८	२८	४१	४४	

लग्नचक्रं

२ भौ
११
१ श
११
२ सू बु
जीव
४
१०
५
७
९
६
८
के रा

भावम्

शु
२ सू बु
१
१ श
१२
११
४
१०
५
७
रा
के ६
८

जातविकटभावः २१ १५ ४८ १४ भावसं-
ध्यंतरं ० १ ८ १ १२
४५ संधिवेगान्तरं ०

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
टी॰
५
९

११ । ५६ १७ सवर्णितेभाज्यभाजिकौभाज्यः ५८ ५ । ७७ भा
जकः ५८ २ ३५ भाजकेनभक्तेभाज्येलब्धंभावफलं • ५३ । १७
वयसंज्ञंभावग्रहस्यन्यूनत्वात् एवंवंशादीनामपिज्ञेयम् । अथ
भावकुण्डली निर्णयः । ग्रहेभावादधिकेसति विरामसंधेः सका
शादधिकेसति अग्रिमभावफलंददाति ग्रहेभावान्न्यूनेसति आराम
संधेःसकाशात् न्यूनेतदाऽपरविभावफलंददाति ग्रहेभावादधिके
सति विरामसंधेःसकाशान्न्यूने तदायथास्थितएव ग्रहेभावान्न्यूने
सति प्रारंभसंधेःसकाशादधिकेसति यथास्थितएव तत्रतात्का
लिक मित्रामित्रचक्रेकेन्द्रादिविचारे तत्रगेचलेदृष्टयाकमे अंतर्दशा
क्रमेच लग्नकुंडलीसकाशाद्विचारः तत्रभावकुंडलीसकाशात् । ५

भावकेंद्रलीसकामात् भावकेंद्रलीभावफलार्थमेवतज्ज्ञलसाधने
स्तो ६ ॥ इतिश्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविष्णुनाथदैवज्ञात्मज
विरचितश्रीकेशवदैवज्ञोपरचितपद्धत्युदाहरणेभावसाधनाध्याः।

अथ दृष्ट्यानयनं । एकादशद्विगवेदरामयमभूमयोऽन्याभ्य
मेकादशे दृष्टावर्जितदृष्ट्यकस्यग्रहणावेदृष्टवेदेशोनाः
भेदेनाकेयमेस्यजानगतेकाभादिजाः संस्कृता भागम्
लवहृदिशोनेललवेनाङ्गहृतोदृग्भवेत् ॥ ५ ॥

योदाहरणम् ॥ १ ॥ दृष्टावर्जितदृष्ट्यकस्यप्रकारादिमे प
कमारभ्यद्वादशपर्यंतं भेताथौसंयुप्रस्तति भादिजाः एकादशयो
ययाक्रमात्स्तः नयशा प्रकमेलग्नस्यसूनं द्विभपकाद्व्यादिप।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ एवंतोसिद्धष्टा दर्शनार्थ्रीष्टफलः इष्टफलयुतइष्टफलकः अथोदाहरणं
सि॰ इष्टाचंद्रः ५ ११ २५ ३२ इष्टफलोरविः २ २४ १६॰ ५५ अथयंइष्टाही
९॰ नोजातः ५ । १ । ५५ ५९ नवरात्र्यफलोधकः १ दशरात्र्यफलोधकः १॰
10 अनयोरंतरं १ लब्धः अंतरेण १ भागाद्यं १ । १ । ५५ । २९ गुणितं
१ । ५५ । २९ त्रिंशाद्भिर्भक्तं लब्धं ० । २ । ५॰ अनेनभादिर्जोकः
१ संस्कार्यः कथंपरत्वयेहीनः कार्यः परहृद्धौयफलकः कार्यः
अत्रपरहीनोस्ति अतः कारणात्हृलब्धेन ० । २ ५॰ भादिर्नोकः १
हीनः कार्यः परहृद्धौ फलकः कार्यः अत्रपरहीनोस्ति अतः कारणा
त्लब्धेन ० । ३ । ५॰ भादिर्जोकः १ हीनः कृतः ० । ५२ । १॰
चतुर्भक्तः जातः सूर्यापरिचंद्रहारिः १॰ २४ । १२ भौमगुरुस्थानीनां १॰

विशेषोऽस्ति केतुना दृष्टावर्जितहर्षपकस्याष्टमे ८ चत्वारि ८ चत्वा
रोंकाः स्यात् तत्र सर्वांकाः मंदेन दृष्टावर्जितहर्षपकस्य नवमे ९ त्रि
मे २ चत्वारोंकाः स्यात्र सर्वांकाः भौमेन भौमेन दृष्टावर्जितहर्षपकस्य

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
०	१	३	२	०	४	३	२	१	०	०	०
०	श	भौ	जी	..	..	भौ	जी	श			
०	४	४	४			४	४	४			

सप्तमे ७ त्रिभिः
३ चत्वारोंकाः स्या
त्तत्र सर्वांकाः ४
स्योदाहरणम् ।

दृष्टाष्टानिः १० । ३३ ३५ । ४२ दृष्टयोरावि २ । ४४ १२० मेत
त्रयं दृष्टाहीनो जातः २१० ४२ । ९ मंदेनांकत्रयमेकेनान्तरमेकान्या
त् भादिज्ञांकस्थत्वारः ४ ग्रहेसमा ३ ग्रहनयोरन्तरम् २ दृष्टयः भौरोः •

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के० ११

२२।१९ गुणितः १० ५२।१९ अस्यवोनसत्त्वलवः १०।११।३४ व्य
यस्यविद्यमानत्वादनेनभादिजोंको ४ रहितः ३ ५८ २९ वल
भक्तः जातास्तद्योपरिस्थानिदृष्टिः १० ५५ ३५ भौमगुरुस्थानीनां
ग्रन्थोविशेषोस्ति । अस्योदाहरणं । इष्टगुरुः २।८ ३५ ९
इष्टपक्षंडः ५।११२ ६५।३५ अयंहस्तहीनोजातः ३।३५।१२९
त्तनीयराशयोंकः ३ वत्तर्थराशयोंकः ४ अनयोरंतरं १ भागादे
नगुणितं ३।५० ५५ विंशाङ्कलब्धं ०।१७।४० अनेनभादि
जोंकः ३ यतः ३।१७।४० वलभक्तः जातः चंद्रोपरिगुरुदृष्टिः
०।४९।५५ एवंचंद्रादीनांग्रहदृष्टिवशाद्दृष्टिसाधनं ॥
इतिश्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथविरचिते श्रीकेशवदैवज्ञ ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

विरचितपद्ममूद्वाहरणं ग्रहसाधनाध्यायोदाहरणम् ॥ अथग्रहा
णांबलाबलज्ञानंविनासर्वत्रज्ञानकोक्तफलनिर्णयोदुःशक्यमादिफ
लनिर्णयस्तुकर्तुंनशक्यः । अतोबलसाधनाध्याय आरभ्यते तत्रब

दृष्टे	सू	चं	भौ	बु	बृ	जी	शु	श
रवेः	०००	[illegible]	०००	०००	००००	[illegible]	[illegible]	००००
दृष्टा	[illegible]	०००	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	००००
भौम	०००००	[illegible]	००००००	०००००	००००००	[illegible]	०००००	००००००
बुध	०००	[illegible]	००००	०००००	००००	००००००	००००	०००००
जीव	०००००	[illegible]	००००	०००००	०००००	०००००	०००००	००००००
शुक्र	००००	[illegible]	००००	००००	०००००	०००००	०००००	[illegible]
शने	[illegible]	०।१२	२६	०।५	०।५	०।५	०००	००००००
			८	४५	५५	८	०	०

लंस्थानदिक्कालनिस
र्गचेष्टादृष्टिभिः षड्वि
धं तत्र स्थानबलं पंच
धा उच्चबलं १ सप्त
वर्गजबलं २ समवि
षमराशिनवांशबलं
३ केंद्रादिगतबलं ४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

वो॰ द

१२

न	ध	स	स्त	स्त	वि	जं	मृ	कंध	ला	श्र	व्य	भावाः
...	...	...	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	सूर्ये
[illegible]	[illegible]	[illegible]	...	...	...	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	चंद्र
...	...	...	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	...	[illegible]	[illegible]	[illegible]	भौम
...	...	...	...	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	बुध
...	...	...	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	जीव
[illegible]	...	...	...	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	शुक्र
...	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	...	...	शनैः

द

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ग्रहघनभेसकस्त्रीग्रहाणां आदिमध्यान्तद्रेष्काणगतबलं ५९ नवोच्च
बलमाह । ग्रहः नीचेनरहितः कार्यः षडधिकश्चेत्तर्हि भगणाच्च्युतः
द्वादशराशिभ्यः शोधितश्चेत्तद्द्वादल्पः नर्हियथास्थित एवेत्यर्थः सद्

ग्रंनीचोनो भगणाच्च्युतः षडधिकश्चेत्तदड्हृद्दोच्चबलं स्व
तुंगे समभेष्टमभास्वचरोणाम्लविकोणेबलम् मित्रक्षे
त्रिर्धाविष्टभेत्रयद्भांशोवैरिभेष्टंशको दंनांशोध्यारिभेष्टहा
धिपवशात्तत्वेटस्यसमैकजम् ॥ ५ ॥

सराशमानिकः षड्हृद्दोच्चं उच्चबलंस्यात् । अथभोजनप्रकारः ।
यस्मान्नीचोनग्रहस्यसंस्थितः षड्राशयस्तदा षड्भक्त्वा उच्चबलंस्यात्
यदाषड्भाज्यस्तदातद्रूपंस्थाने मध्यमंस्फुटंग्राह्यं नतराशयः षष्ठः २-

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के·
त्
13

गुण्या अथो भागाद्यं द्विगुणं कृत्वा संयोज्य पुनः षड्भक्तं कार्यं तत्रोच्च
बलं स्यात् तत्र ग्रहाणामुच्चनीचानि बृहज्जातकोक्तानि तद्यथा
अजवृषभमृगाङ्गनाकुलीरा झषवणिजौ च दिवाकरादितुङ्गाः दश
शिखिमनुयुक्तिथीन्द्रियांशैस्त्रिनवकविंशतिभिश्च तेऽस्तनीचाः ।
अस्योदाहरणम् रविः २।१५।१२।५८ रविनीचं ६।१०
नीचोनरविः ८ ४ २ ५८ अयं षड्भाधिकोऽस्ति अतो भगणात् १२
च्युतः ३ २५ । ४७ । २ षड्भक्तं लब्धं शून्यं प्रथमफलं तद्राश्यादयः
३ ४ ९ अस्माद्गण्य ५ भागाद्यं २५ । ४७ । २ द्विगुणितेन ५१
५ । ३४ भागस्थानोक्तेन ५२ फलं राशिस्थं ४३२ पुनः षड्भक्ताल्ल
ब्धं चतुर्थफलं । एवं चन्द्रादीनामपि । अथ सप्तवर्गजबलमाह
स्वर्क्षैर्धाम्नि स्वभवने ग्रहे ३० । ३ बलं स्यात् सममे समराशौ त्

सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ग्रहाः
०	१	९	५	३	११	६	ग्रहाणा
१०	३	२८	१५	५	२७	२०	मुच्चानि
६	७	३	११	९	५	०	ग्रहाणां
१०	३	२८	१५	५	२७	२०	नीचानि
४	१	०	५	८	६	१०	ग्रहाणामू
२०	२७	१२	५	१०	१५	२०	लत्रिकोणा

अथ ग्रहाणामुच्चबलानि ॥

सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ग्रहाः
०	०	०	०	०	०	०	उच्च
२८	३६	४२	३९	५९	३०	२	बला
२२	५२	४	३०	११	३५	७	नि ० ।
०	४९	४४	४४	४२	१२	२	

अष्टमांशः ०।७।३० मूल
त्रिकोणे त्र्यस्त्राणः १० ४५
मित्रांशे अर्धत्रिकाणः ०
१५ अधीष्टमे अधिमित्रअ
ष्टे त्र्यष्टमांशः १० ३० ३०
वैरिभे शत्रुनाशे अष्टमा
कः षोडशांशः १० ३ ४५
अध्यरिभे अधिशत्रुगृहे दंतां
शो द्वात्रिंशांशः १० १ ५२
३० इत्यस्येति सर्वत्र ज्ञेयम
ग्रहाधिपवशात् खेटस्य

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ १४ 15

ह्रादिसप्तवर्गपतिवशात् सप्तवर्गाधिपानां यथास्थानोक्तानि स्वर्क्षे
र्धमित्यादीनि सप्तबलानि ग्राह्याणि तेषां समानामैक्यजं बलं सप्त
वर्गजं भवति एतदुक्तं भवति ग्रहो यस्मिन् गृहेऽस्ति तत्पतिस्वामिनः
स्वकीयात्तत्रबलं ग्राह्यं अत्र केचन प्राहुः नैतद्बलं त्रिकोणगृहगतानि
ग्रहस्य ग्रहस्थानादेवाहमेव बलं तदेवोक्तं सप्तवर्गजमिति सप्तसं
ख्यानियमात् मूलत्रिकोणे वक्रग्रहो भवति तदा तद्ग्रहस्थाने मूल
त्रिकोणजबलं ग्राह्यं स्वर्गादिजं न ग्राह्यं गृहाधिपवशात् एतस्य
सप्तैक्यजमित्यत्र कोऽपि देवं व्याख्यावेत्ते क्रियमाणबलस्य ग्रहादिस
प्तवर्गस्वामी यादृशस्तादृशस्य स्वर्क्षेऽर्धं सप्तभेऽष्टमं त्याद्युक्तरीत्या
बलं ग्राह्यमिति तदसत् यतश्चाचार्यैः गृहाधिपवशात् स्वर्क्षे सप्तमं
ग्राह्यमित्युक्तं तेन गृहादिवर्गस्वामी स्वत्वादि यत्र गृहेऽस्ति तदुक्तं १४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

बलंयात्यमितिमीतये ग्रन्थयावक्ष्यमाणा ग्राह्ययत्नेणके यः स्वाधीशग्रह
हृत् समार्थेधिरिपोवर्गे भृत्रिलिप्तादिवङ्क्रे स्यात् ग्रन्थतनवर्गेग्रहा
ण ग्रहहस्तेभपदानांग्रहाणांहूतरोक्तव्याख्येव साधीयनाशहहस्तेभपदा
नांगेहेष्वेवपाक्यतानहोरादिषुनः क्रियमाणबलस्यग्रहादिवर्गस्था
मितोयात्रुग्गोहेसंति नाहृत्यंबलंग्राह्यमित्याचिन्तंहृष्यते स्वमूलत्रिको
णानि तदाहृजातके । तद्यथा सिंहोवृषःप्रथमषष्ठहयांगनेतौ
लिङ्कंभास्त्रिकोणभवनानिभवंतिसूर्यात् उच्चस्वमूलत्रिकोणस्वभव
नसंदेहेकल्याणवर्मानिर्णयमाह विंशतिरंशाः सिंहेत्रिकोणमः
परेस्वभवनमर्कस्य उच्चंभागात्रितयंवृषइन्दोःस्यात्त्रिकोणमपरेंशाः
। द्वादशभागामेषेत्रिकोणमपरेस्वभंतु भौमस्य उच्चबलंकन्या

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ १५ 15

घो ज्ञूपस्थलंगं मा केः सदा चिंत्यं १ परतास्त्रिकोणज्ञातं पंचभिरंशैः
स्वराशिजोपरतः दशाभिभागे जीवे त्रिकोणफलं स्वभं परं वाथ ३
शुक्रस्य तिथ्यंशा त्रिकोणमपरे पदे स्वराशिस्यूर्जे भे त्रिकोणानिजभे
रविजस्य रवेर्यथा सिंहे ४ । अथ सप्तवर्गजबलस्वामी विकामित्रा
दृयोत्सेगाः । नैसर्गिकज्ञानकेऽत्रकाः । तद्यथा प्राङ्मंदसितौ सम
सूर्यशशिजौ मित्रारिणी भौमावरवे लौहानां त्र हिमरश्मेरजस्य सुहृदौ शेषाः
समाः शीतगोः जीवेज्यस्य करः ऊर्जस्य सुहृदौ तौ रिः सितार्की स
मौ सिते सूर्यसितौऽथ स्यादि हिमग्रः प्राज्ञः समास्त्वपरे १ सूरेः सौ
म्यासितावरी रविसुतौ मध्यः परौ त्वन्यथा सौम्यार्कौ सुहृदौ समौ ऊर्ज
गुरु शुक्रस्य शेषावरी शुक्रतो सुहृदो समः स्वरगुरुः सौम्यस्य चा १४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नोरयो येप्रोक्ताः सुहृदस्त्रिकोणभवनांते मीमया कीर्तिताः २ अथाधि
मित्रादयो ज्ञेयाः नेच अन्योन्यस्य धनव्ययायसहजव्यापारबंधुस्थिता
स्तत्काले सुहृदस्त्रिकोणभवनांते स्वतुंगभवनेप्येकोरयः स्वन्यथेति ग्रहा
णां परस्परं येधनव्ययायसहजव्यापारबंधुस्थितास्ते तत्काले सुहृ
दो भवंति अन्यत्रस्थानस्थाः शत्रवो भवंति । अस्योदाहरणं । सूर्य
स्येष्टलग्ने उक्तस्थानमध्येस्ति अन्योमित्रं सूर्याद्द्वितीयो द्वादशोस्ति
अन्योमित्रं सूर्याच्छनिरेकादशोस्ति अन्योमित्रं बुधशुक्रगुरवः अन्यत्र
स्थानस्था अतः शत्रवः एवं चंद्रादीनामपि ज्ञेयं तत्कालेनप्रनष्टेना
नधिसुहृन्मित्रादिभिः कल्पयेदित्यस्य फलितोर्थः तत्कालमैत्र्यां
निसर्गमैत्र्यां यः मित्रं स अधिमित्रं स्यात् द्वयोः सकाशात् यः शत्रुः ।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के० १९
16

सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ग्रहाः
चंभौ	सूबु	सूजी	·	चंभौ	श	बुशु	अधिमित्र
·	जीशु	बुश	भौश	श	भौ	बु	मित्र
शुश	·	चंबु	सूबु	सू	चंबु	सूभौ	सम
बु	भौश	·	जी	·	जी	·	शत्रु
शु	·	·	·	बुशु	सू	चं	अधिशत्रु

सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ग्रहाः
चंजीभौ	सूबु	सूचंभौ	सूशु	सूचंभौ	बुश	बुशु	मित्रा
बु	भौजी	शु	भौ	श	भौ	जी	स
	बुश	श	शुश		जी		माः
शु	·	बु	चं	बु	सू	सूचं	शत्र
श	·			शु	चं	भौ	वः

२ भौ
१ श के
१२
३ सू शबुजी शु
११
४
१०
५
७ रा
९
६ चं
८

सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ग्रहाः
चं भौ श	सूबु जी शु	सूबु जी शुश	चं भौ श	चं भौ श	चं भौ श	सूभौ जी बुशु	तात्कालमित्राणि
बु जी शु	भौ श	चं	सू जी शु	सू बु शु	सू बु श	चं	तात्कालशत्रवः

१९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

तस्यांधिपशत्रुर्ज्ञेयः मित्रशत्रुत्वे समः मित्रसमत्वे मित्रं शत्रुसमत्वे शत्रुः
अस्योदाहरणं अथ समसर्गबलार्थं नावदधिमित्रादयो ज्ञेयास्तेव
ग्रन्थान्तरस्य धनव्ययायसहजआपारवेधाः स्थितास्तात्कालं सुहृद इति
मोक्तायन्त्र लग्नाद्व्ययादयः केन्द्रस्थानेषु संतीति ज्ञानार्थं यथाल
ग्नाङ्कावाः साधितास्तथा सूर्याङ्केशादयः केन्द्रस्थानेषु संतीति ज्ञाना
र्थं सूर्याङ्कावाः साध्याः तच्च तन्वादीनां भावसाधने यथाग्रहपवर
तिकल्पः तस्माच्चरमनीयराशिंदलंकार्थं तमिष्टकालं प्रकल्प्य
ग्रहं रविं प्रकल्प्य लंकोदयैर्लग्नं साध्यं तच्च तन्वर्थभावो भवति सषड्रा
धिको दशमभावो भवति प्रथमस्तु तदर्थः मागवद्भावस्पष्टनं अत एव
शिवदासनाम्ना जातकग्रन्थावल्यां ग्रहभावसाधनमुक्तं तद्वाक्य

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के० टी० ८

17

एवं ग्रहेभ्यस्तत्तद्रूपखेटैः स्फुटोच्चद्यावत्समयं विदित्वा रविघ्नमानेन
नतान्त्यसाध्येत्र्यभं ततः सोऽङ्कवदेवभावाः १ यद्वा ग्रहेभ्यस्तत्तद्रूपके
भ्योनिर्णार्थमर्कादिवसादिमानं तत्रादिकाभिर्ध्रुवाद्विलग्नं तद्यत
नोभावविधिर्विधेयः २ प्रयोजनं तस्य दृशाक्रमादौ केन्द्रादिकानाम
वबोधनं च तत्कालमेवारिष्टवात्र सम्यग्ज्ञेयं तु धर्मौत्रिकसंमतत्वा
दिति ३ तत्र प्रामाणिकैस्त्रिविक्रमनीलकंठश्रीधरश्रीपतिभिर
प्युक्तत्वात् । अथ सप्तवर्गचक्रं तत्र सप्तवर्गस्वरूपं गृहहोराद्रेष्का
णसप्तांशनवांशद्वादशांशत्रिंशांशाख्येति तत्रादौ गृहनवांशस्वा
मिनः क्षितिजसितबुधेंदुरविसौम्यसितावनिजाःसुरगुरुमंदसौ
रिगुरवश्च गृहांशकपाः । अथ होराद्रेष्काणद्वादशांशत्रिंशांशा

ज० ८

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

कथनं सूर्येन्द्वोर्विषमे राशौ समराशौ होरा मृगांकार्कयोः द्रेष्काणाः स
यमाल्ये पंचनवपानां स्याद्विपट्कोशकाः मूछ्याकिं ग्रहस्त्वभागैव
लवाः पंचेति विभाज्योभवत्सिंहांशा विषमेषु राशिषु त्रयेः मोक्ताः समे
सूत्क्रमात् १ ग्रहे विषमराशौ पंचदशभागेभ्योल्पे सति होरास्वा
मी सूर्यः विषमराशौ ग्रहे पंचदशभागेभ्योधिके सति होरास्वामी
चन्द्रः प समराशौ पंचदशभागेभ्योल्पे सति होरास्वामी चंद्रः स
मराशौ पंचदशभागेभ्योधिके सति होरास्वामी सूर्यः ग्रहभागाः प्र
थमविभागे चेत्तदा स्वराशिपतिरेव द्रेक्काणपतिः द्वितीये विभागे स
ति स्वराशेः सकाशात् नस्यपतिरेव द्रेक्काणपतिः तृतीयविभा
गे सति स्वराशेः सकाशात् नवमराशिपतिः ज्ञेयः समराशौ ग्रहे सति

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के अनेन समांशमानेन स्वराशेः सकाशात् समराशयोपयातिः समांश
ए पतितैयः देवेषु त्रिकोणकनौलिकोऊलीरापस्थानतोशाः क्रमात्
18 मेषसिंहधन्वाख्यास्थिते ग्रहे अनेन नवमांशमानेन मेषाद्गणनाक्रमा
त् वृषकन्यामकरास्थिते ग्रहे मकराद्गणनाक्रमः मिथुनतुलाकुंभ
स्थिते तुलाया गणनाक्रमः कर्कवृश्चिकमीनस्थिते ग्रहे कर्काद्गणना
क्रमः । अथ द्वादशांशाः । द्वादशांशक्रमेण स्वराशेः सकाशात् प्रथम
द्वितीयादिद्वादशांशोत्तानव्यः । अथ समवर्गोदाहरणं रवेर्ग्रहाः
धीशोबुधः स्वहेवेस्ति तेन द्रुपार्धः २।१।१ ग्रहेबलं होरेशोरविः
समाद्भुत्वे अतः षोडशांशः २ ५५। बलं द्रेष्काणाधीशोभृगुः
समग्रहास्तितेनाष्टमांशाः ७ २।१। बलं सप्तांशाधीशोबुधः स्वहेवे ए

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

स्तिनेनहृपार्धम् ० ३० । ० । ० नवांशाधीशाः स्थानिः समशृहेस्लितेनाष
मांशोबले ० । ० । ३० । ० द्वादशांशपतिर्भौमः मित्रभेस्लितेनचतुर्थां
शः ० । १५ । ० । ० त्रिंशांशपतिर्गुरुः अधिमित्रभेस्लितेनदंतांशोबल
० १ ५२ । ३० । इतिसप्तवर्गैक्यम् । अथयुग्मायुग्मांशबलं ।

मे	वृ	मि	क	सिं	कं	तु	वृं	धं	म	कुं	मी	राशयः
भौ	शु	बु	चं	सू	बु	शु	भौ	जी	श	श	जी	पतयः
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	द्वादशां
२ ३०	५ ०	७ ३०	१० ०	१२ ३०	१५ ०	१७ ३०	२० ०	२२ ३०	२५ ०	२७ ३०	३० ०	शाः
भौ	श	जी	बु	शु	विषमादि		शु	बु	ह	श	भौ	समग्र
५	५	८	७	५	त्रिंशांशाः		५	७	८	५	५	षोडशाः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

को॰ ३९
19

नवांशाः

मे	मं	ते	क	स्व	सम	मूलत्रि	मित्र	अधिमि	शत्रु:	अधिश	समव
मे	वृ	मि	क	०	०	०	०	०	०	०	गेबनं
सिं	कं	ते	हं	७ ३०:	७ ३०	४५	१५	२२ ३०	३ ४५	१ ५२ ३०	सर्वेजि
धं	म	झे	मी	:	.	:	:	.	.	.	रेव ।

स्त्र	चं	चंद्रः	सूर्यः	होरेशाः	१	५	९	द्रेक्का
१५	३०	१५	३०	विषम	१०	२०	३०	णाः

१	२	३	४	५	६	७	८	९	नवांशा।
३ २०	६ ४०	१० ०.	१३ २०	१६ ४०.	२० ०.	२३ २०	२६ ४०.	३० ०.	नवांशक
१	२	३	४	५	६	७	८	९	सप्तमां
४	८	१२	१७	२१	२५	२९	सप्त	मां	शाः ॥
१७	३४	५२	८	२५	४२	५९			॥

३९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

समभे अंशके वा स्थिते शुक्रेन्दू अंशत्रिरूपांशत्रिबलं दद्यातां विषमभे अंशे वा
अन्ये रविभौमगुरुबुधतनयशनैश्चराः अंशत्रिबलं दद्युः भं वा अंशकास्वभांश-
के इत्यत्र द्वन्द्वैकवद्भावः समं च तदंशकं समभांशकं तस्मिन्स्त्रीभव

शुक्रेन्दू समभांशके हि विषमेऽन्ये ददत्यंशत्रिबलं केन्द्राद्ये-
षु च द्रूपकार्धचरणान्प्रोक्तानि खेटाः क्रमात् स्त्रीखेटो
चरमे नराः प्रथमके क्लीबो च मध्ये तथा द्रेष्काणे वितरे।
त्रिपादमथ दिते स्थानाख्यवीर्यं त्विदम् ॥ ९ ॥ ९।

नेः समं विषमं ऋक्षं अत्र श्रीपतिटीकाकारेण अंशोऽत्र त्वत्वमुक्तं तदस-
त् यतः सर्वेषां जातककाराणां मतेनस्यात्। उक्तं च लघुजातके।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
२॰
20

अथ ग्रहाणां स्ववर्गचक्रमिदं

ग्रं	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ग्रं
गृह	बुश द	बु मि	शु मि	स्व	बु शु	श सू	भौ श	गृहाः
होरा	स्व	स्व	सू मि	स्व सम	चं सू स	चं स	सू स	होरा
द्रेक्का	शु उ श	श शत्रु	श मि	शु सम	बु शत्रु	श नामि	सू सम	द्रे
सप्तांश	बु श	शु मि	स्व	स्व	सूस	भौमि	चं उश	सप्तां
नवांश	श स	भौ स	चं स	श मि	शु स्व	स्व	सू स	नवां
द्वाद	भौ नामि	श स	श मि	श स्व	बु श	भौ मि	बु श	द्वाद
त्रिंशां	शु स	बु मि	श मि	शु स	शु मि	स्व	शु मि	त्रिं।

वर्गा स्वेनोक्ती
स्तेषु सूक्ष्मषट्
वर्गाः शोभा
इति पवमः
नेष्टविग्रंथे
पुस्तेऽराशि
गेषां त्सदेवे
पिवलेसा
त् यशिनद्व
योराशिनवां
शस्त्वेति द्वय। २॰

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

अथनन्द्यादिद्वादशावर्गचक्रमिदम् ॥

त	ध	स	सु	सुत	रि	जा	मृ	ध	क	ला	व्य
भौ	शु	बु	चं	सू	गु	शु	भौ	र	श	श	जी
चं	सू	चं	चं	चं	सू	चं	सू	चं	चं	चं	सू
जी	बु	शु	भौ	र	श	बु	र	भौ	शु	बु	चं
बु	जी	श	जी	भौ	चं	जी	गु	जी	गु	शु	श
शु	गु	श	शु	शु	गु	भौ	र	सू	भौ	श	र
र	र	र	र	श	भौ	शु	बु	गु	गु	शु	शु
गु	र	र	र	र	र	बु	जी	जी	जी	जी	जी

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के. २२ मपि संभवति तदापकचारणबलं नवारणहृयं । अथ केंद्रादिबलं

केंद्रेति केंद्रस्थेषु केंद्रपणफरापोक्लिमेषु स्थिताः ग्रहाः क्रमेण

सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श	ग्र
१	२	१	१	२	२	१	पंचानां
४४	३०	२	४	११	२५	५२	योगस्था
१	४२	२९	७	५	२१	४४	नवलम्
२	५१	२	४	११	२७	२२	

अथ युग्मायुग्मभांशाबलम् ॥ गं ॥

गं	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	
बलं	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	बलं

अथ ग्रहाणां केंद्रादिगतबलं

ग्रहाः	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
[illegible]	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

अथग्रहाणांसमवर्गबलानांन्यासचक्रं

ग्रं	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ग्रहाः
ग्रहब	०।३०। ०।०।	०।३०। ०।०।	०।७०। ३५।	०।३०। ०।०।	०।३०। ०।०।	०।३०। ०।०।	०।१५ ०।०।	ग्रह
होरा	०।३ ४५।१।	०।२९ ३०।१।	०।१३ ४५।१।	०।१३ ४५।०।	०।२। ०।०।	०।७ ३०।१	०।१२ ४५।१।	हो
द्रे	०।१७ ३०।१।	०।१७ ३०।१।	०।१७ ३०।	०।१७ ३०।	०।१३ ०।०।	०।१७ ३०।१	०।१३ ४५।१।	द्रे
स	०।१३० ०।१।	०।१७ ३०।१।	०।१५ ०।०।	०।१३० ०।१।	०।१३ ४५।०।	०।१५ ०।०।	०।२२ ३०।१।	स
न	०।१७ ३०।१।	०।१५ ०।०।	०।२९ ३०।१।	०।१७ ३०।१।	०।१८ ३०।	०।१७ ३०।	०।१३ ४५।१।	न
द्वा	०।१७ ३०।	०।७ ३०।१।	०।१७ ३०।१।	०।१५ ०।०।	०।३०। ०।०।	०।१५ ०।०।	०।१३० ०।०।	द्वा
त्रि	०।१ ५२।३०।	०।११ ०।५२।।	०।१७ ३०।	०।१२ ५२।३०।	०।१७ ३०।	०।१७ ३०।	१।८ ५२।३०।	त्रि

अथग्रहाणांदृक्कालबलंयन्त्रं

	बलं
सू	०।३०।०
चं	०।३०।०
भौ	०।३०।०
बु	०।३०।०
जी	०।०।०
शु	०।०।०
श	०।०।०

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के· ९

रूपकार्धं चरणान्यष्टांशेन तद्यथा यो ग्रहः केन्द्रे भवति १ ४ ७ १० त
स्य रूपं बलं १।०।०।० यो ग्रहः पणफरे २ ५ ८ ११ भवति तस्य रू
पार्धं ०।३०।०।० यो ग्रहश्चापोक्लिमे ३ ।६ ।९ १२ स्थितस्तस्य रू
पचरणो बलं ०।१५।०।० तेयथा केन्द्रादिस्वरूपष्टकं बृहज्जातके।
केन्टककेन्द्रचतुष्टयसंज्ञा सप्तमलग्नचतुर्थखभानाम्। केन्द्रात्परं
पणफरं परतस्तु सर्वमापोक्लिममिति। अस्योदाहरणम् केन्द्रे।

सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
१	१	१	१	१	१	१
२५	३१	११	३१	४६	४१	२०
२७	३२	५९	२७	५२	०	१७

स्थानि तस्य रूपं बलं पणफरे भौ
मस्तस्य रूपार्धं ०।३० अपोक्लि
मे रवि चन्द्र बुध गुरु शुक्राः तेषां
पादबलं ०।१५।० एवं जा

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नानि सर्वेषां केंद्रादिबलानि अथ द्रेष्काणबलं स्त्री ॥ वेदाविति स्त्री

॥ वेदौ चंद्रशुक्रौ वर्गमेतस्तौ यद्रेष्काणे यदि भवन स्तर्हि नयोर्बलं रूपच

तुर्थांशो भवति ॥ १५ ॥ एवं नराग्रहाः रविभौमगुरवः प्रथमद्रेष्का

णे यदि भवति तर्हि पादबलं ॥ १५ ॥ षण्ढौ ति एवं नपुंसकग्र

हौ बुधशनैश्चरौ द्वितीयद्रेष्काणे यदि भवन स्तर्हि पादबलं ॥ १५ ॥

यत्नतः ॥ इदं पंचविधं स्थानबलं हो ग्रहादेस्तदुपयुक्तं बृहज्जात

के नपथा बुधसूर्यसुतौ नपुंसकाख्यौ शशिशुक्रौ युवती नराश्च

शेषाः इति । उदाहरणं शुक्रस्तृतीयद्रेष्काणे स्ति अतः पादब

लं ॥ १५ ॥ गुरुः प्रथमद्रेष्काणे स्ति अतः पादबलं ॥ १५

बुधो मध्यद्रेष्काणे स्ति अतः पादबलं ॥ १५ ॥ शनिर्मध्यद्रेष्काणे स्ति ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के· तृणस्थकेसहस्मनके । नवम्या युतःपादबलं सूर्यचंद्रभौमाय
ख थोङ्गरेकाणेशुनसोति युतलेखांशुन्यबलं युथादिग्बलमेकमका
23 लंकालबलंच ॥ ९ ॥ मंदाब्जेनशुक्राब्दगुरोंशोध्यं स्नानाद्धर्यात्

मंदाद्यग्रमिनात्कुजाच्चहिबुकंशोध्यंविधोर्भौमेवा न्मध्येज्ञा
त्तुतनोलमचरस्वभात्स्वसुखात्त्यजेच्छुक्रात्‌ः द्विगवीर्यरसद्धन
ष्णात्समयजं तूर्यसदास्याद्विदह्वियाङ्गज्ञानवीब्रतेशाशिज
ज्ञाकीणांपरेखांबले ७ ॥

कुजाज्ज्ञोभात् हिबुकंचतथैभावःशोध्यः विधोस्त्वंशाज्ञार्गवाद्धका
मध्यंदशामभावःशोध्यः तास्तुपाद्गुरोस्त्वं बलंसममभावःशोध्यः
शोधंसंसात्सुखे चक्रात् ज्ञाद्दशात्तात्रिभ्यः त्यजेदित्यर्थः बद्धादलः ख

यथास्थितपवनशरणाद्यंशबिम्भीज्यं इत्याद्यं दिग्बलंभवतीत्यर्थः अ
त्रभजनप्रकारस्तु उच्चान्तस्थानयनेपात्रज्ञः सोत्रत्येयः उदाहरणं
लग्नं · १ । ११ । ४१ मंदान् · ११ । २८ । ४१ शोधितंशेषं ११ । २१ । ११

शुक्रेन्त्ये निधिरङ्गनेष्वानिधयो वीर्यं समेतो भूमृते पापा
नौ द्विगणाविधौ रिदमथाद्य स्वशाके प्रक्रमान् सौम्याकी
केभवानिशः पातिसितनारातीवहूपं सदे ज्यस्याद्यो त्रिव
याद्बलीकिलसमामासद्गुहोरोश्वरः ॥ ८ ॥

रदं रसभागस्त्वं प्रतो भगणाश्रुतं · १८ । ११ रसहृदयं श्रेणिदि
गबलं · २ । ५ एवं सर्वेषां ज्ञानानि दिग्बलानि । अथकाल
बलं नक्षत्रार्धा नतोन्नतबलं पक्षबलं २ दिनरात्रिविभागबलं ३

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
ग्र॰
२५

दिग्बलमेकमेव							नतोन्नतबलम् ॥							
सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	
० ९ २५	० ४ २	० २९ ५९	० ५२ ५२	० ४४ २१	० ५४ १२	० २ ५२	० १० ८	० ५५ ५२	० ४५ ५२	२ ० ०	० १० ८	० १० ८	० ४५ ५२	प क च

स्वहोरादिनमासाब्दपबलं ४ नताद्दोन्नतोन्नतबलमाह अथो
इति दिग्बलानान्तरं कालबलग्रहणेरति अथ विरोधे पस्यसदा।
दिवारात्रोद्भवमेवबलंस्यात् नतं विघटात्मकं लब्धं पापिकृज्जा॰
कीणां चंद्रभौमशनीनां बलंस्यात् उन्नतं विघटात्मकं लब्धं नद
वपरेषां रविगुरुशुक्राणां ग्रहाणां बलंस्यात् ५ ॥
अस्योदाहरणम् नतं १४ ५९ विघटात्मकम् १॰ ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

लवं ॰ ४९ ॰ ४२ षष्टिकुजार्कीणांबलम् उक्तं ५ ४ विशा ३ः
कुन्हे रविशनिशुक्राणांबलं ॰ १ ॰ ८ ॰ १ ॰ बुधस्यरूपं १ बलं ।
अथपक्षबलम् । अत्रोपपत्तिः अत्रोक्तपक्षे गततिथयः शुक्ले
कृष्णपक्षे एष्यतिथयश्च सावयवा ग्राह्याः ताः पंचदशभिर्भाज्याः
लब्धं रूपादि शुभग्रहाणां चंद्रबुधगुरुशुक्राणां पक्षबलं स्यात् त
देव रूपाच्छुद्धं कार्यं पापग्रहाणां सूर्यभौमशनीनां पक्षबलं स्या
त् इदमत्रागतं बलं विधोश्चंद्रस्य द्विगुणं कार्यं चंद्रस्य वक्ष्यमाण
चेष्टाबलमपि पक्षबलतुल्यं रूपमेव स्यात् अतः कारणाच्चंद्रस्य
पक्षबलं द्विगुणं कार्यं अत्र केचित्क्षीणचंद्रं पापग्रहमिच्छंति त
दसत् पापग्रहाणां सूर्यभौमशनीनां पक्षबलं स्यात् इदमत्रागतं

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
स॰
२९
25/26

बलं विशेषश्चन्द्रस्य द्विगुणं कार्यं चंद्रस्य वक्ष्यमाणचेष्टाबलं श्रयिपक्षबल
न्नूत्वं रूपमेवस्यात् अतः कारणाच्चंद्रस्य पक्षबलं द्विगुणं कार्यं अत्र
केचित्क्षीणचंद्रं पापग्रहमिच्छंति तदसत् पापयुक्तत्वः पापाश्चंद्रस्य
यवनेश्वरवाक्यबलात्क्रूरत्वमेवदृश्यते तथास्यात् सर्वसम्पन्नत्वात् पा
पयुक्तस्तु पापाः तथा च यवनेश्वरः क्रूरग्रहोर्कः कुजसूर्यजौ तु पा
पोऽशुभः शुक्रशशांकजीवाः सौम्योतिसौम्यो यदि मिश्रितोन्यैः पापै
र्युतस्त्वशुभत्वमेति । सारावल्यामपि शुक्लप्रतिपद्दशाके मध्य
बलः कीर्तितो यवनवृद्धैः श्रेष्ठो द्वितीयदशाके स्वल्पबलश्चन्द्रमा
स्तृतीये च । २ [illegible] चंद्रस्य तृतीयदशाके पापत्वं सूर्याद्यल्पबलत्वं
तथा क्षीणचंद्रमाः पापस्त्वन्यमते एवं मतभेदे षडानिकायैर्थिव । २५

नेस्यारमतमेवांगीकृतं यतश्चंद्रस्य चेष्टाकेंद्रजं बलं पक्षबलं च समम
मेव भवतीति पक्षवीर्ये द्विघ्नं चंद्रस्योक्तं चंद्रस्य शुभत्वे पक्षबलं चेष्टाब
लं च सममेव भवतीत्यत्रोदाहरणं पौर्णिमांते गतानि तिथयः पंचदश भा
जकोपि पंचदश पौषि चंद्रस्य पक्षबलं रूपं पौर्णिमांते चंद्रस्य चेष्टाकेंद्र
जबलं रूपं तथाहि अर्केंदुरिति चंद्रात्सूर्ये शोधिते शेषं षड्राशिपरि
मितं षड्भाजकोपि षट् इति चंद्रस्य चेष्टाबलं रूपमिति तुल्यम्
अमांते गतास्तिथयः शून्यं भाजकः पंचदशा इति चंद्रस्य पक्षबलं स
र्शून्यमिति तुल्यं अमांते अर्केंदुरिति चंद्रात्सूर्ये शोधिते शून्यं भाजकः षट्
इति चेष्टाबलं शून्यमिति तुल्यं अतो द्विगुणमित्युक्तं चंद्रस्य पाप
त्वांगीकारे अमांते पक्षबलं यतस्तुल्यता नायाति यथा अमांते शुभस्य

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के
१७
२७

पक्षबलं सूर्यमिति मन्यंते विरोधात् क्रूरपक्षे चंद्रस्य शुभत्वे नैवेति सिद्धं
द्विजराजस्य पापत्वं वदंति नपर्वणापिनः चंद्रस्य शुभत्वांगीकारात्स्वे
पाह्वं चंद्रयोगे बुद्धस्य शुभं नैवेति सिद्धं अतः पक्षेना सर्वमादिग्बला
नयने चक्रार्धहानौ नत्रगोबले इत्यादिस्थले चंद्रस्य शुभं नैवं बुधस्य
तु सौम्यामानापापतानाशुभता वाच्या एवमेति रिस्योगादौ यत्र चंद्र
स्य पापत्वाभिधानं तत्राल्पबलत्वं बोध्यं । अथ पक्षबलानयनं ।
तच्च तात्त्विकं पंचदशतिथिभिः १५ इपबलं तदागतैष्यतिथि
भिः किं गतैष्यतिथीनामानयनं विरविचंद्रलवाद्द्वादशभिर्भाज्याः
गततिथयोभवंति पंचदशभ्यः शोधिता एष्यतिथयो भवंति द्वाद
शभागेनलब्धे सूर्याचंद्रांतरे एकातिथिर्लभ्यते अतः कारणाद्विरविचं १७

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ऽलवाद्द्वादशाभिर्भक्ताः कार्याः । अस्योदाहरणम् सूर्यः १ २४ १०
५५ चंद्रः ५ ११ २५ ३१ विविवेऽलवाः ५५ ४ २४ द्वादशा
भिर्भक्तालब्धागतनिश्चयः ७ शेषं ४ । ४ । २४ षष्टि १० गुणे
२४४ २४ द्वादशाभिर्भक्तं लब्धं घटिकाः १० पुनः शेषं ४ २४ ष
ष्टि १० गुणे ४० द्वादशाभिर्भक्तं लब्धं पलानि २२ पक्षबलार्थं ग
तनिश्चयः सावयवाः ७ १० २२ एताः पंचदशाभिर्भक्ता लब्धं शुभ
ग्रहाणां बलं २९ ११ इदं रूपात् शोधितं जातं पापग्रहाणां बलं ० ३०
३९ शुभग्रहाणां शुभफलं द्विगुणितं जातं ० ५५ ४२ चंद्रस्यैवं
जातानि पक्षबलानि अथ त्रिभागबलं अथोक्तं दिनस्य प्रथम त्र्यं
शो जन्म तर्हि सौम्यस्य बुधस्य रूपं बलं द्वितीयत्र्यंशे अर्कस्य रूपं ब

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ लं तृतीयत्र्यंशो शनेर्द्रूपंबलं एवं राशेः प्रथमत्र्यंशो चंद्रस्य द्वितीय
९५ त्र्यंशो शुक्रस्य तृतीयत्र्यंशो भौमस्य द्रूपंबलंस्यात् सर्वदा इज्यस्य
९८ गुरोर्द्रूपंबलंस्यादित्यर्थः । उदाहरणं । अत्र राशिमानं १७ ५
अस्यत्र्यंशः ९ ४ राशेस्तृतीयत्र्यंशो जन्मास्ति अतो भौमस्य बलंद्रूपं
बलं १।१। गुरोरपि द्रूपंबलं १।० सदेज्यस्येत्युक्तत्वात्त्रिभाग
बलं । अथ वर्षादिबलमाह अब्देति शंत्रिचयात्पादद्रूपाः समा
मासघस्राहोरेश्वराः बलीस्यात् अत्र जात्येकवचनं एतदुक्तंभवति
वर्षाधिपो यो ग्रहः स्यात्तस्यैकः पादोबलंस्यात् यो मासाधिपस्त
स्य पादद्वयं यो दिनाधिपो वारः तस्य पादत्रयं यो होराधिपः काल
होरापतिस्तस्य पादचतुष्टयं बलं वर्षेशमासेशयोरानयनार्थं श्लोके ।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

मावदेवबले: स्वक्षमोऽभाय: नतीकायां स्वगमोऽपाय: कृत: सोत्रलि

हिबले ॥

द्विगोच्च

पिण्डेऽध

नू स्तर

फलोर्के

पक्षबलम्							त्रिभागबलम्						
सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	२	०	०
३	५८	३	३२	४९	२९	३	०	०	०	०	०	०	०
३९	२१	३९	३२	२१	२१	३९	०	०	०	०	०	०	०

२ फलवोगाग्नि ३९ हतवाग्नि ३ हत: फलं फलेवेदे ४ गुणे २
स्त्रि २ द्वि २ हतेद्रि ७ पोषनेर्काद्व्यस्तकल्पकरणेऽहमासयो । उदा
हरणम् । वस्तकल्पादहर्गण: १८७३ ५ एकवादभ्यफल:
त्रूश । २४७ । धनू ७ । अपराग्नार्के १२ भुतोगात: १८७३१७

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के· ५६ २९

प्रथमः खांगाग्नि ३६· हृल्लब्धं ५·५ द्वितीयः खाग्नि ३· हृतो ल
ब्धे ५६६· प्रथमं वेद ४ यातं ५८ द्वितीयं त्रिगुणयातं ५८८
प्रथमं त्रिगुणं १२२६ द्वितीयं द्विगुणं ५०६ उभयत्र समभक्ते
सति शेषं · १५ वेदेषु रविः मासशेषः । अथ ग्रहलाघवा
हर्गणाद् वर्षमासयो रानयनं श्रीमद्गणेशदैवज्ञोक्तं प्रकारो लिख्य
ते द्विष्ठोयं ग्रहलाघवचक्रनिचयश्चक्राहतेः षट्करैः ५६ षड्द
स्रश्च ६६ फलैः सबाणतयनैः १६५ सेन्दुः खांगाग्निभिः ३६० खा
ग्न्यंशैः ३· विहृतैः फले गुणचक्रे चक्रनिघ्रा खाब्धौ येते द्विवियते
वर्षैर्वीरनिकेतलोकीत्समासासमा । अस्योदाहरणं ग्रहलाघव
चक्रनिचयः ५६ द्विष्ठः ५६ एकत्र चक्राहतेः ६ षड्करैः ५६ ५६

जाते ३३ई याता धनुः अपरत्वचक्रा ६ हृतेः छेद्दस्ते ४६ जा
ते १५६ यात ः १५२ प्रथमः सवाणानयनः ५५७ द्वितीयः सेष्ठः
३५७ प्रथमः स्वोगायामि ३६० हृतः फलं १ द्वितीयः स्वाग्रा
ग्रेः ३ः हृतः फलं ८ प्रथमं १ गुणाग्रं २ द्वितीयं ८ यमग्रं
१६ प्रथमं चक्रानिघ्नात्तय ३ः ते ३२ द्वितीयं चक्रात्रसून्यकाते
१६ प्रथमं द्वियकतं ३५ द्वितीयं त्रियकतं २६ उभयत्रापि समभवे
मतिप्रोग्रं ० ५ एवं सर्वांत्रावेववेधैर्मासयोजातो । अथयहो
रेखानयनं चरार्धदेशांनरयोविंयोगयोगोस्यमानीयपलखसमय
कः सूर्योदयात्पूर्वमृणेधनेधोवारमहाविंशनयोवदति वारमेवनेय
टिकाद्विनिघ्नाः कालास्व्यहोरापतयः प्रागमाः द्विनाधिपायाचरवि।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ शुक्रसौम्यशशांकसौरेज्यकुजाः क्रमेण १ दिनपतेः सकाशाल्लग्नाना
सू॰ क्रमः सू॰ शु बु चं श जी भौ रेखातः पश्चिमयोजनानि ४५
३० नानि स्वांशघ्नानि जातानि देशांतरपलानि २ चरपलानि ८४ ऋ
णं उभयोर्धनर्णयोरंतरं ८२ ऋणं सूर्योदयाद्ध्रुवकं त्यक्तत्वात्
सूर्योदयादिष्टमाभिष्टिटीभिः १।४१ हीनः ५।१७ अथैतावार
मुहूर्तेः सकाशाद्घटिकाः ५।१७ द्विनिघ्नाः १०।३४ मासाः
५ गताकालहोरा २० वर्षमासतदहोरादिनेशाः मासिद्धः अत्रा
चंद्रमादीनां दिबलं । अथानयनादिबलं । तद्विधिं अयन
बलं चेष्टाबलं च नवादावानयबलं ॥ ८ ॥ तस्याद्युस्य
याम्यसौम्येः क्रांतिभागैः सदासिद्धाः चंद्रविंशतिः ४४ यन्काः १०

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

कार्याः प्राचीन्द्वोः प्राचिचंद्रयोः क्रांतिभागैर्याम्यसौम्यैः क्रमात्सिद्धा
युतोनाः कार्याः याम्यफलकाः सौम्येनाः परेषां रविभौमगुरुशु
क्राणां विलोमं सौम्यः क्रांतिभागैः फलकाः सिद्धाः ४४ कार्याः या

सदा क्रांतिभागैर्फलेनाह्रस्यासिद्धाः ४४ प्राचीन्द्वोर्यफलतोनाः
क्रमाद्याम्यसौम्यैः विलोमं परेषां गजांभोधि ४८
भक्ताभवेदायनं वीर्यमर्कस्य स्पष्टम् ॥ ९ ॥ ५१।

म्येनाकार्याः सर्वे गजांभोधिभक्ताः अष्टचत्वारिंशद्भक्ताः ह्यया
यमायन बलं स्यात् एतदर्कस्पष्टं द्विगुणं कार्यं यतो वस्य मा
णस्तूर्य्यस्य चेष्टाबलं आयनबलं सम भवति अतः कारणाद्वक्तमा
णचेष्टाबलं यन्नहूर्यस्यायनबलं तदेवसूर्यस्य चेष्टाबलम् ।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ अतः कारणात्पूर्वमेव द्विगुणं कृतं यदि त्वत्र मागे चेष्टाबलपंक्तौ
ग्र॰ सूर्यस्यायनबलं लिख्यते तदा भागानीतं सूर्यस्याद्यचंद्रस्य पक्षबलं
31 लिख्यते तदा भागानीतं सूर्यस्याद्याचंद्रस्य पक्षबलं च यथास्थित
मेव स्थाप्यम् नाद्विगुणमिति इत्थायनबलार्थं मध्यमतो ग्रहाणां

समाधीशादिबलं							वर्तमानयोगकालब							ग्रहलाघवकारणात्कौ निवेशः								
सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	१	२	३	४	५	६	७	८	९
व	दि	०	हो	०	मा	०	०	२	२	१	१	१	१	४	४	३३	३४	३०	२५	८	२	४
१२	४१	०	१	०	३०	०	५१	३४	२०	३०	३६	४	२०	५	६	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
०	०	०	०	०	०	०	४७	३३	३४	३५	२५	२५	२१									

क्रान्तयः कृताभ्यास्तत्करणप्रकारस्तु ग्रहलाघवे तद्यथा [illegible] स्फुटः ख
ग्निखवार्धयोम्बरशाताः मोलाङ्कयोङ्कमयस्त्रिंशात्तत्वधृतीनवाः ॥१॥ ग्र॰

निश्चयस्तत्र सायनांशग्रहात् वाहुंशाभ्भजभागसंख्यकस्यातिःयो
[illegible]नाहुत्याभ्याध्यादिगिवहृनालवादिस्पष्टत्वहिक्त्व
गोलाइवेत् । क्रांतिखंडकानि उद्योगाश्च उदाहरणं रविः २
[illegible] अयनांशाः १७ ४४ सायनोरविः २ १ ४ ५०
भुजांशाः ८७ ५५ २ दशभक्तालब्धं ८ गतखंडानि
गतखंडकयोगः [illegible] शेषं ७ ५५ २ एष्यखंडकेन ४ गुणि
ते [illegible] ४ ८ दशभक्तो १ लब्धं ११ १ लब्धेनखंडयोगः
२२६ युक्तः २२ ८ ११ दशाहृतोलब्धंलवाद्यावेक्रांतिः
एवंचन्द्रादीनांक्रांतिसाधनं, उदाहरणं बुधस्यक्रांतिभागाः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के.
३२
32

उत्तराः २८ ५६ ५५ एतेसिद्धायकल्लाः ४७ ५६ ५५ गजाभो
धिभक्तालब्धंत्वपाद्यमयनबलंतुएस्य ० ५५ ५६ शनेःक्रांतिभा
गाउत्तराः ९ ० ० युतोनाःक्रमाद्याम्यसौम्येरित्युक्तत्वादेतेः
क्रांतिभागाः ११ ० ० सिद्धाः २४ युताः ११ ४५ ५० गजा।
भोधिभक्तालब्धंत्वपाद्यमायनबलंशनेः ० २४ ४७ रवेःक्रांति
भागाः २८ ५५ उत्तराविलोमं परेषामित्युक्तत्वादेतेभागोर्ध्वताः
सिद्धाः २४ जाताः ४७ ५५ गजाभोधि ४५ भक्तालब्धं
त्वपादिबलं ० ५५ ५८ ग्रहेषसहग्रामित्युक्तत्वाद्द्विगुणं १
५५ ४६ जातंसूर्यस्यजातानिचायनबलानि एतदायनबल ३२

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

केंद्रद्विरसेस्मिन्क्रान्त्योक्तं नदस्तन् नदेवहृषितंगणकचक्रामृडा
मणिभिः
श्रीकेशव
दैवज्ञैः य
स्य ग्रहस
याम्योत्तरा
न्तिग्रहेन
श्रायनंगम
नंक्रांतिव
शादेवशार

रव्यादीनां क्रान्तयः							रव्यादीनामयनवलं						
सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
२२	·	२२	२२	२२	२२	२२	१	·	·	·	·	·	·
५५	२	२८	५२	५१	२४	१०	५५	३०	५७	५९	५९	५९	२४
३३	४८	२२	५८	६	२४	१०	४६	४०	५२	५९	४८	८	४७
८	७	३	३	३	३	३	·	·	·	·	·	·	·

मध्यस्पष्टग्रहयोगदलानि					शीघ्रोच्चानि ॥				
भौ	बु	जी	शु	श	भौ	बु	जी	शु	श
१	१	३	२	·	१	८	१	३	१
८	१२	७	१९	२४	२४	२२	२४	८	२४
१२	५२	२२	४२	१२	१२	२३	१२	५१	१२
१२	३	५८	३४	२४	२४	५२	२४	४३	१२ २५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के
सू
33

चेष्टाकेन्द्राणि ॥				
भौ	बु	जी	शु	श
१	९	०	०	६
५	२	८	५९	०
५९	२	२१	८	११
८	५८	२६	३७	६

चेष्टाबलानि ॥				
भौ	बु	जी	शु	श
०	०	०	०	०
११	५९	१	६	९
५५	२९	५३	५२	३
४४	३४	४८	५२	४३

द्वयोर्योगेन अयनचेष्टाबलयोर्योगे जातं चेष्टाबलं भवति ॥

सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
१०	०	६	१	१	१	०
५९	३०	८	३१	१	१	२४
४९	४	५२	३१	५२	४५	४०
०	४०	५४	२४	८	५२	४९

नैसर्गिकबलं

सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
१	०	०	०	०	०	०
०	५१	१७	२५	३४	४२	८
०	२१	८	४३	१७	५२	२५
०	०	०	०	०	०	०

सू

वशात् यतो ग्रहस्पष्टभ्रांतिवशादेव तदुक्तं महता प्रबंधेन सिद्धां
न्तशिरोमणौ: बलायनेत्वेयः स्फीमोथैस्तेजदृढयष्टानि ॥ अथ
चेष्टाबलं निसर्गबलं चाह । मध्यग्रहस्पष्टग्रहयोगदलं तेन

मंदस्पष्टयुते मिलोनितबलं चेष्टाख्यकेंद्रं भवेत्तस्मात्
चेद्भगणात्स्युतं षडधिकं षड्भिश्च चेष्टाबलम् स्यादेको
नाद्रूपमतो विहृते नैसर्गिकं स्याद्बलं मंदारज्ञसितेज्य
शुक्रशशिभस्वतां लवकृतीनां क्रमात् ॥ १ ॥

हीनं शीघ्रोच्चं कुजादीनां चेष्टाकेंद्रं स्यात् तच्चेत्षडधिकं भगणाच्छु
ते कार्यं षड्भक्तं यथा स्थितमेव षड्भिर्भाज्यं चेष्टाबलं स्यात् अत्र

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
ग्र॰
34

भजनमकारस्तु उच्चबलानयनेउक्तः सोत्रज्ञेयः । उदाहरणे

मध्यमोभौमः ० २५ १ ५० ३७ स्पष्टः १ ११ ५५ ५२ क्रांति

रनयोः १ १९ ३५ २४ दलं १ ८ २० १९ मध्यमोरविः भौमस्य

शीघ्रोच्चं १ २४ २८ २४ दलेनहीनंजातंभौमस्यचेष्टाकेन्द्र १ ५

५९ १९ षड्हृद्भौमस्यचेष्टाबलं ० ११ ५९ ५४ एवंसर्वेषाम् ।

अथनैसर्गिकबलमाह । स्यादिति उदाहरणं ३७ १ सप्तहृ

तंशनैनैसर्गिकंबलं ० ८ ३४ १७ द्वयंसप्तभक्तंभौमस्यबलं ० १७

८ त्रयं ३ सप्त ७ भक्तंबुधस्यबलं ० २५ ४२ चतुष्टयं ४ स

प्त ७ भक्तंगुरोर्बलं ० ३४ १७ पंचसप्तभक्तंशुक्रबलं ० ४२

५१ षड्सप्तभक्तंचंद्रबलं ० ५१ २५ सप्तसप्तभक्तंरविबलं १।०।

२४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

इदंनैसर्गिकबलंसदास्थिरएव ॥ १० ॥ अथग्रहाणांयुद्धेसतिनंष्ट
लंह्यपिबलंचाह । यदाकदाचिज्जन्मकालेग्रहयोर्युद्धेसतिन
योर्वीर्यक्ययोरंतरंकार्यंग्रहयोः कालात्मकोबाणोसाध्यो वीर्यैक्य

युद्धेबाणविधोग्रहद्वयवरयोर्वीर्यैक्ययोरंतरं हृत्संसोम्यस्य
(वेगेत्व)यंचयमदिकसयस्यजयोत्बले सद्ग्रहस्यचिकग्रहद
स्यचरणोनवेदवीर्यंभवे भावानांबलमीप्सितंचतत्प्रप्रा
ताख्यकीर्तां(बुध)ाः ॥ ११ ॥

योरंतरं बाणयोरंतरेणभाज्ययल्लब्धंतज्जयदिशिगतस्यिनस्यग्रहबले
सहितंकार्यं दक्षिणस्थितस्यग्रहबलेहीनंकार्यं ग्रयंसंस्कारचे
ष्टाबलंभेदः तत्रयुद्धलक्षणं युद्धंतभौमादिपंचकस्यैव । उक्तं

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ २५ 35 चविस्तरोभेन । दिवसकरेणास्तमयः समागमः शीतरश्मिसहिता
नाम् उक्तन्तारादीनां फलं निगद्यते न्योन्यफलानां । नन्वेवं सति सू
र्यसिद्धान्ते ताराग्रहाणामन्योन्यस्यानां फलं समागमौ समागमः
शशांकेन सूर्येणास्तमयः सह ताराग्रहाणां भौमादीनां पंचानां फ
लस्य समागमस्योक्तत्वात् भौमादीनामन्योन्यं समागमे संस्कारा
भावः प्रसज्येत आह तत्रापि स्वीकारास्वीकारोयतस्तत्रैव भौमा
दीनां समागमलक्षणमुक्तं समागमो यद्यधिके भवतस्तत्रैव फला
निनाविति भौमादीनां समागमलक्षणाभावे यथोक्तफलमेव ।
अथ दृष्टिफलमाह । सद्रूपसंचियकागाति खेटवीर्यं सद्रूपसंचि
यफलार्थं उपदृष्टिचारणेन पतञ्ज्ञां भवति ग्रहे प्रति ग्रहाणां याद २५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ग्रहः सेति तन्मध्ये शुभग्रहदृष्टीनामैक्यं कृत्वा चतुर्थांशो ग्राह्यः
तद्धनात्मिकं दृग्बलं पापग्रहस्य दृष्टीनामैक्यं कृत्वा चतुर्थांशो
ग्राह्यः तदृणात्मिकं दृग्बलं भवति धनर्णदृग्बलयोरन्तरं स्फुटं
भवति उदाहरणम् । रवेरुपरि दृष्टयः चंद्रः ० ४ २ पाति
० ५९ ३५ शुभदृष्टिचतुर्थांशो जातं धनं दृग्बलं ० २ २ पा
पदृष्टेश्च चतुर्थांशो जातम् ऋणं दृग्बलं ० ५ ५५ धनर्णदृग्बल
योरन्तरे कृते शेषम् ऋणं दृग्बलं स्फुटं ० १ ५५ एवं चन्द्रादीना
मिति भावानां लग्नादीनां बलमीप्सितं स्वस्वामिजं स्यात् यथा
तत्तद्भावस्य स्वामी भौमः तद्बलमेव जातं तत्र बलं ३ । १९ ४
५५ एवं धनादिभावानाम् । अथ तन्वादीनां दिग्बलं रविचंद्रयो

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
३९
36

ष्वेष्टबलं चाह । स्वचतुष्पदेति ये भावाः स्वचतुष्पादादाश्च की
टाम्बुजाः राशयः स्युः तेऽक्रमेण ज्यायाम्बुधाश्चभो ७ ४ १ १०
निताः कार्याः ततो द्विगुणीयेवत्तुल्यं साध्यं एतद्व्यक्तं भवति येन्देश

नाया ७ स्वा ४ द्य १ व ९ भो निताः खल्वततो द्विगुणी
येवत्रथाते तद्रूपत्रिगुग्रग्रहोपि वाणेनेत्तेज्यप्तृ ।
गष्वकयुनः मर्केन्दुस्थितफलं सायनरविष्टेष्टाश्च ।
केन्द्रतयो गौकेष्टविधोबले ज्ञतननः माग्वत्रवीर्य
यते ॥ ९ ॥
ष्टायो भावास्तेस्सम भावो निताः कार्याः
ये चतुष्पदास्ते चतुष्टये भावो निताः ये कीटास्ते तत्र भावो निताः
ये जलराशयस्ते दशमभावो निताः कार्याः ततो द्विगुणीये बलं ३९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

साध्यं तद्यथा रश्मिभास्तु बृंहकान्तत्यजेत् रश्मिहृत् ध्रुवभञ्जनम्
कारस्त्विद्विबलोन्नावत् न्वचतच्छदादिस्वरूपञ्जको लक्जातके
मेषवृषधन्विसिंहाश्च तच्छदा मकरस्यैव भागश्च कीटः कर्कटरा
शिः सरीसृपो वृश्चिकः मकरस्यापरार्धं झं भामीनश्च जलच
रा प्रोक्ताः मिथुनतुलाधरकन्याद्विपदाः प्रोक्ता धन्विस्यैव भाग
श्च २ ध्रुवं झं भस्य जलचरमध्ये या गणना स्तुतिः भातिन्दराशि
ते बहुसंमतिः तथाहि बृहज्जातके । मत्स्यो घटी नृमिथुनं स्ग
दिनादिरास्वरूपं वदता श्रीवराहमिहिरेण घटीति झं भस्य रूप
घटीति घटवान्तरस्थः झं भराशिरिति झं भवति होरामकरन्दे
मरितातो झं भो मकरजश्च झं भो हास्य कमालि तद्यनेन झं भस्य जलं च

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के
२७ रत्वं सिध्यति यथा कर्कस्यापि जलसंबंधेन जलत्वं चेन्न दास ममस्य दग्धं
37 नास्ति वर्गाच कन्ये त्वाक्रिः कन्याराशिरपि जलचरः स्यात् अत्र के
भोमन्त्रजपव अत्र एवं श्रीवराहमिहिराभिप्रायं ज्ञात्वा नानस्त्रेण ए
पुरुषशाला चहू पंचाशिकायामुक्तं तल्लोपकन्यामिथुनं यत्स्व
न्नराद्ययस्ते भ्रमं वदंतीति । अथोदाहरणम् । यथात्र तत्र
भावः । ११ १९ ४९ अत्र मेषराशिरस्ति स चतुष्पदराशिः चत
र्थभावेन २ ९ २९ २७ गुणितः ५ ५ २१ ५ अयं षड्धिकः
अतः षड्भक्तः ५ ५ २१ ५१ ततोऽस्य अङ्कोलब्धं तत्र दिग्बलं
१९ ४७ अनेन यत्नेन तत्र बलं १ २१ ४१ १५ एवं सर्वेषां भावानां
दिग्बलानि स्वामिबलसहितानि । अथ भावानां दृग्बलं सह २७

शुभं त्रिशुग्रहदृष्टिचरणेन मिलितभावेप्रतियाः दृष्टयः संतितन्मध्ये
शुभग्रहदृष्टेस्तु तयांशाः स्वामिबलसहितदृग्बलेधनं कार्यः पाप
ग्रहदृष्टेस्तु तथांशो हीनः कार्यः तत्सकलयोगुधदृष्ट्या ग्रहदृष्ट्या
वधकृतेकार्यं तन्वादिद्वादशभावानां स्फुटं बलं भवति उदाहरणं
तत्र भावोपरि रव्यादीनां दृष्टयः सू ०।०।० चं ०।० ध० भौ ०।०
बु ०।० जी ०।० शु ० २ ।२० श ०।० शुभदृष्टियोगः ०।घ
२१ अस्यांशाः ०।१ ३४ धनात्मकं दृग्बलं पापग्रहदृष्टियोगः ०
०।० अस्यांशाः ०।० ऋणात्मकं धनऋणयोरन्तरे कृते शेषस्तु ऋणं ०
२।१२ इदं शुभपापग्रहदृष्टियोगे धनं ० २४ १४ अत्र धनऋणयोरन्तरे
कृते शेषं धनं तेन धनेन युतं १४ १७ एवं तनभावदृग्बलं एव

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के: पनन्तदृग्बलशुक्रासहितभावबले ९ ४८ ४८ ३: पत्कांजातंस्तनभा
३८ वबलंस्पष्टं ७
८।५९।३:
पवंसर्वेषाम
इतिश्रीदिवा
कारदेवताम
जविश्वनाथ
देवज्ञविरचित
श्रीकेशवदेव
ज्ञविरचितपद्ध

स्वामिबलसहितानि दिग्बलानि ॥

त	ध	स	सु	सु	रि	जा	मृ	ध	क	आ	व्य:
९	९	८	७	९	६	९	७	८	६	५	७
३६	१८	५६	८	४८	२५	४२	०	६	११	४५	३७
०	४४	४२	३२	४८	४२	३	९	४२	१७	४८	५६
०	१४	२८	५८	२०	२८	१४	२८	४१	१८	१४	११

तन्वादीनां दृग्बलानि ॥

त	ध	स	सु	सु	रि	जा	मृ	ध	क	आ	व्य
०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०
१९	४	१२	३६	३६	३२	४६	१४	३७	३७	३२	३९
३४	०	३४	३८	३७	३४	४४	४३	४२	८	४२	०
पं	पं	पं	पं	पं	पं	पं	पं	पं	पं	पं	पं

३८

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

स्पष्टाहारणेवलसाधनोदाहरणम् ॥ १ ॥ अथ रश्मीष्टकष्ट
साधनायार्कचंद्रयोश्चेष्टाकेंद्रं भवति राशित्रयान्वितसायनोराव:

नंद्यादिद्वादशभावानां स्फुटानि बलानि ॥

न	ध	स	सु	सु	रि	जा	मृ	ध	क	ला	व्य
९	७	८	९	७	५	७	७	८	७	१	८
४७	१	२१	५७	८	४८	२७	१५	४४	२९	१९	१४
१५	५२	३२	२	२५	३३	३७	५२	४४	५	३९	३२
२८	१४	२८	५९	५	२८	२४	२८	२२	१८	१८	२२

स्फुटविक्षेपचेष्टा
केंद्रं स्यात् न
नः केंद्राभ्यां
माग्वत्स्यात्
ततः केंद्राभ्यां
माग्वत्स्यात् चेद्गणणाद्भुतं षडधिकं षड्कष्टचेष्टाबलमिति चे
ष्टाबलानयनरीत्या बलेज्ञातसाधयिकमर्थं योः कोष्ठेष्ट विधोरश्मे
रिष्टकष्टबलसाधनार्थं नेष्टांनेमाग्वत् भौमादिवत् बलवीर्यायन

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

को॰
इस
39

भवतः चेष्टावीर्येनभवतः यदर्कस्यायनबलं नदेवचेष्टाबलं ज्ञनोर्कस्यायनबलं द्वित्रणंसर्वमेवज्ञनं । अस्योदाहरणं । अर्कः २ १५
१० ५८ इंदुः ५ १२ ४९ ३२ चार्केंद्रः २ २५ ४ ४४ चन्द्रस्यचेष्टाकेन्द्रमयनांशाः १७ ४४ सायनार्कं ३ २ ४ ५८ विभक्तनोजानोरवेश्चेष्टाकेन्द्रं ३,२ ४ ५८ चंद्रचेष्टाबलं ० १३५ १२ ३२
रवेश्चेष्टाबलं ० ४८ १ ५८ १२ अथयामिसाधनमाह इष्टकाले च इष्टकालयोजनेच इष्टकालाभ्यांवीर्येच इष्टकालाभ्यांहु
रवीर्येवाह येचेष्टाच्चबलेरसेविनिहतेसैकेनिजमयमय छाद्रिः
विनिहतेत्र्यंशितेयांके पूर्वकार्केनिजाः स्वीयप्रसमयोभवति
उच्चबलाद्वात्समयः चेष्टाबलाच्चेत्सामयोभवतीति । अस्यो

राहृताणि रवेश्चेष्टाबलं · ५० ४० ४ · रवेर्विनिहतं ५ ५५
५ । · सैकं ६ रवेश्चेष्टाप्तमयः ३ ५५ ५ । · रवेर्हस्वबलं
· ३५ ३२ · रवेर्गुणितं २ ५० ४० सैकं १ रवेरुच्चाप्तमयः

ये चेष्टोच्चबले रसैर्विनिहते सैके निजाप्तमयः · चेष्टा
तेगबलाहतैः पदमिह स्यात्स्थूलानेकयोः चाप्तान्स्व
लामिदं हि कष्टमथनष्टपदमाया फलं वीर्यमिष्टकष्टय
मिष्टकष्टगुणिते हि चेष्टकष्टाकाये ॥ ९ ॥

५ ५० ४० · एवं चन्द्रादीनामपि । अथेष्टकष्टसाधनं चेष्टोति
चेष्टोच्चबलयो राहृतेर्यो तस्य मूलं पदे ग्रहस्येष्टं भवति बलैनैक
योश्चेष्टोच्चबलाभ्यां पृथग्युनयो रेकयो र्योनान्मूलं ग्रहस्य कष्टं भ

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के· वति । अस्योदाहरणं रवेश्चेष्टाबलं · ५५ १५ ९ उच्चबलं ·
५· २५ अनयोर्घातः २५ १ अस्य मूलं · ५७ ५५ रवेरिष्टमे।
५० वं चंद्रादीनामपि रवेश्चेष्टाबलं · ५५ १५ ९ रूपा १ द्वि
शोध्यशेषं ·।· ५४ ४ उच्चबलं · २५ २२ · रूपाद्विशो
ध्यशेषं · २२ १७ ।· शेषद्वययोर्घातः ·।· १५ अस्य मू
लं · २ ५२ रवेः कष्टं एवं चंद्रादीनामपि ज्ञेयं यद्यामीति
घातद्वयस्य मूलं ग्राह्यं मूलानयनप्रकारस्तु लीलावत्याम्
त्यक्त्वान्त्याद्विषमात्कृतिं द्विगुणयेन्मूलं समेन हृते त्यक्त्वा लब्धकृ
तिं तदाद्यविषमाल्लब्धं द्विघ्नं न्यसेत् पंक्त्यां पंक्तिहृते समेन्य
विषमात्त्यक्त्वाप्तवर्गं फलं पंक्त्यां तद्द्विगुणं न्यसेदिति अथ पक्के

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

सर्वोक्तानि चेष्टाबलानि							उच्चबलानि ॥						
सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	०	०	०	०
४६	२६	११	५६	२	६	२८	२८	१६	९	१६	५१	३०	२
१८	११	५६	२६	५३	४२	२१	२४	५६	४४	३०	११	३१	७
२०	२१	४४	१४	८	४२	४१	३०	१६	४	४४	४२	११	९

चेष्टारश्मयः								चेष्टोच्चबलयोगानि उच्चरश्मयः						
सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	र	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
३	३	२	६	१	१	३		४	२	३	३	३	४	१
५१	५६	११	२६	१७	४०	[illegible]		५२	४२	९२	५७	७	२	९
५०	२६	५८	२६	२८	९८	१७		५८	८	२८	३	२०	३२	४२
०	०	०	०	०	०	०		०	०	०	०	०	०	०

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

को॰ ४२
५

वेषोद्भवलग्नोर्द्धानः

आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श	रा
·	·	·	·	·	·	·	·
३८	८	४	१७	३	·	·	
[illegible]	२४	३४	१५७	२५	४२	१३	
·	·	·	·	·	·	·	

बलानेकयोर्द्धानः

आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श
·	·	·	·	·	·	·
१५	३२	३·	१	८	२९	३९
·	२	२·	४२	३३	७	३१
·	·	·	·	·	·	·

इष्टम्

आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श
·	·	·	·	·	·	·
४७	२२	२९	४·	११	४	९
४८	१४	१५	५२	१९	२·	२·
·	·	·	·	·	·	·

कष्टम्

आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श
·	·	·	·	·	·	·
३	३९	४२	२·	३२	३५	४८
५२	३२	३५	५	१४	३१	५
·	·	·	·	·	·	·

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

सर्वोक्तानि ग्रहबलानि

आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श
६	६	६	८	७	६	५
२२	४१	१०	[illegible]	५८	४२	११
४४	४२	५	३८	४८	३	४७
३०	४३	१४	२८	२२	१४	१५

दृग्बलानि

आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श
१	२	२	१	१	१	०
१९	२८	५	३९	२८	३१	२२
११	३२	२३	५४	१४	४५	४७
०	०	०	०	०	०	०

कष्टबलानि

आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श
१	४	४	२	२	४	५
४१	३	२२	२२	४२	१४	९
३३	२२	३	५	४	३५	५४
०	०	०	०	०	०	०

उच्चादिनीचान्तफलं ग्रहाणां

स्वो	मू	मि	स्वर्दे	घमि	मि	स	शत्रो	नी
१	०	०	०	०	०	०	०	०
०	४५	३०	२२	१५	७	३	१	०
०	०	०	३०	०	३०	४५	५२	०
०	०	०	०	०	०	०	३०	०

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के· ५२

द्दलंस्यादिति म्हलावशेषकं सैकं षष्टिघ्नं विकलान्वितम् द्वित
ऐनद्विकेनभजेन्मूलेन तत्पदं उदाहरणं रवेश्चेष्टाबलयोर्ही
नः · ३८ ९ प्रत्येपदार्थैवारद्वयंषष्ट्यासवर्णितंजातं ११ ८९
उक्तवन्मूलं ४७ ४८ · षष्टिभक्तंयानस्यसूक्ष्मंफलं · ४७
४८ · बलेनैकयोर्हीनः · १५ वारद्वयंषष्ट्यासवर्णितं १५
ग्रस्यमूलं ३ ५२ षष्टिभक्तंयानस्यसूक्ष्मंफलं · ३ ५२ इदं
रवेःकष्टं एवंचंद्रादीनां प्रत्येकंकष्टप्रयोजनं तदूपदर्शि इष्ट
कष्टांशाद्रूपं ग्रहस्यदशाफलेज्ञेयं तद्यथा इष्टाधिकेग्रहस्यदशा
फलंशुभंज्ञेयं कष्टाधिकेग्रहस्यदशाफलमशुभंज्ञेयं बलसाम्ये
दशायाः फलंसमंस्यात् वीर्यंहगिति ग्रहस्यवीर्यंषड्बलं इदं

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नकष्टेन पृथग्गुणितं कार्यं नदिष्टकष्टाख्यं फलं स्यात् इष्टबलं क-
ष्टबलं च ज्ञेयं अस्य प्रयोजनं ग्रहस्य शुभफलं शुभफलवशाद्देयं
अशुभफलं अशुभफलवशाद्योज्यं अन्यत्प्रयोजनं च समवर्गजशु-
भाशुभसाधने शुभध्यानमूलेन शुभं गृण्हे अशुभध्यानमूलेनाशुभं
गृण्हे हीनानि नाडयो ग्रहमतियादृशाः आनीनात्सालस्य ग्रहस्य
ष्टेनकष्टेन पृथग्गुणे प्राप्ता इष्टकष्टाख्या ग्रहस्य इष्टभवन्ति एतत्प्र-
योजनं इष्टेः शुभफलं चेत्तर्हि इदं दृष्टिवशाद्योज्यं इष्टेः शुभं फलं चे-
त्तर्हि कष्टवशाद्योज्यं ॥ ९ ॥ अथ समवर्गजशुभाशुभबल
माह ॥ ग्रहः स्वोच्चे सति रूपं बलं १।०।०।० त्रिकोणस्वमूल
त्रिकोणे चरणार्धहीनं रूपं ० ४५।०।० स्वक्षेत्रे ग्रहश्चाद्रूपार्धं ०।३०

के० ·।· अथोच्चर्क्षे अधिमित्रभेत्र योष्टांशांशाः · ११ रू· १· मित्रराशौचर
ध२ णे · १५ ·· समर्क्षे समराशौ अष्टमांशाः ·७ रू· १· वैरिगृहे शत्रु
५३ गृहे भूपांशाः षोडशांशाः · २ धय १· अधिरिभफणि अधिशत्रुगृहे

स्वोच्चे द्वापं त्रिकोणे चरणविरहितं स्वर्क्षगेहे त्रयोंशान् यां
शांस्त्वार्थीष्टर्क्षे देहष्टर्क्षे फणिचरणः स्यात्समर्क्षेष्टमांशा
भूपांशोवैरिगेहे धारिभफणिरदो शात्रुनीचेखमीशां दि
ष्टंगेहे तद्वैकमसद्यदलं षट्कस्तकार्येन दैकयम् ५७ ॥

रदांशाः · १ धर रू· द्वात्रिंशांशाः नीचे खं सूर्य ·।·।·।· स्वो
च्चादिषु क्रमेण बलानि यत्रोच्चं नीचं वा सं भवति न चान्यान्मित्रादिजं
न यत्रास्य पतनदीयाहर्गोभावयान् शठे दृष्टांशयं न यथा गृहस्वामी । धर

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

यस्मिन्द्रेष्काणादिस्थानेस्ति तत्रोक्तं शुभंग्रहेहितेयं तद्दत्तैकेनेनं शुभेन
गुनं पकं द्रष्टयग्रहे शुभभंत्तेयं श्रयद्दलं षड्वर्गहोरादिवर्गेषु दलामिति
ग्रहवदागतशुभाशुभयोर्दलं त्तेयं तद्यथा होरादिवर्गस्वामी यस्मि
न्द्रेष्काणादिभेस्ति तत्रोक्तं शुभं याह्यं तद्रूपात्स्योध्यमशुभंग्राह्यं स्यात्
तयोः शुभाशुभयोर्दलं होरादिवर्गेषु ग्राह्यं तदैक्यंकार्यं तद्यथा
एवं सप्तवर्गोत्पन्नानां शुभाशुभानामैक्यंकार्यम् इत्यादिस्पष्टं केचि
देवं व्याकुर्वते क्रियमाणस्य बलस्य गृहादिसप्तवर्गस्वामी यादृशा
त्तादृशस्य स्ववीर्यं सममभेष्ट इत्यादिकं फलं कुर्यादित्यावलंब्याह्यमिति तदसत्
यतश्चाचार्यैः श्रीपतिश्रीपराशरलल्लकेशवादिभिः सप्तमद्वौ सप्तव
र्गबले इष्टकष्टे च निजायनेवेशात् सप्तवर्गेपलिवशात् ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के ५५

	आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श
आ	००००	[illegible]	०००	००००	००००	००००	००००
चं	[illegible]	०००	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भौ	०००	[illegible]	०००	०००	००००	[illegible]	०००
बु	०००	[illegible]	०००	०००	०००	०००	०००
जी	०००	[illegible]	०००	०००	०००	०००	०००
शु	०००	[illegible]	००००	००००	००००	००००	००००
श	०००	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०००

	आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श
सू	०००	[illegible]	०००	०००	०००	०००	[illegible]
चं	[illegible]	०००	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भौ	०००	[illegible]	०००	०००	०००	[illegible]	०००
बु	०००	[illegible]	०००	०००	०००	०००	०००
गु	०००	[illegible]	०००	०००	०००	०००	०००
शु	०००	[illegible]	००००	००००	००००	००००	[illegible]
श	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०००

५५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

रेष्वादित्येवोक्तं तेनसमवर्गाधीश्वरः स्वदृष्टादिषुयत्रतिष्ठति तत्रायंफ
लंप्राप्ते प्राग्ध्रुवगणकेवर्गास्य एवंफलंप्राप्यमित्युक्तमाचार्यवर्यैरित्य
नयोर्भेदः प्रकटयेत् येपूर्वेदंप्रतिपादयंति तेषामास्वादपरत्वेनएवज्ञा
तेन पदार्थेषु उक्तप्रकारएवतथाकृतेशुभाशुभयोर्न्यासः । १४ ॥
अथकिंकर्तव्यमित्याह । पंक्त्योः शुभाशुभपंक्त्योः समस्तकोष्ठयोः
प्रथमयोर्योगेकृते सदैकत्वेशुभाशुभैकत्वे तत्कृतानेचक्रभक्तेयल्लब्धंतत्
गृहकोष्ठकेस्थाप्यं ततोभदलादिषड् स्वहोरादिषड् स्वकोष्ठकेष्वतद
र्धंगृहीयशुभाशुभावस्थेस्थाप्ये । अस्योदाहरणं रवेःशुभैकत्वे १ । १२,५८
चक्रभक्ते ० १४ १८ गृहकोष्ठेस्थाप्यं अस्यार्धं ० ७ ५१ होरादिषड्
स्वकोष्ठकेष्वस्थाप्यं एवमशुभैकत्वे २ ५७ १२ चक्रभक्ते ० ४४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ ५५

१० शुभपञ्चोरन्तकोष्ठेषाग्ये प्रसाध्य । २४ शुभपञ्चोर्होरादि
षड्वर्गकोष्ठकेष्वस्याप्य एवं वर्गदीनामपिस्तेयं नासावर्गेष्टेष्टेन्दुस्था ।
अथ शुभाशुभयोः स्फुटीकरणं वर्गपानामिति वर्गपानां स्वस्ववर्गस्था।

पञ्चोः स्वस्वकोष्ठयोः प्रथमयोरिष्टासदैक्यैक्ता ना सेस्या।
ऐभफलादि षड्वर्गसंचनदर्शवर्गपानोष्टपृथक् हत्वोक्या
सदसत्फलानि निजनिजेनायिविशिष्टाशुभे वर्गेन्दुनन्दस्य एव
गेजस्योः सदसन्तो ह्यनान्यदर्शेस्फुटम् ॥ ५५ ॥

मिनाशुभयोर्ज्ञाते निजनिजे सदसत्फलानि नामिविशिष्टाशुभे यथा यथा तु
होरादिसप्तवर्गस्वामिना इष्टयन्त्र्यमकारेण ज्ञातोयं स्वीयशुभाः
शुभयोर्गतस्वाभ्यां स्वीयस्वीयाभ्यां स्वस्ववर्गस्य शुभाशुभगणायेत । ५५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

श्रस्योदाहरणम् यथाजरविमिथुनेस्तीति गृहे शोध्रुधः तस्युतिः १ २ ५७ सर्वस्याधिनं गृहेशुभं ० ५५ ४२ फलागणानि ० २९ २५ गृहस्थानेलिखेत् एवंगृहेश्वरस्यबुधस्याशुभयोगः १ ५७ ९ सर्वस्याधिनंरवेर्गृहाशुभं ० ५५ २८ अशुभफलागणानं २ ० ५० अशुभयंकोगृहस्थानेलिखेत् एवंहोरादिकानामिति । अथग्र णानशुभाशुभानांन्यासः । अथशुभाशुभयोः सदसतोर्ज्ञानात्य दृश्येस्फुटेश्ति एनकंभवति गृहादिवर्गेष्वास्थितोप्योग्रहः सत त्स्योग्रहः सग्रहादिवर्गेयत्रास्तितद्वर्गस्वामी वर्गेड् वर्गेश्वरः तयोः शुभाशुभयोर्ज्ञानात्पदं तेनस्ववर्गस्यंशुभाशुभंगणनीयं वर्गेश्वरतत्स्यगृहयोः शुभबलज्ञानमूलेनस्ववर्गस्यंशुभंगणयेत्

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

46

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
स	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
न	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

𑇙𑇓

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

	प्रा	चं	भौ	बु	बृ	शु	श
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

एवमशुभध्यानमूलेनाशुभंगणयेत् तत्स्यग्रहयोरेखयोरुक्तव
मूलेनहोरादिस्थगणं एवमन्यवर्गस्थंच एवंसमवर्गेनजंशुभाः
शुभंचस्फुटंभवति सतहृष्णाङ्कहस्यगृहादीनां शुभाशुभफलंयो
ज्यं । अस्योदाहरणम् रविर्मिथुनेस्वीनिगृहेयोद्बुधः सएवव
र्गेश तस्येष्टबलं ५ ३२ ५४ रवेः शुभसाधनेरविस्तस्यावर्गः
तस्येष्टबलं ५ १९ ५। अनयोर्योगः ११ ३१ १ अयंस्तम्फ।
लार्थवारद्वयंदष्टमासवर्णितः ९ १७ ४९ अस्यपदंम् ३२९ ।
३४ षष्टिभक्तेजातं स्फुटमफलम् ५ २९ ४२ अनेनसर्ववर्गेषु
शुभयोगगुणितेबलं १९ २५ गुणितेजातंस्फुटगृहेशुभबलं ।
५९ ३२ एवंहोरादिबलान्यपिस्फुटानिकार्याणि एवमशुभबला ५८

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

	श्रा	वे	भौ	बु	जी	शु	श
र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
लि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चं	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सं	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
न	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कौ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
त्रिं	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ग्रह	सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]							

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

विसाध्यानि नष्टाहानेशुभाशुभयोन्यासः ॥ ॥ इति श्रीदि
वाकरदैवज्ञात्मज श्रीविश्वनाथदैवज्ञविरचिते श्रीकेशवदैवज्ञवि
चिते पद्धत्युदाहरणे इष्टकष्टसमवर्गजशुभाशुभबलसाधनाध्या
योदाहरणम् ॥ ॥ अथायुत्ताने विनाग्रहाणां दृष्टा विभागा
न्तायते । जेनोः किंयत्मितं मितिचनज्ञायते ग्रहाणां यात्किं
चित्सर्वफलं दृष्ट्यास्वैव भवति इति मुथानन्त्वादायकदोषाध्यायत्रा
रभ्यते सचायकदोषो द्विविधः ग्रहयोगजो गणितागतश्च ग्रहयो
गजस्त्रिविधः नियतायकदोषः परमायकदोषः भ्रमितायकदोषः
तत्रादौ योगजायकदोषभेदस्यामितायकस्याद्यमेकमुदाहरणमाः
ह ॥ इष्टस्वरज्यस्य राशेर्ज्यो कार्किणीन्दोर्ज्यो कार्किणीन्दोर्ज्या

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ भगां यत्नस्त्वासाद्ब्रह्मयस्य नास्मिन्वार्केलग्ने चन्द्रेज्यौ विलग्ने बुधासितौ के
५२ न्द्रे च भवन्ति: त्रयस्य ग्रहैस्तुल्यं ईशास्त्वरीयाः अरीशोग्रइन्ताभ्यरीशो
51 नराख्ये स्थिसंख्योपायाः स्थानेत्रयः ग्रीशाह्नेनषष्ठं ईशाह्नैनकादशो

ॐ कर्कौ द्विज्यफनौरच्येद्बुधासितौ केंद्रेव्यरीशोनैर राशिफ
विद्धिमितं हि योगजमिवान्यत्प्रोच्यते ड्रोलिनम् त्रालभा
स्थोत्किरणाः सहूपकिरणां ग्रिमेत्रबोधी विभूर्गोर्धं चैर
हिकोत्तेगसंभवगुणोनह्वानमूलं स्फुटः ॥ १९ ॥

पनेश्वरन्नरेपापग्रहाः रविभौममंदाः स्तैरेवं समग्रहाणां योगे होरेस्व
रेर्के संस्ये जन्मेशेवापि सौम्यदृग्ग्यानेकेन्द्रगतेः प्रापर्जानस्य वि
शातेमृत्तिर्भवतीत्यादिना निबन्धार्थस्य उक्तः घनिमिषपरमेत्य ५२

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

दिनावृहज्जातके परमायुर्दायउक्तः अत्रास्यंजातकपद्धतौ ।
तस्मिन्गणितेनाक्रमुच्यते नक्षत्रविंधं ग्रंथोद्भवं मएस्त्रं नैसर्गिकं
जीवशर्मोदितंचतत्रांशायुः कर्मयोगपञ्चगुणकादीनंचसचेस्फु
टगुणकास्त्रयगुणकयोर्वधमूलंकर्मयोगपञ्चगुणकः स्फुटगुणक
स्तु उच्चचेष्टागुणकयोर्घातमूलं तत्रादौयस्त्वचेष्टागुणौस्फुट
गुणंचाह अल्पाद्र्दिनिचेत्किरणाद्वयमयस्त्वल्पाः द्युपत्रयाद्य
नास्त्वदासदृपकिरणांद्विः द्युपयङ्का किरणानामंद्विस्त्वनयोंयो।
गुणः स्यात् चेत्त्रयाधीद्युपत्रयाधिकाः किरणास्तर्हिविभूगार्धे प
कारहितः किरणानामर्धगुणकः स्यात् एवंचेष्टिकतंगसंभवेगु
णौभवतः चेष्टारश्मिभ्यश्चेष्टागुणकः उच्चरश्मिभ्यउच्चगुणकोतयः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के· ५८
52

उदाहरणं रवेस्तुष्टारसमयः ३ ५५ ५· अयोर्थोविभूगार्धमित्त
त्वात् एकेनरहितः ५ ५५ ५· एषामर्धं १ ५७ ५५ जातो
रवेस्तुष्टाग्रणाकः रवेरुच्चारसमयः ४ ५१ १५ ह्येतत्रयाधिकाः ए
केनरहितः ३ ५१ १५ अर्धं १ ५५ ३९ जातोरवेरुच्चग्रणाकः
चंद्रस्योच्चारसमयः २ ४१ ९ एतेत्र्यल्पाः अतोऽप्यकाः ३ ४१
९ एषामर्धं १· ५५ ३९ जातेचंद्रस्योच्चग्रणाकः एवमन्येषाम्
ग्रहस्फुटग्रणासाधनं । मंह्रातइति नयास्तुष्टोच्चग्रणयोर्यांत
स्पष्टं स्फुटोग्रणाकःस्यात् उदाहरणं रवेस्तुष्टाग्रणाकः १ ५७
५५ रवेरुच्चग्रणाकः १ ५५ ३९ अनयोर्यांतः ५ ४२ ४६ अयं
स्वल्पफलार्थैवारद्वयंषष्ट्यासवर्णितं १· ५७ ३ अस्यस्पष्टं १[illegible] ४२

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

४ षष्टिभक्तं ज्ञानोरवेः स्फुटगणकः २ ३१ ४ एवंचंद्रादीनां
अथाश्वयगणकमाह ॥ स्वाधीष्टा दीनांष्टसा वर्गाक्रमाद्गुनिसे
त्यादिषुकेकास्तेयाः नघया लस्यवर्गे धतिरष्टादश १८ अथीष्टव

गेवः स्वाधीष्टस्वद्गन्तस्माद्योधिरिषोवर्गो धतिस्तेषिता १४
विस्तां १२ के ४ षु ५ गणा ३ गृहेहिद्गणानायोगः क्रमा
नेहरेत् नष्टेव ९ द्युनगो ४ श्रम १२ हृति १८ जिनेः २४
षड्भुस्त्ववर्गोनमस्तोष्टाद्यं मागते स्वदारसगणे ः ३४ स्या
द्वाश्वयाख्यो गणः ॥ १७ ॥ बोरष्टैलाः पंचदश १५
स्वहृदगे विषेत्रयोदश १३ समवर्गो भंकानव ९ श्रीरवर्गे इष्टवः ५
व ५ अध्यारिवर्गे गणास्त्रयः ३ एवमनेषा होरादिवर्गे पलभ्रकः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ स्त्रः गृहे गृहस्थाने योंकउक्तोयद्वागच्छति साङ्ख्यगणः स्याप्याः ने
प्र॰ षांयोर्योगास्तेयोगं स्वादीनं षष्ठ्यां नष्टेनस्य गृहस्य भेगृहे सति क्रमादे
53 षाद्विकैः वक्ष्यमाणैः षड्गुणितेर्हरेत् नष्टया स्वस्य गृहे षाद्विः
९ घट्यैः ३९ प्रथीग्गृहे वस्वाभिः ८ घट्यैः ४८ मृगृहे नव
भिः घट्यैः ४४ समगृहे षण्मासैः ११ घट्यैः ७२ श्रीगृहे ४
तिभिः १० घट्यैः १०८ श्रीधरिश्र गृहे जिनस्वातर्गविंशतिभिः २४
घट्यैः ३५४ क्रमेणक्ष्णेरोद्विन्यथैः वर्गोत्तमस्तांषे स्वनवांशे स्वद्वे
षे स्वद्रेक्काणे गृहेसति सदारसंगुणैः ३९ षड्विंशाद्भिः ३९ ह
रेत् नष्टादिगृहागतहरेणैन्यथैः एवंहृते लब्धप्रासृयाद्योगणः
स्यात् अस्योदाहरणं अर्कविः पात्रगृहेस्ति अतः पंचमासैः ५ प्र

गृहे द्विगुणिता इस्वक्रान्त्वा न गृहे दश १० जाता होरा तत्स्वस्वपर्वतैते
अतो होरायामष्टदश १८ द्रेष्काणः अधिपश्चोरस्ति अतो द्रेष्काणे
त्रयः सप्तांशाः शाद्वोरस्ति अतः सप्तांशे पंच ५ नवमांशास्त्रिंशांशो
समस्ववर्तैते अतो नवमांशास्त्रिंशांशे नव ९ द्वादशांशे अधिमित्र
स्यातो द्वादशांशे पंचदश १५ एवं ज्ञातं वर्गे समवर्गे समवर्गे एकः
अथ सांयोगो भाज्यः १९ । अथ भाजकः रविवर्गोत्तमादित्र
नयमध्येनातिसास्त्रगृहेस्ति अतो भाजकः १०८ अनेन भक्त्वा
त्मलब्धा रवेराश्रयगुणकः ० २५ १० एवमन्येषां ग्रहाणां भाज्या
का भाजकांका आश्रयगुणका लिख्यन्ते ॥ ७ ॥ अथाश्रय
गुणके विशेषसंस्कारः कर्मयोग्यगुणकस्यायकर्मभागानाह ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
५४

वर्गोत्तमस्
त्रमस्वनवां
नोग्रहस्चेद
धिमात्रस्हे
भवति तदा
काल विघ
क्रमेणसर्वी
णकरुनः फ
मत्रभरुनः
के प्रीष्टभे।

ग्रं	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	
गृ	१	२	२६	२६	६	७	७	गृ
हो	७	७	११	५	५	५	५	हो
द्रे	२	१	९	५	९	२	२	द्रे
स	१	९	८	७	५	९	२	स
न	५	४	५	९	८	८	५	न
द्वा	११	१	९	३	९	११	१	
त्रि	५	९	९४	९	८	[illegible]		
यो	१६	७	१०१	३१	१	१४	२६	भाग्य
हा	१०७	५८	५४	३६	३६	३६	३१	भाग

कः

र्भागः वर्गो
षे स्वदेक्कालेन
धरिहस्मे म
ग्रधिमित्रगृहे
स्थितानाह्मू हा
णा ३६ लब
नीन ग्राह्यग्र
काचिः ग्रधि
ग्राधिमित्रभेफ
फलं प्रीष्टभे ५४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

शत्रुगृहे मित्रगृहे सति गृहांकात् द्विगुणाद् त्रिनवकामास्तेनैव ति
भक्ताल्लब्धं नीयकं कार्यः शत्रुभे कृतः मित्रभे फाक आश्रयगुणकः
कार्यः स्वगृहे समगृहे सति केवलं यथास्थितमेव एव माश्रयगुणः

गेहे चेद् गोत्रमस्वे गोधारिसद्गृहे नद्गृहांकात् त्रिघ्नात् लब्धो
नोयकगो ऽथ भिन्नवका ४४ मास्ते समे केवलः कार्यः।
स्वाश्रयकः सनत्स्फुटहने म्लेसयोग्याग्रगः खेटानो
वतनोलेवाः स्वफग्रहे द्वेधाऽस्त्याख्यः ८ ॥

अस्योदाहरणं अत्र वर्गोत्तमादि द्वित्रयमध्ये गुरुः स्वनवांशेऽस्ति अतो
गुरोराश्रयगुणकस्य संस्कारः कार्यः यथा गुरुरधिशत्रुगृहेऽस्ति
अतः गुरोर्गृहांकाद् द्विगुणात् ९ त्रिघ्नात् २७ भक्ताल्लब्धं ०।५ भर

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के:
५५
55

गुरोराश्रयगुणकः १ भा ४ः शुद्धसाङ्ख्यस्फुटस्थितचन्द्रात्स्फुटचन्द्रोनोक्ता
नः शन्याश्रयगुणकः १ २५ ५५ अन्त्योयद्यपि स्वल्पवांशोस्ति प्रतःसं
स्कारोयत्नकः तथापि स्वभे समभेवापि संस्कारो नैव विधेय इति अथ

रव्यादीनां कर्मयोगगुणकः							रव्यादीनामाश्रयगुणकः						
सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
१	१	१	२	१	१	०	०	१	१	२	१	१	१
१४	३४	२१	३१	३२	४१	५३	३०	५१	५०	५१	३१	३२	३
९	६	५१	६	३५	३०	११	२०	३५	५३	२	५०	१०	२०

स्पष्टयाऽऽस्थितपञ्चाश्रयगुणकः २ ५३ २० अन्येभ्यो ग्रहसंस्कारानि। ५५
मित्राभावात् यथास्थिता एवाश्रयगुणकाः एवं ज्ञात्वा रव्यादीनां।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

माऽऽश्रयगुणकाल्लिख्येने । अथ कर्मयोगगुणकानयनं सतस्फु
टहतेन्मूलमिति आश्रयगुणकस्य भागानीतस्फुटगुणकस्याहते
र्गुणनस्य मूलं सयोगः कर्मयोगयोगगुणः स्यात् उक्तानामश्व
गुणकादीनां मध्ये आद्यः क
र्मणि प्रथमे वाष्यकाज्यनेर
त्यर्थः उदा हरणम् ॥

रव्यादीनामाश्रयगुणाः

आ	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ले
३४	२	११	३३	२८	५	१२	२१
३:	६५	४५	२२	४५	१२	३८	१०
५८	१२	४६	४२	९	५४	५२	५६

रवेराश्रयगु णकः ३८ ०
रवेः भागानी तस्फुटगुणकः
२ ३८ १९ । अनयोर्घातः
२ ३२ २७ अस्य मूलं ज्ञानं कर्मयोगगुणकः । १४ । ४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के. ५६
56

एवंचंद्रादीनांकर्मयोगपूरणकः अथार्कदंशसाधनं खेटानामिति
रव्यादीनांसमग्रहाणांलग्नस्यचलवाः लग्नांशाःकार्याः खेचरग्रह
अन्तरांशा ५ द्वमाः शेषाद्ग्रहार्यैकषष्ठेशमभवति अस्योदाहरणं
रविः २ १४ ३ ५५ राश्यायः २ त्रिंशत्कुणिताः ६० अंशार्कफलानाम
धायांशमालिख्यैते ॥ अथचक्रपातमाद्द्रह्मानिमाह ॥ खेचरे
न उदयेलग्नेषष्ठालेसति द्रह्महानिनान्यथा अस्यांयोगहूतैः खाग्निभिः
नघया लग्नाद्ग्रहःशोध्यः शेषंषड्राशिभ्यः हीनंभवति तस्यांशाः
कार्याः तेषांसहूतैः खाग्निभिः २ यहुन्द्रंतद्गुपाक्षांशं गुणकः
स्यात् एकालेसति अस्यचखाग्निभाजितलवैः लग्नात्ग्रहःशोध्यः
शेषमेकालयेचेत्तर्हि तस्यांशास्त्रिराशिज्यालब्धंतद्गूपाक्षांशं गुणः ५६

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

स्यात् सौम्योन्नितेत्यधिनेः अथग्रहेहृनिते उदयेसति उन्नावचयत्रेन
स्याधे हृपाद्योध्यगुणाःस्यात् प्रकाशेह्निवगत्र प्रकाराणोद्वाग्रहेहा बभ
ष्वा नन्मध्यबद्धोजसः अधिकषड्ढ्लवस्य प्रकग्रहस्यवगुणकः

शेषग्रहभास्यसतिविचरानउदयेस्यांशोहृतेःत्वोग्रिभिस्ते
कालेस्यचत्वोग्रिभाजितलवःसौम्योन्नितत्वाडिनेः उना।
भू २ गुणप्रकाभेह्निवगत्रत्नेकस्यवद्धोजसः कार्यस्तत्रु
णितायकशजकलास्वकार्यहानिस्तिदं ॥ ९९ ॥

कार्यः नान्यस्य इदं सर्वम्प्राभतं अस्योदाहरणं ध्रुवलग्नं ॥ ११ ११ २४
रविणा २ १४ ५ ५८ उन्नांशाने १० ७ ५१ ५८ ध्रुवविचरानोदय
स्याद्योग्रिभ्योधिकान्नवहानिसंभवः ध्रुवकाल्पितमिष्टं २ ४ ५१

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ गुणगुणः ८.८ २४ १९ अनेन गुणितौ जातं लब्धं ५ २९ ३२ १२ अस्यां
५७ द्विकैः १७ ९ ३२ १२ भजेन्नवाग्नयः ३॰ सवर्णितौ भाज्यभाजकौ भा
57 जकौ ६२ ५५ ३२ भाज्यः ३॰८॰॰ भाजकेन हृते भाज्ये लब्धं ॰ ५ ११
त्रयं शुभो यहोस्ति अनेनाहृतं ५ ५ ३॰ रूपात् शुद्धं ॰ ५४ ५५ ३॰ गु
णकः एवं सर्वत्र ज्ञेयं अस्मिन्नुदाहरणे रविचंद्रभौमगुरुशुक्राणां ।
चक्रमानाद्धि हानि संभवो नास्ति मानैः संभवोस्ति सैसाध्यनेलब्धं ॰
४२ १२ ४६ मानिना ॰ १२ १८ ५॰ गुणिते जाते ॰ ८ ३२ ५८ अस्यां
शाः ८ ३२ ४८ त्रिंशाङ्गकालब्धं ॰ ७ ७ रूपाद्रुद्धमाने नायकं
मानां गुणकः ॰ ४२ ५२ शोधनस्य गुणकस्य ज्ञानमाह नक्षणि
नेति एवं यस्य ग्रहस्य गुणा उत्पद्यते तेन निर्भाग्यणिनानिज्ञायकरणा । ५७

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

रंशाकलाः कार्याः एवमत्र गणेनैव चक्राद्धहानिरुक्ता अस्योदाहरणं
धानेराथरंशाः ११ २५ ५२ चक्रधानाद्धहानिगुणकेन ४२ ५२
गणिता ९ ४५ १५ जाताहानिसंज्ञकलाः धानेरंशाः ॥ अथच

गेंद्राद्यो धोनायकलाः स्वयोगयगुणकघ्नाः स्वोऽन्वनेयोहृता
ग्रंशाथकद्यासद्रसमादिलनना द्यायाशाकास्व्याहृताः द्वि
गमकाहिसमादिथव्वलवद्ध्ययनद्वालयभेस्त्वल्याद्ध्वः सं
हितेद्वि १ निमधा २ ५ हृद्भागादिकोमासयफक्ते २ ॥

धाद्यंशाथकद्याधानयनमाह ॥ अत्रयावधिर्यस्य ग्रहस्यचक्रधानाद्ध
हानिसंभवोस्ति नस्यहानिसंज्ञाता धाथकः कलाः ग्रासयस्यहानिः
संभवोनास्ति नस्ययथास्थिनापवाथकः कलाग्रासाः नाद्याथकः कला

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ लवधो विकलाश्च लयोगपगुणकम्बाः शेषेण पूर्वसाधितेन कर्मयो
५५ गपगुणकेन गुणनीयाः खाभ्रनेत्रोद्धृताः १०० मानद्वयभक्तालब्ध
58 कसदा ग्रहाणां समादिवर्षादिष्वेशाक भवति अथायं भजनविधिः
शाकं शेषं यकालाः स्वयोगपगुणकेन गुणाः मानद्वयेन १०० भक्ता
वलंवर्षादि शेषं कलाविकलाश्च षष्ट्या दर्शाभिर्गुणयेत् विकलाः
षष्ट्या विभज्य लब्धं कलासु योजयेत् पुनः मानद्वयेन भक्ता लब्धं ते
मासाः ततः शेषं त्रिंशद्गुणितं ३० षष्ट्या लब्धं कलासु योज्यं मान
द्वयेन भाज्यं लब्धं दिवसाः पुनः शेषं षष्ट्या संगुण्य मानद्वयेन भाज्यम्
लब्धं पलादि एवं समादिस्यात् अथ लग्नार्कः साधनं ततो रिति तनो
र्मायोशकाः त्र्याहताः स्वगुणादि भक्ताः दश १० भक्ताः समाद्यं वर्षा ५५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

थं स्मात् अत्रापि वर्षमासाद्यानयनं भास्वदेव अथ चेल्लग्नं बलवत्तत्
स्तूपेधिकं बलं तदा लग्नभेष्वल्पाहूर्लग्नराशिनां तल्पैर्वर्षैः सुबीनीत
लग्नाद्यं ग्रहयोज्यं ततोद्वित्रिग्रहभावस्तुरोगादिकं मासफलकार्यैः
लग्नस्य भागादि प्रथमं द्वित्रिपंचभक्तं लब्धमासाः शेषं त्रिंशद्गु
णितं त्रिभक्तं लब्धं दिवसाः शेषं षष्टिगुणितं भक्तं लब्धं घटिकाः
शेषं षष्टिगुणितं भक्तं लब्धं पलानि अनेन मासादिना लग्नायक
संयोज्यं । अस्योदाहरणं रवेर्दीर्घांशोन्यकलाः ९ ९ ५५
कर्मयोगगुणकेन १ ४ ५ गुणिताः ५९ ५७ ० ५५ एवं चेत्
दीना रवेः कर्मयोगगुणकेन गुणिता आयफलकलाः ५५ ५७ १
त्वाभ्यतोहतालब्धं वर्षाणि १२ शेषं ५७ १ द्वादश १२ गुणितं

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ ज्ञाते ७ ३४ १० द्विषष्ट्या ६० भक्तं लब्धं मासाः ८ शेषं १९ ४ त्रिं
५९ शत्गुणिते ५७० १० द्विषष्ट्याभक्तं लब्धं दिवसाः ९४ शेषं १२ षष्टि
59 गुणे ७२० द्विषष्ट्याभक्तं लब्धं घटिकाः ११६ शेषं ० षष्टिगुणितं ०
मानद्वयेन भक्तं लब्धं पलानि ० एवं ज्ञाते वर्षाधिकं खेराधः ७ ८ ९४
११६ १० एवं चन्द्रहीनो ननोमीयाधिकाः ११ ७ ४६ व्याहताः ११६
१८ ७८ दशभक्तात् लब्धं वर्षादि ६ शेषं ६ १८ ७८ द्वादशगुणिते
७२ १९ २२ दशभक्तं लब्धं मासाः ७ शेषं २ १९ २२ त्रिंशत्गुणि
ते ४३२ १ ५८ १० दशभक्तं लब्धं दिवसाः ९८ शेषं ६ ५८ १०
षष्टिगुणिते ४ ५८ १०१० दशभक्तं लब्धं घटिकाः ५८ शेषं ८ १०
षष्टि ८० गुणे ५७५६० १० दशभक्तं लब्धं पलानि ५८ एवं ज्ञाते वर्षादि ५१

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

लग्नार्कः ९ १७२८ ४८ लग्नबलं ९ ४७ ५५ २८ षड्गुणेभ्योऽपि
कमाल्लि ग्रनोलग्नस्य सबलत्वाल्लग्नराशितुल्यैर्वर्षैर्लग्नार्कयोर्भक्तं ९
७ २८ ४८ ४८ लग्नस्य भागादि २२ १२ ४९ द्विनिघ्नं ४४ २५

ह्रासयोः शोध्यकोष्ठाः ।							क्रमेणैव शुभ्रकेन्द्रेणान्तानेत्रायात						
सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	श	चं	भौ	बु	जी	शु	श
२९·	१४५	७५	३११	१३१५	६२२	५८५	२५४७	२२२	३९२	९४५	६२७	९१४	५२८
५८	३२	४९	४२	९	५४	१५	०	४२	५७	४८	५७	५२	४५

शेष्याः

३२ शास्त्रल्लब्धं मासाः ८ शेषं ४ २५ ३२ त्रिंशद्गुणं ६२२ ९४ पं
चभक्तं लब्धं दिवसाः २९ शेषं षष्टिगुणं १९९ १० पंचभक्तं लब्धं

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ टिकाः २२ शेषं १ घटि ५॰ गुणांशाद्रह्लब्धंपलानि १२ पूर्वमासा
५॰ दिना ८ ४५ २२ ११ लग्नाकर्कंकं जातंस्फुटं लग्नार्कर्वर्षवेशे ७
60 ४ ४५ ३२ १॰ १ अथपिंडनैसर्गिकजीवशर्माफदायेष्वायकभागोस्वो

गोस्वोच्चोनोयश्चवारोंगभात्समधिकोग्राह्योल्पकोनार्कि १२
भं नष्टागास्तद्वारोरिभेयद्विगुणा ३ शानादिनावक्रभं ह्या
माघ्नलमितेविनाशाननिमितेनाह्यानिद्वयेनाधिके कार्येपिं
डनिसर्गेजीवगादिनोचक्राद्विह्यानिभवेत् ॥ ३२ ॥

शास्त्राह्यानिचाह ॥ अथवारोग्रहः स्वोच्चोनः कार्यः सत्र षड्गभात्स
मधिकोराशिषट्कादधिकोग्राह्यः अल्पश्चेत्तदाकभं १२ तन्नविधेयं
नष्टागाः शेषस्यभागाः कार्याः सप्तवारोरिष्टहेमाङ्कगृहेसाति नदान ५॰

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

स्य ग्रहस्य भागाद्गुणांशेन तृतीयांशेन हीनाः कार्याः वक्रांगं विना वक्र
ग्रहं विना वक्रो भौमः अन्यवक्रगतिग्रहमिच्छति तद्धर्गभिन्नप्रयेल्लिन
त्वात् नादरणीयं यत्र भौमक्षेत्रे तदा तस्यां यादिकस्य त्र्यंशोनेन ग्राह्यः
अस्तंगतो ग्रहस्तस्य भागाद्यान्मासाः द्विहृताः कार्याः शनिसिताभ्यां वि
ना शनिशुक्रौ अस्तंगतावपि श्रेष्ठेन हरतः यतः शनिसितौ सूर्ये गौ
णौ ततस्तौ सूर्ये सन्निधौ तेनास्तगतावपि स्वायुरर्धं न हरतः तथा
च बादरायणः । अस्तंयाताः सर्वे पवाद्ध हानिं कुर्युः त्यक्त्वा दैत्यपूज्या
के पुत्रौ इति पुनः ज्ञानिहृत्ये युगापन्नामासौ एकाधिका हानिः कार्या
पुनः उक्तं भवति वैरिगृहे त्र्यंशोहानिः तस्मिन्नस्तंगते द्वेहानिः एवं हा
निहृये प्राप्ते अधिके नवहानिरिति अर्धमेव हानिः कार्येत्यर्थः शनि

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
२१
५१

क्षितयोः हानिर्द्वयेऽप्यंशाद्धानिरेव यतस्तयोरस्तहानिर्नास्त्येव तथाह
यवनः खेचरेज्ञायतेयोर्धर्म्यंशयोरपहारकः प्रायस्तु सहरेदर्धेऽप्यंशा
शुक्रमानेष्वरोऽपि । स्वस्थापिङ्नेसर्गजवापि प्रायस्तदायेमाग्रादिनाचक्रा

रव्यादीनामंशाद्यर्धपाचम् ॥								
ग्रा	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ल	यो
१२	१	४	१४	११	२	१	७	१७
८	१४	९	३	११	८	७	४	१९
१४	२७	३२	२९	८	५	३	१४	१८
२९	४८	०	४९	४२	७	४४	२२	११
०	०	२९	२९	२९	११	०	०	४८

इहानिर्भवेत् षड्वाल्पर
ति मागानीतग्रहाकेनतेभा
गाग्रणानीयाइत्यर्थः प्र्या
येविशेषः माध्यभेग्रहस्ट
स्पष्टस्वाभाविकशाद्धैयो
नतत्कालिकः स्यात्
नन्वेवंचेत् चंद्रस्यापाचोरभा १ २१

वात् अंशहानिः कदापिनस्यादिति चेत्सत्यं नह्ययंनियमोस्ति यद्यंश
हानिः सर्वेषांसंभवतीति किंतुयथारवेरंशहानिर्नसंभवति तथा
चंद्रहानिरितिकिंच सत्ववर्गजःबलेष्वधिपशत्रुभेदं प्रयोगकइतिचंद्र
स्य संभवोपि यथा अन्ययहबलायेपूक्तं भक्तातदुक्तानेष्यस्तनात्का
लिकमैत्रीहि नचैवमवतेत यत्राधिमित्राधिपशत्रुविचारोप्यस्ति नतु
केवलमित्रविचारे मक्तानेतत्तात्कालिकमैत्रीविचारे शत्रुभेधिशत्रुभे
चहानिविशेषणाभावं नतद्भयत्वंशापवहानिभवतीति । अस्योदा
हरणं । रविः २ २४ २ ५५ सोच्चोनः २ ४ २ ५५ अयंराशि
षट्काद्न्नोस्ति अतोभगणाच्छुनः ९ २५ ३९ २ अस्यभगणात्तु
तस्य ९ २५ ३९ २ भागाः ३९ ५ ३९ २ एवंचंद्रादीनामायरंशाः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ गताः नपवद्बुधस्याक्षरांशाः २६८ ३९ ५२ छिभक्राज्जाताद्बुधस्यांशाः
६१ २७४ १९ ४३ अवशेषः शाद्बुरहिताल्लि शुक्लेगतोऽस्ति अवहानिद्वयेमासे
62 शपिकाहानिः कार्याऽनन्तके गुरोराधारांशाः ३२२ ३५ ११ शोधिताः
१९६ ४७ ३४ कृनिताः जाताः गुरोरंशाः १९६ ४७ ३४ नयामाने
रेशाः शाद्बुरहत्वात् १७६ ३९ १९ तनीयोंशाः ८२ १३ १९ ३ कनिताःजा

दर्यांशाः							शनैश्चरस्तसनिर्संस्कृताः ॥						
सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श	सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श
२९९ ३१ २	२२० ३४ २८	२७६ २४ १४	२६८ ३२ ५२	३२२ २५ ११	२७१ ४६ ६	१८६ २१ ९	२९५ ३१ २	२३० २४ २८	२७६ १४ १४	२७४ १५ ५१	१६८ ४७ ३४	२७१ ४६ ९	८८ ४७ ४६

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ताशनेंशाः १२।४।१४।८। एवं त्रयग्रहणानीतो ज्ञाताः अथांशाः अ-
भेषां त्रयस्मिनएव शनेश्चक्रपाताद्दहानिग्रणोशेन ०।४।८।५२ स-
कीयाः शेनराश्यंशाः १८।८।२१।८ एषांत्रयणांशेन ८।२।३।२ अंशाः।२४।१ ४९

दायांशाश्रुमदंश्यमकत्रुलवादिव्राः स्वषट्मुहूर्ता २९ आस्योना-
स्तग्रेगखेलवयादिमहृष्टिईयाध्यापरे निञ्चोग्रोदयभावज्ञेनत-
त्रुगोग्रेविद लिङ्गमतन्नमपेत्रष्टवलेननेतितन्त्रुयेस्मिन्नेशोऽ-
सौक्रिया २२

गणिताः ८८।४७।३९ अथवेश्यालमनचक्रपाताईहानिसंश्लूताश्रा-
श्रुयाभागालिख्येते पापग्रैतेलग्रेमतिभागानोद्धानि विशेषमा-
तत्रगेलग्रगेखलेपापग्रहेमानित्रमदांशांदायांशाश्यमकत्रुलवा-
दिव्यालयग्रमपराशेलंवादिनाष्टम्यवसाः निव्राः कार्याः स्वषट्स्रु

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

जै॰
६३
63

नाः चक्रोशास्तनाः कार्याः आन्यालब्धलवादिकयापृथक्स्याऊनाः के
र्याः यदि च तस्मिन् तनुगोवेले सद्दृष्टे शुभग्रहदृष्टे सति अर्द्धयाऊ
नाकार्याः अथापरे आचार्याश्चतिवदंति तथा आन्याउग्रादयभाव
नेन लग्नगतस्य पापग्रहस्य लग्नस्य भावफलेनोन्मार्गेषा वैरिहफ
लेन निश्राऊनाः कार्याः सौम्यदृष्टे शुभग्रहदृष्टे शुभकग्रहयुक्तेऽर्द्धया
आन्याऊनाः कार्याः अथशत्रुन नृपकजातकोलाश्चेन भेदेनान्य
स्वेवकाश्यानाहूरशत्रुनतीणवंडमानयाचासान्यार्द्धः मतगोलग्न
गोयोग्रहये पापोवेनहितयोर्मध्ये यद्बलाधिकस्य भावफले
न निश्राआन्याऊनाः कार्याः तन्मध्येनयोर्यद्बलयोः स्ततोःउ
ष्टफलेन यस्य स्यापिकं भावफलं तेनैव निश्रान्यौनाः कार्याः ६३

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

उग्रोदयभावजेन निष्फलत्वाद्यं नाशस्तुक्तं पतग्रक्तिमहंद्रहरपतेक
ग्रहरंभावफलं नार्धिकालमेषुगाहानिः यथाभावफलंस्तं
नस्याराग्निरयिन्तु नाभवति भावफलाभावेहानेरभावजनितमशु
क्तिः इतिनतुयत्र योक्रियांग्रेशजेश्रेशायुदायेनाल्पेव यतश्चं
वतिलग्नगः पापो यदि लग्नेशो भवतीति तदा जेयं हरनिर्वकार्या
योगाभावः स्वामिदृष्टोयुतो वा स्वाभिता योगः स्वामिपोत्तः शुभाः स
न्महानिकरो न भवतीति सद्युक्तं लग्नगो बले सति या हानिक
यामांग्रेशजेश्रेशायुद्दायेनाल्पवलाद्रुगोयहानिः अस्तंगतत्वात्हानि
ग्रहाश्चलेयवद्धानिः पतति नाभिवयः पिंडजे विकेकाधितेपतत्सर्व
मुक्तेसहाल्पाणिपदतो लग्नेवेदशुभेस्तदादयगृहाद्धिहांशानिद्वेफ
CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
५५

लं ह्रव सोदयभावजे यादिननौ हे वे हलिष्टस्व चेत्सौम्याधिकभाव
जे नवलयोस्तिन यग्रहाश्च ः निश्वाः स्वाम्य यमेच्छस्व २९ विहमालवे
म्यजेदाय्यघ ॰ ॥ हूकः भाणिङ्गुभालिनोयदिनपोलजेववंजे येन
कर्मविलग्रयेननगतेहृवेषिनोशाश्चषि रामह्कमपद्माववि ह्रके
लग्नांग्रफलं भावजे यन्नांस्र्पर्गि वे स्वभमध्यम्णनानान् पवंलवेनाति
नाक्षाणं वेशाखेदानोनगुक्तिशकेयन स्थान ॰ ग्रस्मिन्दा हरपोशवे
लिग्नलिङ्गुभेनवेंदेयमाहशोलिग्रमोदाहवणे देवदं पायोशाः ५५। ६९
१२ छायकाः १५।२५। मनुवादिना २२।१२ ५८ शशीनामा
नाः ८५८७। १२ विषहकुट ५ ९॰ नाःश्राविः १८।१४।१२ श्रुभ
हरहनादर्ययाः ६॰ ११ यवनयनाणयकमादायांशशदीनाः ॥
६५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

२८४। ३।। ४९ ज्ञानारवैराग्यैश्वर्याः पर्वं पंच्चादीनां ज्ञानादाद्योशाः स्व
परमनोदाहरणोग्राणिः १८।।४ ३२ लग्नस्य शनिभावमवेन ।।२४।। २
निष्ठो १।१०।३० शुभस्थानादर्शिने ४।१४। ४० नयापर्वेमस्पोशाहीना
ज्ञानारवैराग्यैश्वर्याः २४।।४।२४ पर्वं वैज्ञादीनामपि स्याध्यम ग्रहयोपि
गोज्ञामत्वनियमभावकर्तिनाप्यि स्वगोनखाः पेग्रहेन १८।२५।१८
११२।२५।२।।२० मैत्रमैत्रेन स्वस्त्रहिगोष्टानितस्वाः पंचाशदर्वाक्रमणाः
।।२०।।४ ४।।८ २।४।। दयोघाः स्वगुणोहंताहि भगणा ३९। णो
माः समभागयाग्रघोहर्गा ४। मासममादिजैवासिभ ८ स्वत्वोपोर्व
रिनिसर्गजीवशमोक्तौ दीर्घीनम ३२ गोज्ञारभ्यादयः समक्रमेण
गुणकालनयनमाह पिरजेपिराज्ञप्रदीयाप्रकालस्व्रकोदानोगोज्ञा

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के ६५ 65

रिपादयः समकमेणाउस्माकाः स्तुः नवार्कस्य गुणोगोज्ञाः गाव
स्त्रस्त्रगोज्ञाः गावोनवेशत्रस्वंदः एकमेकोनविंशतिरिमण्यो:
चंद्रस्यनना निपंचविंशतिः २५ भौमस्यतिथयः पंचदशः १५बु
धस्यप्रभाकरः १२ गुरोस्तिथयः पंचदश १५ शुक्रस्यस्वर्गापवविं
शतिः २१ शनेर्नखाविंशतिः २० गुणाःस्मात पिण्डोपर्दीये अथ
निसर्गापर्दीये रवेर्नखाः २० विंशतिः चंद्रस्यैकः १ भौमस्यैहं २
बुधस्यनावानव ९ गुरोर्धृतिः १८ अष्टादश शुक्रस्यन
खाः २० विंशतिः शनेः पंचाशान ५० गुणाः स्मात अथग्र
हाणांसर्वेकाउदीयांशाः स्वगुणो: पिण्डोमैसर्गीणो: नैस ह
र्गिकेर्निसर्गोत्के:स्वगुणो:पिण्डगुणो:पिंडस्त:निसर्गेगुणोर्निसर्गाख: ६५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नवप्रथमं समाख्यातः शेषात्पूर्ववत्मासाद्येस्मात् स्वगुणोर्ध

सूर्यादीनां मासांशाः संक्रान्तिस्वगुणोन्नि पितृनिसर्गाद्वर्षायुषां कार्याद्यादीनां ॥

सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श	सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श
२८९	२६२	३३२	१३०	१९१	१६१	८९	२५	२५	१५	११	१५	२१	२०
२२	२७	३८	७	२३	२२	३	२०	१	२	५	१८	२१	५०
५८	[illegible]	२९	२०	३	३	२५							

नीताः कार्याः ततो भगणांशैः षष्ठ्यंशैर्विकलाभिः शतैः ३९० भा
न्याः एवं मासाद्यं वर्षायुषां पित्र्यादिनिसर्गजे भवतः प्रकारेण
पूर्वोक्तवत् प्रथमं जीवशर्मोक्तायुर्दाने यवनमाह स्वर्गमासभांतिचे
तिचकारात्पूर्वोक्तायुर्हरणमायुर्दीयोगाः क्षीणेन स्वयादिनां क
तानि स्वर्गमासापकविंशतिभक्ताः समादिवर्षाद्यं जीवशर्मोक्त

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

मे॰ ९९

66

ग्रहाणामायुर्दायांशाः स्वोच्चेनशत्र्वादिना हतास्तेस्वर्णामायु
र्मायुः प्राग्वत्स्यात् गकिंलघ्वंशोऽभक्तस्वांशोर्वर्दीर्घायित्वेकार्यं
स्वोर्यौविति यस्यग्रहस्यायुस्तस्यायुर्भागैर्वर्षघ्नैर्वर्दीर्घायित्वेवि
तेकार्यं ग्भैर्वर्षाभिः ह्रियतेयत्तिरभक्तनः ग्भक्तनस्यग्भक्तव्यो
यावैवैर्वित्वनयः पतड्क्तेभवति यस्यग्रहस्यपूर्वमायुःसापि
नं तस्यायुर्भागाग्रहभिर्भाज्यालब्धंदीर्घायित्वेयोज्यं ग्रसोदाह
रणं स्वर्दीर्घायांशाः २८।८।३१।४८ रविर्गुणाकांशाकेन ९१ गुणि
ताःकार्याः ५४४।३।२४ भगणांशैर्भक्तालब्धं वर्षाणि १५।
शेषं ४४।३।२४ द्वादशगुणे ५२८।४२।४८ भ
गणांशैर्भक्तेलब्धंमासाः २ शेषं १९८।४२।४८।

९९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

त्रिंशांशगुणं ४।९।१२।२७ भगणशेषैर्भक्तं लब्धं दिवसाः १७। शेषं
२१।२७ षष्टिगुणं १२ ८ ४।० भगणशेषैर्भक्तं लब्धं घटि
काः ३ शेषं २।४ षष्टिगुणं १२ २७। भगणशेषैर्भ
क्तं लब्धं पलानि २७ एवं जातैरवेः पितामहवर्षाणि ५५
।२ १७।११।३७ एवं सर्वेषाम् अथ्यनैसर्गिकोदा
हरणं रवेर्दायांशाः २८ ९।३।४८ रवेर्गुणिताः ५७
३०।३७।२० भगणशेषे २१ ४।१ त्रिंशांशगुणिते भ
क्तं लब्धं वर्षाणि १५ शेषं २३।३५।२०॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

द्वादशाभिर्गुणितं २९ ६७ ।४।२।। भगणांशैर्भक्ते
लब्धमासाः ११ शेषं ७।४।०।। त्रिंशद्गुणि
ते २।१२।०।। भगणांशैर्भक्ते लब्धं दिवसाः ०
। शेषं २।२२।०।। षष्टिगुणे २२।७।
२।०। भगणांशैर्भक्ते लब्धं घटिकाः २५
शेषं १२।०।। षष्टिगुणे ७। २।०।।
भगणांशैर्भक्ते लब्धं पलानि २०।। ०।।

निसर्गाधर्वर्षाणि १५।११।१२५।२। एवं वेदादीनामपि ज्ञेयं अथ जै
वोदाहरणं रवेर्दायांशाः २८।९।३। ४९ स्वर्ग २९ भक्तालब्धवर्षाणि १३
शेषं १३।१३।४८ द्वादशगुणं १९२।२१।३ स्वर्गभक्तेलब्धमासाः ७ शे
षं १५।२१।२३ त्रिंशद्गुणं ५८०।३९।० स्वर्गभक्तेलब्धदिवसाः २० शे
षं १९।३६।० षष्टिगुणं ११७६।० स्वर्गभक्तेलब्धघटिकाः ४९ पल
नि० एवं रवेर्जीवाब्दः १३।७।२२।५९।० रवेर्दायांशाः २८।४।३१।४८ इमं
स्वर्लब्धस्वमादि ३५।४८ स्वमादिश ५८।० अधिते ३१।४८ एवं जीवाब्द
र्षाणि १३।७।२२।३१।४८ एवं वेदादीनां अथ्यापि ज्ञेया दिविषाब्ददायेषु ल
ग्नाधर्दीनर्घनमाह विगतानि भानि राशयो यस्मात्तं भं विभं चन्द्र
चविभं तत्र तस्य विभक्ता लिप्ताः राशिरहितस्य लग्नस्य भागादिक

कं. ६८
68

	पिण्डाद्वर्षायम						
सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श	ल
१५ १ १४ २ २४	१५ ९ ६ २१ ४०	५ ११ १५ १९ ३०	४ ४ १ २८ ०	८ ८ २४ ४२ २०	१५ ४ ११ २४ १३	४ ५ ११ २३ ०	

निसर्गाद्वर्षायम् ।							
सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श	ल
१५ ११ ३५ २०	० ७ १३ २० ४०	१ ३ २७ २९ ५२	३ ३ १८ ०	८ ० १९ २७	१४ ७ ० १७ ४२	१३ ११ १२ ४१ २०	

ॐ मालिमाः स्वनतो २॥ सुनाविमनतेनोर्षेधीरिषेपासाविकेलग्राशुनिर्मिके
मरं दूशाक समकें कोषिकृत लासस्तनम धमेषेशाविबलमरेवाहिपरेलेना
फामसेर्यरंशाप्रसेत्रषवोषातलमर्तिविलोकयाशोनवापिमे २५

सालिमाः स्वनतो २॥ कृनाइनिशानहय २॥ स्यनाः नलंयातेराशि
नाषीपिकवलेनाषितलंयाशावामितपेः नेनाकामिति धमेरेवनकेषेमे

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

जीवाप्तुर्वर्षयम

सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श	ल
१२	९	११	८	७	१२	४	
७	७	४	११	६	८	१	
२२	२१	११	९	११	१५	५	
३१	१९	२८	५६	२५	५१	२३	
४८	१७	६	१५	५७	२०	२१	

एवमत्रैकयमनक्षत्रग्रहेलग्नाद्यः
स्पष्टेनांशसमेतराशिनलेनग्र
हाणांकार्यं तद्यथा अंशनाद्येव
लाधिकेभवलाद्यघाग्राणांकार्यं
केषांचिन्मतेऽसत्यापिश्चादिमेष
प्रमाणेनांते अंशसमेमेववक्रतसंमतग्रहामित्यर्थः अस्योदाह
रणं विभक्ताः २२।२२।४८ लिप्ताः १२२।४८।२०० एवमत्रोद्
तालवेलग्नाद्युवर्षांसे ८।७।२८ १२ इदंवर्षाद्युदीयेऽत्रेयं पतेत्र
वत्रर्षाद्युदीयेऽसत्यकदाकस्यशामाणामित्यादि लग्नार्कचेत्र
णांनतेनोलग्नग्राधिकवेलमाते षष्ठ्रणाधिकेसतिषष्ठलेकोम

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative .

कें
१८
69

तिथेरंशपिण्डायुः साध्यं विधेयो चेद्द्वेऽधिकबले सति निसर्गायुः साध्यं प
णामेकस्य न्यूनबले षट्कुलाटलबले नन्तस्तल्य बलयोर्द्वयोः सम
बलेनराननायुर्घोलयोः श्रेक्रायुर्घायोगार्द्धमायुः स्यात् रविवे
ष्टयोर्घाटद्र्वृपाधिकबलयोः पिण्डस्वनिसर्गायुर्घायोगार्द्धमायु

र्श्रंशायुर्न्यूनतया विनेयधिकबले पंरोने स्वर्गे विधे साध्ये तुल्यब
लद्वयोर्घनिरेलमायुर्घोश्चेद्वयः ममांशपिण्डबले निहन्ति वयुन
धीर्घकालहानिनायुश्याचिल वोघ्नेवमार्टने वद्दानवीघ्नालव : २५

स्यात् चेद्वयः लग्नसूर्यशीतांशवः समबलाः घट्ट्र्वृपाधिकबला :
नरान्याभांशपिण्डयाणामायुः पिण्डयाणांत्रिबले निहन्ति योगे
कृत्वा वीर्यैकोनहरेत् ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नदसदांशुर्जेर्येनयथा अथ पिंडांशनिसर्गांशदायाः साध्याः त्रिवैवैर्निर
सलग्नबलेनग्रंशांशदायो गुणनीयः सूर्यस्यषड्बलैकेन पिंडांशदायो गु
णनीयः चंद्रस्यबलेन निसर्गांशदायो गुणनीयः अत्र गुणनप्रकारः व
र्षाणि द्वादशांशानि अथ यस्य मासस्य संख्याकानि मासा भवंति मासा
ष्टिं सांशापूर्णाः अथ यः स्यादिवसंख्याकादिनानि भवंति इदं दिनचर्य
पलात्मकमेशांशः लग्नबलेन सूर्यबलेन पिंडांशदायो गुणनीयः
तथा च चंद्रबलेन निसर्गांशदायो गुणनीयः गुणितानां च यथा गोयो
गः कार्यः यथा गोबलैकेन भागः तदिनात्मको मिश्रांशो भवति अत्र
दिनानि त्रिंशद्भक्तानि लब्धं मासाः मासा द्वादशभक्ता लब्धं वर्षादि
मिश्रांशदायो भवति अथ पलात्मकमाशः कार्यः स्वबलेन गुणयं

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के

पत्नात्मकपवभाग्यः अथः स्योकेनग्राह्यः वलयोगोभाजकः यहवे

मत्पलात्मकभागः स्वदेषश्रामकं चटिकात्मकं तदापिषशः स

मादिस्मात् नवधा ग्रयाणामाशयायोगः कार्यः तस्मात्

तीयांशस्समादिवर्षोघाग: स्यात् यदालग्नसूर्यशशिनः

मध्यवलाः षड्गुलादल्पवलाः श्रयमयादाधिकवलास्तदा

माहांषिपिविवलैर्निहत्य षष्ट्यादिनाग्राह्यः साध्यं नयाणाम

ध्येहीनवलौ एकोमध्यवलस्तदोक्तप्रकारेणानसेवमा

गः साध्यम लग्नमध्यवलेसूर्यांशः सूर्यमध्यवलोपिग्राह्य

ह्यः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

वंद्वेमध्यबलेनिसर्गाख्यः ग्रहद्वयाणांबलसाम्यात्संधेचि
वलेनिहत्यहत्यादिनाख्यसाधिते नष्टेवद्वयोस्समबलत्वे
नाख्यषिखज्याविबलहत्यादिनाप्रकारांतरेणाख्यः साधिते न
ष्टेवद्वयोर्ध्वनिदलामित्यादिनाख्यः साध्यं तदुक्तं महाल
यौंनाख्यवानीययोद्वयोः षड्बलेनिहत्यपक्षीकृत्यद्वयोः प
द्बलेकेनभजेत् तदातदाख्येयं द्वंद्वखेयुक्तिसिद्धंभवति
गियद्विनो यदाद्वयाणामपिवीर्यसाम्यपक्षांद्वयोः स्थाय
दिवीर्यसाम्यम् तदातदाख्यःस्वबलेनिहत्यपक्षीकृतंतत

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के. हलयोगामकं पृथक्पृथग्योगमतवानदाष्टः श्रीनीलक-
१ ण्ठादयस्त्रज्ञः यद्यपैकंग्रहसंज्ञयानेनक्षीयगवार्यम
7 नेनिकक्रमम् दामोदरपादैस्तावपि लग्नार्कचंद्रया-
दिवीर्यव्यक्तालदाविलग्नस्यबलेनकार्यम् ग्रंशाधर-
केस्यबलेनपैशेनैसर्गिकंचंद्रमसोबलेन सर्वाण्य-
धोकत्रविधायनानिवैलैकमक्कानिसमादिकं
यत् फलंविनिश्चाभ्रौदंहंयो
र्बलैकानोवोमय ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

वीर्यसाम्ये साध्येत्तु षे: स्पष्टमिदं जगाद जगाद श्रीजीवशर्मा मतिमान्य
थैवमिति अत्र जीवमिति त्रयोपिहीनवीर्यास्त्वत्रयाल्पबलास्तदाजैव
जीवशर्मोक्तमार्कदिनं उत्तमबलमध्यहीनबलइत्यग्रेवक्ष्यति अ
त्र लग्नार्कचंद्राणां चंद्रस्याधिकबलत्वात् मिश्रायुः साध्यते उदाहर
णम् रवेरंशायुः ९ ८ २४ ३६ । ० वर्षाणिद्वादशगुणितानि १४४
अथ स्वमासयुक्तानि १५२ इदंत्रिंशाद्गुणितं ४५६० अथस्यदिन ९४
संयुक्तं जातंदिनादिकं ४५७४ । ३६ । ० इदंदिनघटीपलात्मकं
लग्नबलेन ६ । ३७ ४४ गुणयेत् तथैवचंद्रबलेन ६ ४२ ४२
दिनस्थानिसवर्णायुर्गुणनीयः गुणितानांत्रयाणामार्कदीयानांयोगो
भाज्यः १०५५७२ । ५५ ९ लग्नार्कचंद्राणांबलयोगोभाजकः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

को॰ २०।१९।४२ सवर्णितौ भाज्यभाजकौ भाज्यः २८ ०० ९९ १८ भाज
७२ कः ३२४०२ भाजकेन हृते भाज्ये लब्धं दिनादि [illegible] शेषं २८ २०
72 षष्टिगुणितं १९ ८१२० भाजकेन भक्तं लब्धं घटिकाः ३२ शेषं १५५
५९ ५४ षष्टिगुणितं १५७३१५ भाजकेन हृते १४ ज्ञातं वर्षादि
रवेर्मिश्रायः १४ १९ ४९ ३२ १२ एवं चन्द्रादीनां ग्रहलाघवोक्तं
ज्ञाणांवलसाम्यत्वात् षड्गुणाधिकबलत्वात् मिश्रायः प्रमाणम्
रवेरंशायः प्रमाणं स्वरांशप्रमाणं रवेरंशायः १२ ८ १२४ १३९
० पिंडायः १५ ११ १४ १२ १३४ निसर्गायः १५ १११ २५ २०
त्रयाणां योगः ४२ १५ १५ । ५४ ग्रहसत्तीयांशाः १४ २ १४
४० वर्षादि रवेर्मिश्रायः एवं चन्द्रादीनामपि साध्यम् ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

सू [illegible]	सू [illegible]	सू [illegible]	सू [illegible]
चं [illegible]	चं [illegible]	चं [illegible]	चं [illegible]
भौ [illegible]	भौ [illegible]	भौ [illegible]	भौ [illegible]
बु [illegible]	बु [illegible]	बु [illegible]	बु [illegible]
बृ [illegible]	बृ [illegible]	बृ [illegible]	बृं [illegible]
शु [illegible]	शु [illegible]	शु [illegible]	शु [illegible]
श [illegible]	श [illegible]	श [illegible]	श [illegible]
ल [illegible]	लं [illegible]	लं	लं [illegible]
ग्रंशाः	पिण्डाः	निसर्गाः	त्रयाणां योगः ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ ऽधिकबलन्यूनबलानयनमाह ॥ अल्पे वीर्येऽप्यत्रयाल्पे ही
७३ नबलः स्यात् षडंशाधिके षड्गुणाधिके षड्बले के सति ग्रहो लग्नं च बली स्या
73 त् भिन्नमिति स्वमते भिन्नमेव चन्द्रविंशभिन्नमाधकः स्थानान्तरम् नवांश

गेऽल्पे हीनबलो बले षडंशाधिके वीर्ये ग्रहश्चोदये भिन्नं स्वस्य
मते स्थानाधिकारीति यन्त्रास्तैर्व्यवस्थापितम् ग्रंथान्तरे बलेऽसंभ
ते भवति यत्सत्त्वं च समेप्यादिते स्याद्ग्रामिष्टे शीलपथ्य ... भ
जो न स्यादिदं पापिनाम् २९ ॥

णामेकत्र कथितम् न च संगतिः प्राचीनास्तत्र ... विधमाधकः मार्कण्डे
ह्रिमाद्यैः आचार्यैर्नीलकण्ठश्रीपतिश्रीधरादिभिर्व्यवस्थापितम् ग्रं
थोऽन्न बलयवशान्मसायामित्यादिभिर्व्यवस्थीकृतं एवं व्यवस्थायां ७३

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

सत्यामयंशायकर्वजसंमतं नत्सत्यंस्यात् सत्येदिनं ज्ञानकशास्त्रे ।
श्रनिमवीणेन सत्याचार्येण यत्तउदितं उक्तंवराहेण बजसाम्यउ

मिश्रायकर्विंशाख्यम् ॥ ओ								
स्रा	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ले	यो
१४	५	५	१०	८	१०	६	६	६५
६	८	४	८	११	१०	७	१०	५
२६	५	३	१५	७	२	४	४८	११
४२	२२	२७	५४	२५	५७	५८	५६	५४
५२	२५	४	५२	५२	१६	७	२१	११

पयसत्यवाक्यमिति न
यास्तत्त्वज्ञानके पंशायक
रेवोक्तं स्यादिति तेषां ।
नराणामिदमायकं क ।
थितम् केषांधर्मिष्ठानां
स्वस्वत्रिधर्मेषु स्वत्वाश्र
मधर्मेषु वर्तन्यराः संति
स्वशीलवतां स्वकुलस्य शीलयुक्तां लीलांदधाति पर्यांस्वभक्तापत्यां

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के·
७५

हीनं यद्भोजनं तन्मेवं ते पञ्चाङ्गस्थानामागतमाप्यभवति । तत्र
ग्रंशोकदोयेत्र्यंशमाह्नानी ज्ञतो नोक्ते इतिशिष्यभ्योतिनिरासार्थमा
ह ॥ २६ ॥ अस्तमितेऽह्नानि: वैरभञ्जंशाह्नानि: यापेश्र

शेऽह्नानियोस्तमितेरिभष्वुत्रामितां शोस्ये ल्पवुद्धोनसद्य
स्तात्वेऽपेक ग्राश्रयेक्तिनिविले: पिउादिह्नूक्तायन:
ग्राफ: सारमिदं यतोह्नूगणना सारान्नत: ह्नरिभि: मोक्तं
सत्यमसत्यदल्पकथितेनानात्रकं सावनम् ॥ २७ ॥

दि विश्र ग्राफदोयेश्र उक्तामाह्नानि: अल्पवुद्ध्याकेनावि दंशोत्ये ग्रंशा
फदोये ग्रत्रामिताकथितानानदसत् यस्मादस्तमितेह्नानिस्त्वाष्टिकेचेष्ठा
गणोत्तियत अस्तेगतस्य चेष्टागणाधिह्नूपाऽर्द्धमेवानि वरिशेह्नत्र्यंशाह्नानितत्का ७४

तथाच सङ्ख्यशोन्वितौ रिग्रहुह्रन्याश्रयगणकेति अतएवमाद्यः सार
मिति इदमेवोक्तं वर्षीयाद्यायाः तत्सौरमेव यतोऽहर्गणनासौरमानेनैव
कल्पितो तत्रैकोऽसिद्धान्ते वर्षीयतन्त्रकारास्वैकमत्रसौरादिति य
त्सूरिभिः प्रोक्तं तन्मानं समासङ्क्षिप्तग्रामत्रजकारिणामिति परमा
चार्यैः कथिता तथापि ज्योतिःशास्त्रादीनामनन्तापोवर्षैरेव कृतो
ऽस्ति अतोऽहर्गणनायां सौरमानमेव सूरिभिः प्रोक्तं तन्मानं अल्पक
थनं नाक्षत्रकं सावनं न दृष्टम् अल्पं किञ्चिदायुर्नाक्षत्रम् केचि
त्सावनमिति कथितं तन्मतम् । तत्र ग्रामोऽथ पक्षो नाक्षत्रं कथि
ते उभयत्रैनेति कथितं न दृष्टम् यतः श्रीपतिश्रीधराचार्यैः करण
के चक्रेऽर्कगस्त्यै सावनं दृष्टं तत्रापि तद्भाप्रवेशे सौरस्य सावनोक्त

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ पितरो ग्रहसाधनाय कल्पगतल्पन्दुकानां मनूनां मतं किं व्यर्थं स्यात् साव
७५ नमायकस्त्वेनाहि ग्रयमत्वयानोनलगत्येव ग्रतोनाहुत्तवसावनमा
75 चार्यैरुक्तं नचुगविवोधार्थं कल्पत्वात्तु सदेव ग्रयान्येयोमाणि

गे पंचाहं नल्वभूतसमान्दकारिणां व्याघ्राघ्रयजादेन्दपागो
काल्योहितनारत्नयोत्तुल्वयोस्तत्वानिहृयाल्लउनो श
स्मायुः परमं दान्ववोदिहृनीयायकरोषापरायुनित्न
न्वराययत्रावविहृतेनेषांस्फुटायुर्भवेत् २८ ॥

नोपरमायुः प्र: स परमायुर्दायानयनमाह । पंचदिनाधिकविं
शत्यधिकशतं १२: १५ समाभ्रह्मानिन्दकारिणां नरगजानां परमं
परमायुः स्यात् व्याघ्राघ्रयजादीनां त्वयाः षोडशाब्दाः १९ ॥ ७५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

गोकाल्पो गोमहिष्योर्निजाश्वत्वविंशतिः २४ वत्सराः स्युः उष्ट्रखर
योरन्त्यानि पंचविंशतिवर्षाणि २५ अजाकुक्कुटादीनामष्टौ द्वा
दशवर्षाणि १२ अन्वायुः रदाह्वात्रिंशद्वर्षाणि परममितियते
कर्मभिः संबध्यते एवं मानुषीणां त्ववत् मत्र्यस्य वत् आयुरानीय ते
षांस्वपरमायुषा निघ्नं गणनीयं विंशाधिकशतेन १२० विहृतं भक्तं
पशोमानुषीणां सकलायुः स्यात् ॥ ॥ इति श्रीदिवाकरदैवज्ञा
त्मजविश्वनाथविरचिते श्रीकेशवदैवज्ञविरचितपद्धत्युदाहरणे आ
युर्दायाध्यायोदाहरणम् ॥ ॥ अथ ग्रहाणां समस्तशुभा
शुभत्वायकोदृशाध्यायाः प्रारभ्यते । यस्य ग्रहस्य यदायुरंशोने
असदृशास्यात् इत्येशाश्वरवभंशोयग्रहेसति अंशोदशाशुभा इष्टस्य

के० उच्चंचस्वस्व पूर्णांभांशामित्रेणोग्रस्वभांशाद्वं द्वैवज्ञावात् द्वस्यामित्रभेशो
७९ वाग्रहे उच्चभेशोवाग्रहेसति ग्रस्तौदशाशुभास्यात् नयानीचपरिच्यु
76 तस्य नीचत्यक्तस्यदशा आरोहाशुभास्यात् यदित्र्यरिनीचांशभेग्रहे

ज्येयस्यादर्थदसोदशास्यचशुभेशोच्चस्वभांशांतथारोहा
नीचपरिच्युतस्यदशाकष्टारिनीचांशके त्यक्तोच्चेन
वरोहिणीभवतिसामध्योच्चमित्रस्वभांशेमन्दफलप्रदत स्वकार
न्तरबालिष्टाधिकेस्यादशुभा २५

सति आरोहाधिकष्टाभवति अरिस्वनीचंच अरिनीचेनयोर्भांशेन
रिमत् अरेभेशोवाग्रहेसति तथानीचस्यभेशोवाग्रहेसति सआरोहा
शुभाधिकष्टास्यादित्यर्थः त्यक्तोच्चेसति सावरोहिणीदशास्यात् । ७९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

स्यतत्र उच्चं येन सम्यक्तोऽस्य स्वस्मिन्स्या अवरोहिणी कष्टापि मित्रोच्चस्वभां
शेऽयहे सति मध्यामध्यमफला भवति उच्चं च मित्रं च स्वच्च पर्णाभांशे
तस्मिन्समहृष्टिफलनस्य स्कारत्कारस्य बलिष्टस्य दृष्टाधिकस्य पतेषां दे
हे कवद्भावः साद्भिः श्रमेहृष्टयफलनस्कारत्कारबलिष्टाधिके सतिक
भादशास्यात् ॥ अथदशाक्रममाह । अर्केंदूदयमांस्तूर्य ।
चेद्लग्नानां मध्ये अधिकोगमः येस्यांकनः षड्बलमाधिकेन स्यात्या
दशास्यात् ततस्तदनंतरं तत्केंद्रादियत्रां तद्यथा चेल्लग्नस्याद्या
दशानहिलग्नात्केंद्रपणफरापोक्लिमयत्राक्रमेण दशाःस्युः चेद्रवे
राद्याद्दशानहिरवेः सकाशात्केंद्रादिक्रमः चेच्चंद्रःस्याद्याद्दशा
नहिचंद्रात्केंद्रादिक्रमः तद्यथा अर्केंदूदयानांमध्येयस्याद्यादशा

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ स्यात् तत्स्वकाशात् केंद्र १ ४ ७ १० स्थस्य ग्रहस्य द्वितीया दशा भवति
७७ केन्द्राद्द्वितीये पणफराख्ये यो ग्रहोऽस्ति तस्य दशा भवति यदि केंद्रे कोऽपि
७८ ग्रहो नास्ति तदा पणफरस्थस्य द्वितीया दशा प्रापोक्लिमस्थस्य तृतीया

77/78 गे स्यादा ग्राह्या हि दशाधिको गतइहार्कें द्रदयानां तत स्वत्केन्द्रा
दिषट्कनामस्थान्बहवो वीर्यक्रमेण वाहि वेदोजः समनाथ कषा
धिकतया फलकल्पना चेह णा मोह्यातस्यादिति क्रमात्क्रमवि
धौ वीर्यहितत्रोच्यते ॥ ३० ॥ केंद्रपणफरयोः को
दशायदि
पि ग्रहो नास्ति तदापोक्लिमस्थस्य द्वितीया दशा भवतीत्यर्थसिद्धं प्र
त्र केंद्रत्रयाणां पणफरापोक्लिमेष्वो बहवः भवंति तदा वक्ष्यमाणवी
र्यक्रमेण दशा भवंति तद्यथा तेषां मध्ये प्रधिकबलस्य प्रथम दशा ततोऽस्य ७७

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ततस्तन्न्यूनबलस्य एवं दशाक्रमः कार्यः चेद्द्वयोः संमता बलसमता
स्यात्तदा कक्षोऽधिकतया दशाक्रमः तन्मध्ये यस्याधिकमाकल्पस्यय
मादशा ततोन्यूनायुषः ततस्तन्न्यूनायुषस्यैवं क्रमः स्यात् बलसा
म्यता तदुपरि द्वितीयस्य चेदायुः समता तदा मध्यात्सूर्यसान्निध्या
त्तद्दिनक्रमात् एतदुक्तं भवति उदयोस्तो वा द्विविधः एकः प्रतिदिनं
प्रवहानिलाद्भवति द्वितीयः सूर्यसान्निध्यानाद्भवति तत्र ययोर्ग्रह
योरायुः साम्यमस्ति तयोर्मध्ये यस्य ग्रहस्य सूर्यवशेन उदयः प्रथमे
जातोस्ति तस्य दशा प्रथमा अन्यस्य पश्चादिति यदाह गार्गिः बले
लग्नेऽत्र सूर्याणां दशा मध्याप्य यच्छति तस्मात्ततः प्रयच्छन्ति केंद्रादि
स्थः क्रमेणात्र अत्रापि बलनिर्बलतत्साम्याविच्छिदायकाः तत्साम्येहि

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ मयत्क्रांतिसर्वयोरविविक्षुतरति दामोदरपद्धतावपि आद्यादशा
७५ हृद्येविशुद्व्यानांबलाधिकस्यैवचेषद्बुलैवृ अन्याचलत्वेङ्गातं
79 ग्रहस्यनत्रस्थितानांचनवग्रहाणाम् १ पाकक्रमोक्रेचबलाधि
कस्यबक्रेष्ट्दानस्त्विहवीर्यसाम्ये बलाधिक्यमेचदिनेशाद्बिबाद्दा
द्योदिनस्यैवदशामकल्पा २ अन्याचलद्वीर्यतएवमाद्यादशापतेः
पाणाकरास्थितानाम् ३ ततःपाणाकरायोजितमसास्थितानांयावक्र
मोक्रेनबलेनचिंत्ये ४ तदुद्व्यमाम्येनिसर्गबलवशाद्दशाक्रमःस्या
त् तद्क्रौमहाल्लगिपद्धतौ समोदिनानामप्यशौनिसर्गबालिनो
भवेत् तत्रदशाक्रमाविधास्ववीर्यबलसम्यते तदेवाह ॥
·वेल्लग्रस्याद्यदशास्यात्तदास्यभावजफलम्भोजोसिकार्याणि ग्रहा ७५

णांस्वभावजफले॰ सर्वाणीति क्रमाणिस्थानि गोजांसिषड्बलानि गणितानि

निकायीणीत्यर्थः ग्राह्यालग्नाद्दशायोदशाक्रमेणानानिबलानिस्युः

उदाहरणं रवेःषड्बलेक्यं ६ १७ ५४ रु॰ रवेभाव॰ ५२ १७ ७

वेल्लग्राह्यदशास्वभावजफलक्रोजांसिपाकक्रमे केंद्रोस्थेन्म

थमारवेशोद्वयबलांत्रिभिन्नवंरोद्विनः स्वेविर्गेश्चबलैर्हताः

बलमिहेक्यम्हालिनेक्यपरे थेवरिष्टदभोक्तजोधिकबलो

भंक्तानदारिष्टद ॥ ३२ ॥

णिते ५ ५५ १९ जातंरवेर्दशाक्रमंबलं एवंवोक्तप्रकारेणजाता

नि दशानांक्रमबलानिलिख्यन्ते लग्नरविचंद्राणांमध्येलग्नस्याधि

कबलंस्यात् ग्राह्यालग्नदशालग्नात्केंद्रस्थानेग्रहानिलग्नस्थितीय।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ दृशा लग्नान्मरणफले भौमस्यत्स्पष्टनीयादृशा लग्नाद्दापोल्लिमेरविचं
८॰ द्रबुधभक्रगुरुवः सेनितेषांमध्येबुधस्याधिकबलं तस्यचत्रैथीदशा

80

रव्यादिदशाक्रमबलानि ॥

ग्रा	चं	भौ	बु	जी	शु	श
५	४	४	६	२	१	२
५४	२	५४	१५	२१	५८	२॰
१६	१५	॰	१६	४२	५८	५७

क्रमेणदशा लिख्यंते ॥

ल	श	भौ	बु	स्व	चं	जी	शु	योग:
६	६	५	१॰	१४	५	८	१॰	६५
१॰	५	४	८	६	८	११	१॰	५
२८	४	२	१६	२६	५	७	१	११
५६	४८	२७	४२	२२	३२	१५	१७	५४
२१	७	४	२२	३२	३५	२२	१६	२१

२ भौ २ रा के १ ११ जी शु ११ १॰ ४ ५ ७ रा ९ ८ श चं

ततोरविदशा ततश्चंद्रदशा ततोगुरुदशा
ततोभृगुदशा ततश्चथयश्यीपि विंशेनिसंगोय ८॰

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

दशानां तथाप्युदाहरणार्थं कल्प्यन्ते त्रयः पिंडायकाः प्रोधिकृत्य दशा
क्रमस्त्वावद्विचार्यते । अथस्यादाद्याह्नि दशाक्रमोत्र इहार्केन्दूद
यानामित्युक्तक्रमेण पिंडायकाक्षिस्त्र्यर्थबलाधिक्यमेव भवतीत्यत्र
उदाहरणार्थं सूर्य बलाधिकोत्रमकर
लग्नजातावधार्यकद शास्त्रुर्वस्य १५ ।
१४ २ २२ ततः केन्द्रादिस्थितानां
दशाभवंतीत्यत्र जन्मकुंडलीलिख्य
ते सूर्यान्तकेस्त हिस्थाने चंद्रश्च धर्म

धा बुनी	२ भौ	१
१२	११	श के
[illegible] ५	१०	४
७ रा	३	६ चं
८		

गुरवः संति अत एव वीर्यक्रमेण दशाक्रमोत्रेयः तत्रवीर्यउच्च
ने अर्केंद्वोरिति चेदर्कस्य प्रथमा दशा अथवा चंद्रस्य प्रथमा दशा

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ ८२
८१

नदा स्वर्गोदयबलांघ्रिः ग्रहाणां लग्नस्य च यत्षड्बलैक्यं तस्य च।
तथैवोमेभ गृहे स्थाप्यः अन्यवर्गेष्विति जात्येकवचनं अन्येषु होरादि
वर्गेषु सोंऽघ्रिरहितः स्थाप्यः नवसप्तवर्गेष्वपि स्थिता गृहेशस्य षड्
लैक्येन गृहास्थितानां कारणानीया। होरेशस्य बलेन होरास्थाकारणा
नीयाः एवं द्रेष्काणादिषु एवं क्रमेणागणितानां सप्तवर्गस्थिता
नां सैक्यं योगास्तदेव दशाक्रमबलं अपरे अन्येवदंति स्फुलितका र्
स्वस्वबलेन गणितानां सप्तवर्गस्थानां सैक्यानां मन्ये केऽपि यथा स्फु
लानि गृहीत्वा पश्चात्तेषां योयोगास्तदेव दशाक्रमबलं स्यात् न
ध्यात्तं बलैः स्यात् मउक्तं लग्नमद्धतो चेत्तंह सबलस्तदा ग्रह
बलं वेदविभक्तं भवेत् स्याशेलस्तह लमन्यवर्गेनिहतेव वर्गे ग्रहाणां बलैः ८२

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

हन्यान्मूलगतस्तनोत्रनिर्बलं चैकत्रसंपादये देवं यस्य खेगस्य वीर्य
मधिकं न स्यादिमास्या हृष्टा हृये स्वेन्तसंबलस्तदा तत्र शशिवत्साध्य
ग्रहाणां बलमिति इदमेव अरिष्टभंगाधिकबलो भंक्ता अथे
ति एवमनुनामकारेणारिष्टभंक्ता जो रिष्टकाले तद्भंगकाले ग्रहाणा
वध्ये साध्ये अधिकबलयोः प्रयोजनमाह । अथवेति भंक्ता
अरिष्टभंगकर्ता यो ग्रहस्तद्वैकारणाधिकबलो भवति तदारिष्ट
त् रिष्टभंगकर्ता स्यात् । अस्योदाहरणम् चंद्रस्य षड्बलैक्यं ६
५१ ५२ ५५ अस्यांशित्रिजातो गृहस्थाने बलं १ । ५ः ३५ ५५
अस्यार्धेज्ञाने चंद्रस्य होरादिबलं ० । ५ः ९ ५२ अथैतत्त्वव
गैसाबलेज्ञाणयेत् यथा चंद्रस्यावयोयथा चंद्रस्य गृहेशो बुधः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
प॰
८

नन्मध्येकेन ८ १७ ३८ ४१ चंद्रस्य स्वहद्दबलं १ ४॰ ४४ गुणिते
१२ ४७ ४५ मध्यस्थं जातं चंद्रस्य स्वहोरादिबलं ॰ ५॰ १२ ५२
अथैतत्स्ववर्गीयबलं गुणयेत् यथा चंद्रस्यावयोयस्था चंद्रस्य स्वद्रेष्का
णस्य होरैयाऽद्वादशस्यबलेन १ १४१ ४२ होराबलं ॰ ५॰ १२
गुणिते ५ ३१ एवं द्रेष्काणादीनां । अथ पिंडायुः अथ निस
र्गायुः । अथ निसर्गायुः कथ्यते दशाक्रमो लिख्यते तत्र चंद्रस्य बला
धिक्ये निसर्गायुः दीयः समनीतानि तथा मकल्प्य जातावंद्रस्या
द्यादशा चंद्रात्केंद्रस्याग्रविद्धधर्मग्रहवः सति एषां मध्ये बुध
स्य बलाधिक्यात्ततो बुधदशा ततो गुरुदशा ततो रविदशा ततो
भृगुदशा चंद्रात्पणफरे लग्नस्थानी तयो मध्ये बलाधिक्यात् सर्वे । ८२

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

लग्नदशा ततः शनिदशा चंद्राद्यापोक्लिमे भौमस्तस्य दशा एवं द
शाक्रमः एवं स्थाद्याद्याहि दशाधिकोऽत्र सूर्यहोर्केन्द्रदयानामित्युक्त
विधिनाजीवशर्मोक्तो ज्यायुर्दायेद शाक्रमोवाच्यः प्रत्रचेदोजः स
मतायबलाधिकनयाप्यवर्गेनच्यः चेल्लग्नार्कचंद्राणां मध्येयस्य नि
सर्गायुरधिकस्तस्याद्यादशा तत्क्रमार्थं बलमानीतं तस्यदशा
क्रमबलमानीय उक्तंच दशाक्रमवद्द्याक्रमा ज्ञेयाः तत्राग
रोजस्य प्रथमतोऽन्यक्ताद्दक्रमार्थं वानीतं बलसाम्ये प्रायबोधिका
दशा उक्ता चतुर्थषड्बलसाम्येऽप एतत्कार्थे षड्बलसाम्ये सत्यस्याय
रधिकं तस्याद्याद्दशा विभाति यतोऽयायबलाधिकत्वात् यथाद
शाक्रमबलसाम्येयस्यायुरधिकं तस्याद्या एतत्षड्बलसाम्येपि ।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

वर्गोदयबलं ग्रहोत्पा घटिनं लग्नस्य ग्रहस्थाने स्वस्वं ॥

	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ल
गृह	१ ४९ ३९	१ ४० ५२	१ ३ ३२	१ ३ २९	१ ४८ ५८	१ १७ ५९	१ ४१ २८	० ० ०
होरा	० ४९ ४२	० ५० १२	० ४९ १५	१ १ ५२	० ५४ २९	० ५० ७	० २८ ५८	० १ २४
द्रेक्का	० ४९ ४२	० ५० १२	० ४९ १५	१ १ ५२	० ५४ २९	० ५० ७	० २८ ५८	० ८ ४४
सप्तांशा	० ४९ ४२	० ५० १२	० ४९ १५	१ १ ५२	० ५४ २९	० ५० ७	० २८ ५८	० ८ ४४
नवांशा	० ४९ ४२	० ५० १२	० ४९ १५	१ १ ५२	० ५४ २९	० ५० ७	० २८ ५८	० ७ ५९
द्वादशांश	० ४९ ४२	० ५० १२	० ४९ १५	१ १ ५२	० ५४ २९	० ५० ७	० २८ ५८	० ७ ५४
त्रिंशांश	० ४९ ४२	० ५० १२	० ४९ १५	१ १ ५२	० ५४ २९	० ५० ७	० २८ ५८	० ७ ५४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

स्ववर्गेशबलैर्गुणितानि

	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ल
गृह	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
होरा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
द्रेष्का	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सप्तांश	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
नवांश	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
द्वादश	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
त्रिंशांश	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

कें
८ध
८५

उतानानामेकेपशनेमातंदशाक्रमबलं ।

ग्रा	चं	भौ	बु	जी	शु	श	ल
४९	४४	३७	५०	५३	४५	४५	५०
५७	५५	२०	१७	३३	१०	२१	७
३७	३९	४३	३७	३७	३०	४४	३०

पिंडायः

ग्रा	बुं	जी	शु	चं	लं	श	भौ	यो
१५	४	९	१५	१५	९	४	९	१८
१	४	८	४	९	७	९	११	५
१४	१	२४	११	९	३०	११	१९	५७
३	३०	४४	४	३१	५०	५	३६	३०
३०	०	३०	८	३०	४९	०	३०	५

निसर्गायुः

चं	बु	जी	सू	शु	लं	श	भौ	यो
०	३	८	१५	१४	९	११	१	६५
७	३	०	११	७	७	११	३	५
२	१	२९	०	०	७	१९	२७	११
१०	९	२९	३१	१७	४१	४१	१६	४७
४०	०	०	२०	४१	०	३०	११	४२

यस्यायुराधिकं तस्याद्या
दशा । तदनंतरमेकेन्द्र
पड्नो रवीन्दुलग्नायदि
बहुलास्तयोर्बलीत्रयाणा
मथवाद्वयोश्च पूर्वीक्रमि ८ध

श्चायकविंसाध्यतेस्मात्तु कार्याणि सर्वदा शान्त्यत्र नक्षत्रांशसाम्येऽप्ययमो
दितस्य तनतः परा सर्वविधः क्रमः स्यादिति । अथारिष्टभंगे अन्यद्विवा
दांतरं तथा दशाक्रमोक्तबलस्य दार्ढ्यं अन्योक्तिनिराकरणमाह ।

भंक्तुरिष्टकृतो हिताहित शुभाशुभत्वं च नीचोच्चभावलाद्य
स्यान्वयतो विचार्य मतिमान् रिष्टस्य भंगं वदेत् श्रेष्ठोरिष्ट
हृतो दशाक्रम इहोग्रः श्रीधराद्योदितं कष्टं यच्च बलान्
गत्वा च यत्तेन फलादिस्वल्पं त्यसत् २२ ॥

रिष्टहृतो रिष्टकारस्य भंक्तुः रिष्टस्य हिताहितादीति विचार्य मतिमान्
रिष्टभंगं वदेत् रिष्टकर्त्ता रिष्टकर्तुश्च हितमित्रमहितं वा अशुभा
सतः शुभं वा अशुभो ग्रहः पापग्रहो वेति तथा नीचोच्चभावलाद्यस्यान्वय

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के· ८५ नामिनि विचार्य नीचे उच्चे भवा अस्तंगतउदितोवा आदित्यग्रहान्मित्र
भेशत्रुभवेति विचार्यारिष्टभंगांवदेत् एतदुक्तं भवति रिष्टकर्ता शुभग्र
85 हः कदाचिद्रिष्टंनकरोति पापः करोत्येव शुभग्रहः पापग्रहोवा
दृष्टाधिकः एतदुक्तादिस्थानेष्वधिकारेषु पूर्वादिस्थानेषुगतोरिष्टं
नकरोति कष्टाधिकोनीचाद्यरिष्टस्थानगोरिष्टंनकरोत्येव द्वयोः
र्बलसाम्येचश्रीधरः दृष्टाधिकवर्गसंख्या ७ दृष्ट १ फक्काद्भित
स्यारिष्टभंगोमेश्रीधराद्योदिते शेजः बलेपतत्फक्कीर्यैक्कः स्यात्
तथा चश्रीधरः दृष्टाधिकवर्गसंख्या ७ दृष्टं १ फक्काद्भिना ५ त
या रिष्टाधिपबलेभक्तंभंगनाथेबलंचयत् स्याद्यदा व्येबलंतेषां
वर्गाणांतद्बलंबलम् सर्ववर्गबलंतस्माद्रिष्टतद्भंगनाथयोः । ८५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

दृग्बलक्रममाह यदा चंद्रार्के सूर्वः स्वोच्चस्थो वर्गगतांशस्तदा त्र्याधिप
स्तद्दृष्टेन भवेत्तद्दृग्बलं तदा राशेस्तत्तद्बलं भोक्तृमन्यवर्गेषु तत्तद्बलम्
स्वस्वनाथबलैर्हन्यात् यदेतद्दृग्गतं बलं तद्देवं बलादेव बलसाधनं
सफलं प्रथमतो नानानिराकरणं कष्टेति क्वचित्कारिकायां ग्रंथे श्री
पतिमहालिंगीदामोदरराममहालपद्धत्यादिप्रकष्टेष्टबलानि रान्त
वबलमिति वीर्येऽकृद्यापि गेष्टकष्टगुणेन त्यादिना यदिष्टगुण
नं षड्बलं कष्टगुणानं च षड्बलं नयोरंतरं कार्यं तस्य चन्द्रयोः शोध्य
स्वाप्यः ग्रन्थाचयकारिकाः तनस्तान्यत्येक स्वस्ववर्गेषु बले गुणायेत
फलयोरैक्यं स्फुटं बलं भवति एवं प्रकारान्तरेण साधितस्तथा कि स्व
न्यमस्तत् कष्टं च इष्टं च कष्टेष्टनाभ्यां ये गुणिते ते ये बलेन योरंतरा

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के ८९ ल्कृतं साधितमित्यर्थः तद्यथा कष्टेष्टबलसाम्यादंतरबलं शून्यं
चेत्स्यात् तदा षड्बलस्यापि ग्रहः शुभाशुभबलांतरात्साधितबले
86 न शून्यं बलं यतोरिष्टकर्तारिष्टहर्ता को वा न भवति अतः कारण ।
क्षीणपतिना यच्छुभाशुभबलांतरादि यद्बलं कृतं तदसत् इति यत्कि
वाग्सत्वात् तथान्यायकल्किः यदोच्चः शून्यं चेष्टाबलं चान्यत्र देष्ट
शून्यं कष्टं त्वयं स्यान्नदेनबलाधिकारिष्टहर्तो लग्नगतो नीचगश्चका
र्यमरिष्टं हरति अतश्च यच्छुभाशुभबलं तद्व्याकमेव तदा बल
संस्कृतमेव तद्व्याकामे वा विपरीत्या नीचात्संस्कृतेन बलं मत्वा षड्बल
द्व्याकमबलं पृथगेवं विपरीत्याकृतं तदप्यसत् सद्भावपतेरका
भावान्तरेण षड्बलादेव बलसाधनं तन्ययुक्तं ॥ अथान्तर्दशानय ८९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नमाह । मूलदशापतेः एकभागइत्येकाराशिबलसाधनायाङ्कस्थ
पंथाभवति निजगुणरारोहावरोहैस्त्रनीचादोशुभाशुभैः सर्वैर्ग्रहैः
स्वगुणैः शुभाशुभपाचकोभवतीत्यर्थः त्रिकोणस्थग्रहगोनवपंच

मङ्केस्यैकभगास्त्रिकोणस्थग्रहगसंशस्यचालेनगोशस्थांत्रे
स्त्रगत्रगोनिजगुणैः पंत्रैकमेस्याद्बली ग्रंथादोजसत्रेः
पमत्रसमतोह्यत्वाचनारोस्त्रिरामैर्यामाः स्वदशाः पृथक्वव
लबैक्यामाः स्त्रवेनदशाः ॥ ३२ ॥

९।५ ग्रहगसंशस्यपंक्तास्यात् मूलेसममस्थानेनगांशस्यसमां
७ शस्यपक्तास्यात् चतरश्रगस्त्रत्रर्थीष्टमगः ४ ८ चतुर्थांश
स्यतद्व्यक्तास्यात् एकमेपकाशौद्विबलइत्तबलीपकपवगा

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के ८७ क्यंति उक्तं च सारावल्यां मूलदशाधिनाथस्य हि त्वोशैः स्वगणेग्रहः
पाकोत्यंतदशासत्वेषु लीवदनिपाकभाक होराम्भकरदेपि एकैवं
यदि ह्यायोस्मिसंभवंतिनभङ्गुराः एकपर्वनदानेषांदशांतर्दशाबली
एवं सर्वग्रंथेषुक्तमोस्ति षट्केविंशादिक्रमेण इतिवदंति सर्वे
ग्रंथेषु सर्वपाटक्रमे एवांगीकृतनराति सर्वसंप्रदायः ग्रहः पाचयति
इति ग्रहपाकात् ग्रहाः पर्वांतर्दशायां चक्रभवंतीति नलग्रंथ्रमूलया
कथितः सूर्वस्यांतर्दशांततः इति स्थूलदशांमत्यंतदशायांमेषा
होत्तुपंक्तात्वा ततएकस्थहगतस्य ततस्त्रिकोणगतस्य ततः सप्तम
गतस्य ततश्चतुरश्रगस्य यथोक्तभागाःक्रमेणास्यायाम्याः त्रिकोण
योर्द्वयोर्ग्रहो तथाचतुरश्रयोर्द्वयोर्ग्रहो वा भवनतस्तदा बलदशाक्रमः ८७

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

यस्याक्रमेबलं न देवा न दशाबलं ततच्छिदां समत्वं कृत्वा ततच्छेदा
नां दशाक्रमः ततच्छेदच्छाहताः कार्याः लवैक्येन अंशयोगेन भक्ता एते
पृथक्स्यापि तल्लवघ्नमेण लवहारकाणां ग्रहाणामंतर्दशाः स्युः न
च भिन्नसमत्वकरणं अंके लीलावत्यां तद्यथा अन्योन्यहाराभिहतौ
हरांशौ राश्योः समच्छेदविधानमेव अस्यार्थः हारगुणेन अन्योन्यहा
रसच्छेदौ कार्यौ एकस्य हरेण अपरस्य हरांशौ गुणौ अपरस्य हरेण
प्रथमस्य हरांशौ गुणौ एवं कृते राश्योः समच्छेदविधानं भवति ।
अस्योदाहरणं च अबलग्रहस्य बलाधिकाद्वादशाद्यादशा लग्नस्य १ १
१५ ५१ २१ लग्नस्य दशामध्ये अंतर्दशाविचारार्थं लग्नकुंडलिकालि

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ष्यते नवलग्नेन सह प्रकारहग्रहः कोपि नास्ति तस्माल्लग्नदशा शनिदशा
भौमदशा बुधदशा रविदशा तथा चंद्रदशा गुरुदशा शुक्रदशा लग्न
स्य हरेण १ गुणितो शनैः हरांशो पूर्वं परस्य हारेण हरांशयोः छि
दं समत्वं कार्यं नवलग्ने १ शनेर्हरेण १ गुणितो शनैर्हरांशो गुणिते
हरेजातो प्रथलग्नस्य मूलदशा ६ १० २८ ५९ ११ लग्नस्यांशोगु
णिता ११ ५ ४७ ५८ ५८ ग्रंशोकेन भक्ता २ लब्धं लग्नदशामध्ये
जाता लग्नांतर्दशा वर्षादि ४ ७ १५ १७ २४ पुनर्लग्नदशा ६ १०
२८ ५९ ११ शनेरंशो १ गुणिताएकेन तमेकमेव जातं तथैवास्ति
६ १० २८ ५९ ११ ग्रंशैकेन २ भक्ता लब्धं वर्षादि शनिदशामध्ये शने

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

रेनदशावर्षादि १ ३ १५ ३५ ४७ एवंलग्नदशामध्येज्ञानशनेरंत
र्दशावर्षादि ग्रथशनेर्म्हलदशा १ ५ ४ ४५ ७ शनेरंशे २ गुणि
ता १२ १ ९ ३१ १४ ग्रंशेकेनभक्तालब्धंवर्षादिशनिदशामध्येशने
रंतर्दशा ४ ३ १ १२ ४४ १ इनाच्छनिर्दशा १ ५ ४ ४५ ७ लग्न
स्यांशै १ गुणिताश्चापव १ ५ ४ ४५ ७ ग्रंशैकेन ३ भक्ताल्लब्धं व
र्षादिकालग्नेनदशा २ १ ३१ ३१ २ १ एवंशनिम्हलदशामध्येनदेशा
ज्ञाना एवंसर्वेषांसाधिताः क्रमेणलिख्यंते एवमेवविदशादिकमपिसा
ध्यमित्याह । इति स्वयमारभ्येतदशाद्याविदशाइति सर्वोक्तेनांकस्ये
कभागइत्यादिनाविदशाः साध्याः ततस्ताभ्यएवउपदशाः साध्याः

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के. ८५
89

ल	श	श	लं	भौ	चं	बु	सू	चं	सू	बु	चं	चं	भौ	श	बृ	बु	चं	शु	बु	चं
१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
१	२	१	२	१	३	१	१	४	१	२	४	१	६	४	१	२	४	१	२	४
लं	श	श	लं	भौ	चं	बु	सू	चं	सू	बु	चं	चं	भौ	श	बृ	बु	चं	शु	बु	चं
२	१	२	१	३	१	८	४	४	८	४	२	६	४	६	८	४	२	८	४	२
२	६	२	२	४	३	८	८	८	८	८	८	६	६	६	८	८	८	८	८	८
लं	श	श	लं	भौ	चं	बु	सू	चं	सू	बु	चं	चं	भौ	श	बृ	बु	चं	शु	बु	चं
२	१	२	१	३	१	८	४	२	८	४	२	६	४	३	८	४	२	८	४	२

८९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नद्यथा अंतर्दशा दशाकल्प्या अंतर्दशाय
निर्दशापतिःप्रकल्प्यः नतोऽद्रस्यैकभागाद
न्तक्रमप्रकारेण अंतर्दशामध्येविदशास्तथाः

दस्याभ्योविदशास्ततोप्युपदशास्ताभ्य
श्च सूक्ष्मफलं पंचांशोनदिनद्वयेतु क
ल्पयेत्याकः हानेंदृश्यते पलैः खेटलवांतरेणचभवेन्मासा।
दोचायकः मोक्षेयत्तदशादिलग्नजफलंतेभ्योनिद्दग्भ्योनमः इथ

नद्दशाभ्यः सूक्ष्मंफलंतेयं दशामध्ये अंतर्दशापनयः स्वगुणैः फलं
दद्यः अंतर्दशायांविदशापनयः स्वगुणैः फलंदद्यः विदशायाः
उपदशापनयः स्वगुणैः फलंदद्यः पंचांशोनिजकल्पयाप्रकयात्र

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के° ९°
९०

लग्नदशामध्ये			शनिमध्ये			भौममध्ये			बुधांतर्दशामध्ये				चंद्रांतर्दशामध्ये			
ल	श	यो	श	ल	यो	भौ	चं	यो	बु	शु	चं	यो	शु	बु	चं	यो
४	२	१९	४	२	१९	४	१	५	६	९	३	१	८	४	१	२४
७	३	१०	३	१	१	०	४	४	१	१	२८	६	३	६	०	६
१९	५	२८	१८	४१	४	२	०	३	१५	१५	४५	११	२९	२९	२९	२९
२७	३८	५९	१२	३९	४८	४२	०	३७	४८	४८	४५	२४	२८	२२	५५	२२
२४	४७	११	४	२	७	४२	५९	४०	३८	३८	३५	५५	४९	१२	४४	१२
			४०	२०	०	१	१९		५१	५१		४२	५१	४२	४२	१६

शाकरनयारीन्याक्रान्ताकः पंचांशोनदिनहृयमेतीतिहृयणने प
दैवेक्ष सहराणभद्दासेश्रेदाएणांभागाइंमेनराशिभिति नेनाकंशामासाद्य
मेनरंस्यात्त यहाजन्मकालस्यश्यत्नमाशेनेरणलग्नस्यमकल्ल्यांतरा
फ्षः षड्कलाभ्योदशादित्ताच्यायफ्ष्यो तरेस्यात्ते पवंदशागभ्रेषणास्या। ९०

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

चंद्रमध्येंतर्दशा				गुरुदशामध्ये				भृगुमध्येंत				लग्नस्फुटं			शान्यंतर्विदि		
चं	भौ	श	यो	गु	बु	चं	यो	भृ	बु	चं	यो	ल	श	यो	श	ल	यो
३	१	०	५	५	२	१	८	६	६		१	२	१	४	१	९	२
७	१	१०	८	१	६	३	११	२	१०		६	६	११	६	६	६	१०
१	१	२२	५	८	१९	९	७	९	५		१७	१७	२६	१२	१४	३२	८
५१	३८	५८	२२	५	१२	१२	१५	५८	५९		५६	२९	११	५	५१	५६	४
१९	४६	४४	४५	३२ २५	५८	५५	२२	२९	१२		३७	३७	४६	५१			३

	शनिमध्येवि			लग्नमध्येदि			गुरुमध्ये			चंद्रमध्ये				बुधमध्ये			
	श	लं	यो	ल	श	यो	गु	चं	यो	चं	भौ	श	यो	बु	ल	चं	यो
१	२	४	१	०	२	३	१	४	०	०	१	६	१	६	९		
९	५	६	५	८	१	०	०	०	१०	२	४	६	९	१०	१		
१२	४	१२	४	१७	२२	११	०	२	२	२५	०	०	१०	२५	१५		
५	२४	२४	२४	१२	३६	१२	५०	५२	११	५५	५९	२२	११	५	२५		
५१	२	२	२	२	०	७	५१	०	१४	५९	१९	३९	२०	४	४०		

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के० ५२

९१

सूर्यमध्ये				चंद्रमध्ये				सूर्यमध्ये				बुधमध्ये				चंद्रमध्ये		
सू	बु	च	यो	चं	भौ	बु	यो	सू	बु	चं	यो	बु	सू	चं	यो	चं	भौ	यो
	१	०	०	३	०	०	०	१	४	२	८	८	२	१	१	०	२	६
	१	१०	५	०	११	६	२	२९	९	२	३	३	४	४	३	५०	०	९
	०	१५	१०	२२	१८	२६	२७	११	४	८	२९	३९	१७	०	३३	७	१९	१८
	११	५	३१	४५	१७	७	३	२४	७	३१	३४	४३	२	३१	३७	५२	५७	५८
	१९	४०	५०	४८	४४	१७	५९	५७	९	१७	५९	५९	३४	३४	५०	४८	२	१

शा	यो	चं	भौ	शा	यो	चं	भौ	यो	शा	ल	यो	ह	बु	चं	यो	बु	सू	चं	यो
९०	९	०	०	१					०	०	०	२	२	०	७	१	८	०	२
३३	१	११	६	२					७	३	१०	१०	५	७	१०	५	३२	४	६
०	१५	२२	१७	१०					५	१७	२२	५७	१०	२७	८	५५	३७	१७	१४
५९	४८	५२	३१	३८					१९	७	५६	५८	५८	१९	३७		५३	१४	११
१९		४५	३१	०					३८		४६		५५	३१	५५				०

५२

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

ज्ञ	भो	शा	यो	ज्ञ	शु	चं	यो	शु	सू	सू	यो	चं	भो	शा	यो	ल	शा	यो	शा
२०	०	१	३	१	५	९	१	०	३	०	०	२	१						
२	२	३	१४	९	२०	२	९	७	२	११	१२	२०	१९						
२	२२	९	१९	७	१०	९	१८	९	४०	२२	०	१०	२३						
१९	२४	३९	१७	८	३४	५८	३४	२३	५९	९	१२	६	२९						
४९	११	१९		७	१९	१०	४	२०	१२	७	१								
[illegible]																			

ल	यो	ज्ञ	ल	यो	सू	शु	यो			ल	.	.	.	.	.	.	.	भो	चं	यो
										१	०	०	०	०	०	०	०	२	०	३
										११	७	७	११	७	५	८	८	३	९	०
										१८	४	४	१८	४	२२	२४	१७	१	०	२
										११९	२४	२४	११९	१४	[illegible]	[illegible]	२२	३१	२०	२
										२	२	२	१	१	११		२	२४	२१	२९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के
४५
९३

															सूर्यमध्ये			चंद्रमध्ये			
च	लं	भौ	श	यो	भौ	यो	श	ल	यो	बु	सू	चं	यो	सू	सू	चं	यो	सं	भौ	भौ	यो
८	१	०	०	०	०	०	०	०	२	३	१	०	३	१	०	०	०	०	०	१	१
८	२	१	१०	२	१	३	३	१	१५	०	०	६	६	०	६	३	९	२	१	१	१
११	२	१६	२२	८	२२	२२	११	११	५	०	०	०	२१	०	०	०	०	६	१८	१५	०
५९	५९	५८	५८	२५	५८	५८	२५	२३	५९	११	६	३	२२	६	३	१	१९	२०	४१	४	६
४४	१९	२५	३५	५१	३९	२५	३३	२२		५७	२८	१४	३५	३१	१४	३७	२५	८	०	४	१०

सूर्यमध्ये				बुधमध्ये			चंद्रमध्ये				भौममध्ये				सूर्यमध्ये			
सू	बु	चं	यो	बु	सू	०					यो	चं	भौ		श	यो	भौ	च
०	०	०	१०	०	०	०						०	०		०	११	०	०
९	३	९	१५	३	०	५						७	२		१	११	२०	०
०	०	१५	५	१०	२४	७						९	१३		१४	१८	२७	२९
२	१	५	४	४	५२	३२						५०	१६		५९	१५	३	१
१४	३	५८		०	२२	५						५७	५६		१९	४४	५८	२९
	१०																	

४५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

यो	श	ल	यो	सू	बु	चं	यो	बु	सू	चं	यो	चं	भौ	श	यो	बु	सू	चं
०	०	०	०	२	१	०	१	१	०	०	२	०	०	०	१	१	१	२
३	२	०	३	८	४	०	९	४	६	४	४	६	२	२	३	८	४	४
२९	२८	२९	२९	१९	९	४	४४	९	४	५४	४८	२६	०	७	८	४	५	१७
५	५	१०	३	२८	४४	५०	५	४४	५	५१	४४	५२	११	३९	३१	५२	२९	२
१५	३७	१९	५३	३५	१९	०	८	५९	८	९१	१९		५२	४१	३७	१०	५	३४

। शनिमध्ये चंद्रमध्ये

यो	सू	बु	०	यो	चं	भौ	श	भौ	यो	श	श	यो	चं	भौ	श	यो	चं	०	०	०	०
	०	०	१	१	०	०	०	७	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१	०	०	२
	८	४	२	२	४	४१	१	४	५	३	२	३	९	५	२	१	३	१	५	४	३
	४	२	६	८	१५	१५	३	१५	२५	५	१४	२२	२८	७	१८	६	२८	१	२१	८	१०
	५२	२९	३१	३१	१४	३१	४९	२५	८	४२	४३	३७	९	५२	४९	३८	२४	२०	४९	४०	२४
	२१	५	१७	१७	२७	२७	५०	७		४२	०			३७	१९	८	२८	१४	४५	३	०

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ ५३

९३

					भौममध्ये			चंद्रमध्ये					लग्नमध्ये				गुरुमध्ये				
	०	०		०	भौ	चं	यो	च	भौ	श	यो	श	ल	यो	ल	श	यो	गु	स्त	चं	यो
२	०	५	२	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	२
३	३	१८	४	२२	१७	१८	१०	२	०	०	३	४	१	२	१	१	३	७	५	४	१०
३	२३	१५	५१	५५	२४	२१	३८	७	२२	१५	१७	२३	११	११	११	५	१७	२३	३७	२०	२१
५०	५४	०		५६	१७	४४	५८	५१	३५	५९	३५	३२	४६	४६	४६	२२	३५	५७	४८	५२	५७
२४	४५		४१	५५	७	४२	४८	५५	४५	५७	३७	४५	२४	२४	२४	१८	३५	५	११	५	४०

चंद्रमध्ये				बुधमध्ये				सूर्यमध्ये				चंद्रमध्ये				भौममध्ये			शनिमध्ये		
चं	भौ	श	यो	बु	सू	बु	यो	सू	बु	चं	यो	च	भौ	सू	यो	भौ	चं	यो	श	ल	यो
०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	६	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
८	४	२	५	५	१०	८	८	५	२	१	३२	१	०	४	३	०	३	१०	०	२	२०
४७	३०	२४	१०	१४	३४	११	२०	०	१५	७	३७	३२	२७	११	३	२४	१९	१८	२४	०	८
४२	५८	२१	५८	३१	५०	७	२०	४	२	३१	१	५९	३०	११	२०	११	४५	२१	११	८	९
११	५७	३३	५०	३३	२४	४८	२५	१९	१७	८	५९	३३	४४	०	३	११	३३	३४	०	३५ ११	११

५६

शुक्रमध्ये				बुधमध्ये				चंद्रमध्ये				सूर्यमध्ये				चन्द्रमध्ये		
शु	चं	चं	यो	बु	सू	चं	यो	चं	भो	गु	यो	चं	सू	चं	यो	सू	शु	चं
१	०	१	०	०	१			०	२	०	०	१	१	०	०	०	०	०
९	०	६	०	६	५			६	७	१	१०	०	६	३	५	६	३	३
४	१४	४	९	१	७			२१	४	२०	१८	४	२	१	७	२	३	१९
२९	१९	३	१८	१०	२			११	१	१८	३४	४	२	१	८	१८	२	३०
					७			३२		१	४	३८	१९	१०	७		२९	३५

	भोममध्ये				चन्द्रमध्ये													
शा	चं	भो	शा	यो	चं	भो	शा	यो	भो	यो	शा	ल	यो					
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०					
०	३	३	०	१	७	२	११	२	०	३	३८	३	२					
१८	१०	३९	२७	८	१२	१४	१२	२८	३९	३७	४१	३०	३०					
३४	३९	०	५	१७	४२	७	९	१	४०	३२	२	४०	२					
४	२		१	०	५७	३९	७	२२	४०			३०	२२					

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के. ९४ नरेन्द्रस्यापि यैरनिष्टग्रहैर्दशादिजफलं दशाप्रवेशोत्थफलं प्रोक्तं तेभ्योऽति
दृग्भ्यो नमोऽस्तु इत्युपहासः ॥ अथ दशाप्रवेशे साधनार्हं येनाह ।
९५ शाकः जन्मकालीन शाकः ग्रहावत्सराः ... जनिमध्यमार्कभगणैर्व जन्म

शेषं शाको ह्यात्र जनिमध्यमार्कभगणैर्मासादिनष्टदशाद्यंनव
शाकेमभादिनराशिमैष्योर्दशादौ भवेत् छेदीभूतदशाप्रवृ
त्तिज एष हृतार्गैर्कोष्ट २१ हृतघ्ना सौम्यासावनिका
दशाद्युपलयकल्पकरजानियमवत् ॥ २१ ॥

काले यो मध्यमार्कः तस्य भगणैर्वर्षादिः तन्मासादिपाकात्साधोऽस्ते
ये तस्मिन् शाके प्रथमदशाद्यंकार्यम् दशाद्याः शाकेषु याज्याः
प्रथो मासेभ्यो दशामासाद्ये योऽन्ये एवं तत्र शाके प्रथमस्य मासादिभाविः ९४

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

राशयादीनक्षणाः दशादीमध्यमः स्यात् । अस्योदाहरणं यथात्र जन्मका
लेशाकः १५०८ तात्कालिकोमध्यमरविः २ १४ ९ ३४ शाकाब्दः
धःस्थापितः १५०८ २ १४ १२ ३४ इदंवर्षमासादिनादिभवति अत्र
दशावर्षादिकंयोज्यम् यथात्रलग्नदशा ६ १० ३८ ५६ ३१ योगेजा
ते १५ १५ १ २७ ८ ४५ अस्मिन्शाके १५ १५ यदाचनाडशेमध्यमह
र्यो १ २७ ८ ४५ भवति यदालग्नदशानिवृत्तिः शनिदशामहत्ति
श्च यस्तीभूतदशेति नत्राधायस्तीभूतदशाविकल्पना दशापृथक्कृ
धा एकत्रविकल्पनात्रयोदशागणना एकाष्टने ९० हृत्त नघटानेनग
ज्जनफलेन दिनादिनाथात्रा पृथक्क्रियाकार्या सासावनिकासावनीस्या
त् पुनःकिंलक्षणादशाहृपलफल दशावर्षेषलपलेयकेकथनाका

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
५५
95

णी । अस्योदाहरणे लग्नदशावर्षाणि पुनः किल त्रयोदशाद्धपल
फल द्वादशगुणितानि ७२ मासैः १० फलज्ञातादशामासाः ७२
त्रिंशद्गुणिताः २१६० दिवसै २७ फैनाज्ञातानन्तांशाद्दिवसाः २१८७
७ । ५९ । २१ अथैतेषु पृथक् २१८७ ५९ २१ षष्ठेन त्रयोदश १३
गुणिताः २८४३१ । २२ २३ एकोनाशीतिभिः ७९ भक्तालब्धदिनानि
३६ ३१ ५९ अनेन पृथक्स्थाद्दशादिवसाः फलज्ञाताः ३५९९ । १७
७ अथैतेन ग्रहदशावर्षं ९ तत्पानि पलानि फलज्ञानि नक्षत्रानि फल
वर्जः नक्षत्रा नक्षत्रसावनयाथ फल जनित्वाजन्मकालस्फुटाः
३५९५ । १७ । ५९ एतेन लग्नदशादिवसाः सावनाजाताः एवमन्येषां
अथ क्रमेण दशायाः सावनानि लिख्यन्ते सावयवएवकार्यैः सदशादौ ५५

सावयवाः । अथजन्मकालदिवसे सूर्योदये स्पष्टहर्गणः १५७३३.५
जन्मतत्क्षउदयाङ्गनष्टदीश्च ५१ १८ जाने १ अत्राभिचैटिकाभियैना
हर्गणोजातःकालीनः सावयवोऽवस्मात्तल्याहर्गणः १५७३३.५ ।

ल	श	भौ	बु	सू	चं	जी	शु	यो
६	६	५	१०	१४	४	८	१०	२६
१०	४	५	६	६	८	११	१०	७
१८	४	३	१६	२६	४	७	२	२१
५६	१८	३७	५४	३३	३२	१५	२७	५४
२१	७	४	३३	१३	[illegible]	३३	१६	२१

ल	श	भौ	बु	सू	चं	जी	शु	यो
१०.८	१५१५	१५११	१५१६	१५३७	१५२२	१५२७	१५२६	१५३७
२	१	६	१०	७	१	१०	४	७
१४	१८	१७	२१	११	१०	१६	३३	२६
१८	८	५६	३३	१८	५१	३४	३३	६
२४	३४	५२	५६	१३	३२	७	५६	४५

५१ १८ अथायंसर्वोक्तः सावनदृष्टा
तिथिः २५२५ । १७ ४६ यतोजातोऽहर्गीयदशामवेशासावयवो ।

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के०
५९
९८

अथलग्नदशायां सावनानि	३५३५	१७	४९
शनिदशायां सावनानि	३३५८	३९	५५
भौमदशायां सावनानि	१९५१	४३	११
बुधदशायां सावनानि	३५१९	१७	३३
सूर्यदशायां सावनानि	५३४९	४	२
चन्द्रदशायां सावनानि	२०७५	२५	३३
गुरुदशायां सावनानि	३३९४	१५	७
शुक्रदशायां सावनानि	३५५५	१७	३२

अथ लग्नात्त्याहर्गणः १४५८
३१ एवमन्येषां । अथ
क्रमेणालिख्यते एवं साधि
तस्याहर्गणः ॥ ॥
अथास्य प्रयोजनमाह ।
सर्वेषां नोनात्तस्मादहर्गणात्
सावयवादिनयदीयल्लाः
त्मकाद्दशादेदशाप्रवेश

समये खेटा ग्रहाः स्वकरणात् जन्मसमये यस्मात्कारणात्साधितास्त
स्मात्साध्याः यद्वा जन्मखेटात्क्षेपकान्यनिकल्पदशासावनात् ५९

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

वर्षोऽस्तदशेति दशायाः सावनात्सावयवादहर्गणात् ग्रहदशादौ
साध्याः दशासावनात्साधितायग्रहाजन्मकालिकायग्रहस्पष्टोपयोज्या
स्तेदशादौ भवंतीत्यर्थः मध्यमार्कः प्रागुक्त एव अहर्गणः १९४८
२१ अस्मादहर्गणात् अहर्गणोविश्वघ्न इत्यादिना सर्वेपिग्रहाः
मध्यमाः साध्याः अत्रास्मादहर्गणादानीतो मध्यमः सूर्यः प्राग्ल
ग्नान्तेन दशाप्रवेशमध्यसूर्येण समश्चेद्भवति तदाहर्गणः शुद्धः अ
न्यथाशुद्ध इत्यर्थं मध्यमसूर्यस्योदाहरणं लिख्यते । अहर्गणोवि
श्वघ्न गुणाहिवर्षोकैः ५२ भक्तात्फलोनोघ्नगणो लवाद्यः रवि
लब्धकाः सूर्यस्याहर्दादेदोग ६५ लब्धेन कलादिना नः अहर्ग
णः १९४८ । २१ । ५ । १९ अर्थविश्वघ्न १९४७८ । ५ । १ । ८

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के० शिवांकैः ५० ३ इत्यादिनानात्कालिकोमध्यमरविः १ ११ ८ ४५
५८ ग्रयंप्यागतानेन मध्यमसूर्येणसमोस्ति एवंतस्मादहर्गणात्सेवेपि
ग्रहाःसाध्याः । ग्रयमकारोत्तरमाह येदर्शादिवसाः सावनाः

तस्मात्सावयवाहर्गणात्करणात्साध्याद्दर्शादोखगाः स्युः।
पाञ्जन्मखेगात्मकलब्धयद्दिवासाध्याद्दर्शासावनात् तेस्युस्ता
त्वनिघिस्वसंक्रमवशान्मासोदर्शादोनतः सर्वोक्तेजउकर्म
चात्रतमयातलाघवंदर्शितम् ॥ ३९ ॥

कृताःसंति ग्रपवाहर्गणः कल्पात्तस्मान्मध्यमाग्रहाःसाध्याः किंतु
शेषयातैः लोपनेयोज्याः ग्रथितजन्मकालीनमध्यग्रहात्कलैः ते
येयोज्याः ग्रत्राहर्गणदारुदर्शाद्यनिश्चेत् ग्रसोदाहरणंसावनदर्शा ५८

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

माहृता १५२५ । ७ । ५९ अयमेवाहर्गणः २४०० । ५९ । २७
अहर्च्छेदात् ५९ वेलांगलहोन १४ कलादिना १५२२४०० । ५९
२२ अनेनकृतोहर्गणः २४०० । ५९ । २७ अहर्च्छेदात् ९ वेलांगल
होन १४ कलादिना १५२२४०० । ५९ । २२ अंशाद्विशाङ्ककाल
वेराशयः ८२ शेषमासादिः राश्योर्द्वादशभक्ताः शेषराशयः ९
एवंराश्यादिसूर्ये ९ । ३८ । १९ । २२ अथाद्यादिशोधमेन्यादिनेम
केनयोज्यः किंत्वस्मत्कल्पात्आगतोजन्मकालीनमध्यमः सूर्यः
२ । २४ । १२ । २४ क्षेपोयोज्यः तथाकृतोदशापमवेषोमध्यमोरविः
सप्त ९ । १२ । ८ । ४५ एवंचंद्रादयोपिसाध्याः ततःस्वकरणात्
स्पष्टाःकार्याः ततस्पष्टार्काभ्यां तिथिःसाध्याः चंद्रार्कावितदशाम

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ ५८

98

शाके १५०८ ई ३ २। ४ ११ १४ मध्यमार्के लग्नदशाप्रवेशो तत्स्थसावयवाहर्गणः १४७२०२

शा॰ १५१५ ई ११ । १२ ८४५ मध्यमार्के शनिदशाप्रवेशो ऽहर्गणः १४५८२ । १७ ५१ ५८

शा॰ १५२१ ई ६ । ११० ५६ ५२ मध्यमार्के भौमद॰ ग्रहर्गणः १५ १४ ३२ १४६ १५ । ०

शा॰ १५३६ ई ९० ११ ३१ ५६ मध्यमार्के बुधद॰ ग्रहर्गः १५ ४३१ । १५ । १० । ०

शा १५ ३० ई ७ । ११ । १८ १५ मध्यमार्के सूर्यद॰ ग्रह॰ १५८॰ ४० । ४६ । ३२ । ०

शा १५ ५२ ई २ । १० ५२ ३२ मध्यमार्के चंद्रद ग्रह २६ ३२ ३० । ५० । ३५ । ०

शा १५५० ई १० । १६ १४ ७ मध्य गुरुद॰ ग्रह १६ ५४ ४५ । १५ । १८ । ०

शा॰ १५ ६६ ई ५ ३२ ३५ १५ मध्य शुक्रद ग्रह १६ ८०१३ । १२ । ५ । ०

शा १५ ७० ई ७ २६ ६ ४५ मध्यमार्के शुक्रदशान्तरस्यावयवो ऽहर्गणः ७२
६७५ । ५८ । ३८ ।

५८

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

वेशेतिथिसाधनमुक्तं श्रीकेशवदेवज्ञैः । वयोर्मासस्थितनक्षत्रादशाङ्गगता
कः समासैक्यसैक्यफलाः समाभ्यः दिनांशान्विनाजन्मतिथ्यान्विना
लेएव रामेस्वनक्षत्रास्तिथिः स्याद्दशाद्दाविति संक्रमवशान्मासोऽन्वेय ः
तद्यथा सूर्यस्यगताराकानांकलाःकार्याः सूर्यस्यगत्याभाज्याः ल
ब्धेनदिनादिना सूर्याधिष्ठितराशेः संक्रान्तिगतनाभवति अथवा सूर्ये
स्यभोग्यांशाकलाः सूर्यस्यगत्याभाज्यालब्धेनदिनादिना अग्रिमराशेः
संक्रान्तिस्तुभवति अथसंक्रमवशान्मासोऽन्वेयः तद्यथा यस्मिन्शुक्ला
दिमासे मेषसंक्रान्तिर्भवति सचात्रैववृषादिसंक्रान्तिवैशेषादयोज्ञे
याः तत्रतत्र तत्रलग्नेसाध्ये तद्यथा ग्रहगिणस्यावयवमिष्टमात्र
कल्पदशामवेशेलग्नमपिसाध्यं अतिथ्यादिन्यमात्रे आद्योक्तत्वात्

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ ५५ मयाप्युक्तं अत्रचेद्दशाह्निकस्यसाधनीकरणे सर्वाचार्यैर्जातकर्मोक्तं त
९९ त्रश्रीपतिनाथकगार्गिद्विवक्रमित्यादिश्रुतिमेहतामयास्तेनसाधनीकरणेप्युक्तं
यतोजातकर्मस्यात् अतोऽत्रमयातस्यसाधनीकरणस्यलाघवंलक्षकर्म

गेचेद्दः मामदयोश्वरस्यमहद्द्युत्वस्वक्षेसंस्थोदशा नाथाद्दी ।
नवसममोपचयगो ५ । ६ ७ । ३ । ११ । १० । ९ दृष्याक्रमा
वीतिव यस्मिन्भेत्रिविधामज्जन्मनितत्रमायादिभावोयदा न
त्रैहिकरोत्यनल्पयकरः मोक्षेतरस्यानमः ॥ ३७ ॥

दार्थीनेकथितमित्यर्थः ॥ अथग्रहस्यदशायांमन्यग्रहवेधस्यशुभाशुभ
फलमाह । यस्यग्रहस्यमामदशानस्यदृशोश्वरस्यमहद्देनउद्धेवा न
त्रवभावेवावेधोभवति तदादशानाथात् पंचमेनवमेसप्तमेतत्तोयवष्टे ५५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

दशामेकादशस्थानामन्यतमस्थाने भवति तदैव शुभानि फलानि दद्या
त् इति कथितं यस्मिन्भे राशौ यस्यां दशायां चेशोस्ति स राशिर्जन्मका
लेन त्र्यायादिभावो भवति तदा वृद्धिकरः स्याद्धि शो चेशो भवति दशे
शस्य स्वगृहदशानायाति नवमाद्ये स्थाने चेशाय दशायामस्ति स
राशिर्जन्मकाले तनुभावश्चेत् शरीरवृद्धिकरः स राशिः स्वो धनभा
वश्चेत् धनवृद्धिः स एवायभावश्चेल्लाभकरः श्चादिमाद्यास्तरुगरुए
जः सहजभावश्चेत्सुखदः सुतभावश्चेत्सुतसुखदः रिपुभावश्चेद्वैरि
णः सुखदः जायाभावश्चेज्जायासुखदः मृत्युभावश्चेन्मृत्युहरः न
वमभावश्चेद्धर्मकरः दशमभावश्चेत्कर्मवृद्धिकरः व्ययभावश्चेद्व्यय
करः इत्यर्थः ग्रहारिस्थस्तव्ययादिवशात्फलं शुभाशुभत्वकल्यात्

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰
१००
100

उक्तं च सारावल्याम् विपरीतं रिष्फेशं व्ययेष्विति प्रोक्तं तथानन्तज्ञा
वत्त्वयकरः प्रोक्तो नरस्थानगतोपि दृष्टोष्टस्य वैरिभवेच्चत्ते संत्ययः
तथा च धीनवमसप्तमेतरस्थानगः एकभाद्द्वितीयचतुर्थाष्टमचतु
र्थगइत्यर्थः एतत्स्थानगस्त्वेशो यत्र भेति सजन्मकाले तत्वादिभावो
भवति सतद्भावस्य त्वयकरः स्यात् तद्यथा एतद्वैरिविविधएवं
शाचेंशोपरागौ तद्भजन्मकाले तत्रभावस्वेष्वरीरत्केशकरः
धनभावस्वेद्धनहानिकरः एवमन्येष्वयोज्यं तत्रारिभस्सस्व्यष्टमे
वेद्धर्हिवैरिम्हस्त्व्ययकरः विपरीतमिति प्रोक्तत्वात् । अत्र च
ग्रहस्य दशायां ग्रहस्य यत्किंचित्सर्वं फलं तथारिष्टदशारिष्टं भं
गं चाह ॥ यस्य ग्रहस्य दशान्तस्य फलं अर्कादिनात्वेस्वकम् १०

तस्यभावफलंराशिफलं दृग्दृष्टियोगयफलं ग्राविशाद्यूच्चनीच
शत्रुगृहस्यदशायांवैद्युफलं इत्याद्यनेकधाग्रहफलं शुभेवाःशुभ
वादृतिष्कृतीवकाकोमेत्यादिसर्वं तस्यग्रहस्यदशायांदेयम् बला

ऽेयद्द्वयोरेवचस्वभावदृष्टिदृग्योगादिसर्वंफलं योऽन्यंह
न्निष्कान्तिबलादिहृदशायांचायद्वयोवैरिफलं पापःपाप
दशांविशोत्तरचविपत्कतांचतद्वगादस्तत्कालेबलवान्
लग्नःशुभस्वस्वरूपहृदयेश्टसर्वगीगः ॥ २५ ॥

दिति शुभफलेनबलीनहि शुभंफलंयग्रहस्यसम्यक् अशुभफलं
न्यस्यग्रहस्याशुभफलंस्वल्पंस्यात् इष्टकादेवेदंस्यात् अथवैरि
फलं पापःपापदशांविशोत्तरचविपत्कर्तास्वस्वकारःस्यात् पाप

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ ग्रहदशायां पापग्रहस्य क्रूरस्थाने दृष्टस्यात् तदा विपन्मरणं स्यादि
९१ त्यर्थः तद्भंगदः कथ्यते तस्य ग्रहस्य पाकान्ते स्वलदशाप्रवेशे दशा
101 प्रवेशकाले बलवान्कश्चिद्ग्रहः शुभेनवर्गदृष्टः स्वस्थानो मित्रा
णां तथासतां शुभग्रहाणां बहुवर्गे ग्रतः तस्यारिष्टभंगं स्यात् ॥

स्वेटस्य यद्दृष्टवर्गजफलं पूर्णं शुभं जन्मतन्विंदोर्हीद्दिषु
वलभो शुभग्रहस्य त्रिकोणस्थितः इष्टं मध्यफलं वि
पर्ययगतस्यानिष्टमप्युत्कटं शास्त्रं स्वल्पतरं खगस्य वभ
वेद्यात्माफलं तत्त्वतः ॥ २९ ॥

अथ ग्रहमष्टकवर्गस्य फलस्य कल्पनाविचारणमाह । जन्मत
न्विंदोः जन्मलग्नाज्जन्मराशेश्च वृद्धिषु उपचयस्थानेषु स्थितः स ९१
न् शुभोऽष्टादो भवति स्वराशौ स्वोच्चे वा मित्रराशौ वा स्वमूलत्रिको

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

णेयोग्रहोस्ति तस्यग्रहस्यषड्वर्गजंशुभफलंनत्पूर्णंस्यात् यदिहिफलंन
न्स्वल्पंस्यात् अथोविपर्ययमानस्यजन्मलग्नजन्मराश्योपचयस्थानेषु
त्रायषड्वितीयचतुर्थेपंचमसप्तमाष्टमनवमद्वादशेष्वपस्थितः सन् नीच
वैरिगृहस्थेयोग्रहस्तस्यानिष्टमिश्रफलमात्रकंस्यात् अथवाअत्र
पचयस्थोस्वोच्चादिशुभस्थितस्यशुभंकिंचिन्न्यूनंकष्टमध्यंस्यात् इदंस्था
नानरादेवगम्यते एतद्षड्वर्गफलंग्रहस्यषड्बलेनत्वतः सम्यग्ज्ञा
त्वावदेत् नत्वथा अत्रस्थानवशाज्ज्ञातमषड्वर्गफलं ग्रहस्यपूर्णब
लेसति संपूर्णंभवति न्यूनबलेन्यूनंभवति बलप्राधान्यादस्तगत
स्यकिमपिफलंनस्यादित्यवगम्यते अथोदर्कस्यबलविधत्वात्काल
स्यकुटिलत्वात्फलविज्ञानकफलस्याव्यभिचारेकिंकर्तव्यमाह ॥

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के०
१०२ क्वापि क्वचिद्विभंगारिष्टजः शिशुर्जीवेत्क्वाप्यरिष्टं विना न म्रियेत इति ज्ञा
नकफलस्य व्यभिचारोऽस्ति विभागजो भंगो यस्य न तद्विभंगं विभंगं च न
102 ह्यरिष्टं न तज्जातः शिशुर्विभंगारिष्टजातः शिशुरित्यन्वयः एवं ज्ञानकफ

जीवेत्क्वापि विभंगारिष्टजातः शिशुररिष्टं विना म्रियते यथा घो
हः शिशुस्तत्रापि च परो कार्यैश्च नाथ चिका कार्या मत्र
निमित्त पूर्वं प्राज्ञेन मानो धियावलिना होरा ज्ञेयस्तद्वाहि
नाह्नि बहुथोदर्के स्वकालो बहिः ॥ ५ ॥

लव्यभिचारो दृश्यते तथा घोहः प्रथमो हः शिशोरुत्तरः स्यात् भागवे
सति प्रयत्नस्य किं प्रयोजनं सत्यं प्रयत्नो विनाभाग्येन सिद्ध्यति तदा
ह याज्ञवल्क्यः यथाह्येकेन चक्रेण न रथस्य गतिर्भवेत् एवं पुरुषकारेण विना दैवं न सिध्यति ... यथोक्तेन चक्रेणैति प्रदः स्वकारः प्रयत्नः पूर्वजन्म १०२

कर्मफलं भोग्यं यतो यत्स्वरं सायेद्वे एवं प्रयत्नेन भोग्यमेव तथाद्यो
द्यःशिषो ऽस्तरः यावद्धनजननं नतावद्धिष्णोः क्लिष्टत्वात् तथा
वाद्यादूयवाञ्छकलारिष्टानि विपत्तिकरान्युक्तानि । उक्तंच
लग्नज्ञानके योगेस्थानं गतिर्बलिबलिनस्त्वंदेसंभानन्तरयहष्ठम
थवा पापैर्दृष्टे बलवति मरणं वदिष्यन्ते किल सूत्रनिगादितम् म
ह्याग्रेथेषु बहुतराण्यरिष्टान्युक्तानि सन्ति तेषां ग्रंथानां लम्बत्वात्
नान्यरिष्टानि नलिख्यन्ते तेषु बहुमतिमध्यमादूर्ध्वं विपत्कराणि स
न्ति यत एवं मध्यमाद्योऽस्तरः स्यात् एवमेष्वरिष्टेषु जन्मपत्रिका
नकार्या मन्त्रनिमित्तसर्वपाठकैः सदैवमेष्वरिष्टेष्वप्यरतः सदा
जन्मपत्रिकाकार्या मन्त्रनिमित्तमेवैलग्नवशोपकुर्यात्याधेस्तयाद्य १

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ १४ उनैः शुभंकार्यमित्यर्थः केनहोराज्ञानेन होराशास्त्रज्ञानेन स्वबुद्धिना
बालानांशुभाशुभज्ञानकाफलविचारेतेन ज्योतिःशास्त्रोदितफल
विचारेतेन पत्रिकाकार्यंनिभद्रमो ॥ योनंदिग्रामेकेशवोनामविप्र

नंदिग्रामेकेशवोविप्रवर्योयोमूहोराशास्त्रसंघं
विलोक्य तेनोक्तेयंपद्धतिर्ज्ञानकीया चत्वारि
शत्त्वन्नबद्धास्वबोधा ॥ ५१ ॥

वर्योब्राह्मणोभूत् तेनेयंचत्वारिंशत्त्वन्नबद्धाज्ञानकीपद्धतिःकृता
किंकृत्वा होरादिशास्त्रसंघंविलोक्य कथंभूता ज्ञानकीपद्धतिः
स्वबोधानामस्वपूबोधा इत्यर्थः ॥ ५१ ॥ इमांज्ञानकपद्धतिं
येस्वबोधांपठंति तेहोराविन्मद्वांयांति लोकेमानंयशश्च कार्ये १३

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

के॰ भूतानां पद्धतिमयाभ्यासों भट्टमोत्तमस्य छिवार्षणमो ॥ ॥ ॥
१०५ इति श्री दिवाकर दैवज्ञात्मज विश्वनाथ विरचित पद्मस्य उदाहरणं

गेयेस्य बोधाय पदवीमाम ग्रंजातकापद्धतिं
होराविन्यदर्शीयाति लोके मानं यशास्तुते
५२ ॥ ॥ इति श्री केशवदैवज्ञ विर
चिते केशवपद्धतीनामसंपूर्णमो ॥ ॥

समाप्तम् ॥ ॥ शुभंभोस्तु ॥ संवत् १८१८ श्राव
णशुक्लत्रयोदश्यां रवौ मया विश्वंभरनारायणेन समाप्तीकृता ॥ १०५

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

नं० ८७-६-घ

केशव्युदाहरणम् (ज्योतिषम्)

पत्राणि १०५ (संपूर्णम्)

कर्त्ता केशवदैवज्ञः/विश्वनाथः

लिपिसंवत् १६१८

CC-0 Dharmartha Trust J&K. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative